

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Doktora Programı

ERKEK EŞCİNSELLERDE BENLİK KAVRAMININ
NETLİĞİ VE MUTLAK GERÇEK İHTİYACI
DEĞİŞKENLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME VE STRES
BELİRTİLERİ DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Doktora Tezi

Gizem AKCAN

115101106

Danışman

Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

İstanbul, 2017

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Doktora Programı

**ERKEK EŞCİNSELLERDE BENLİK KAVRAMININ
NETLİĞİ VE MUTLAK GERÇEK İHTİYACI
DEĞİŞKENLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME VE
STRES BELİRTİLERİ DEĞİŞKENLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

Gizem AKCAN

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DOKTORA SINAV TUTANAĞI

08/09/2017

Enstitümüz Klinik Psikoloji Doktora doktora programı öğrencilerinden **135601100** numaralı **Gizem AKCAN** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**ERKEK EŞCİNSELLERDE BENLİK KAVRAMININ NETLİĞİ VE MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME VE STRES BELİRTİLERİ DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **07.08.2017** tarih ve **2017/13** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince **60** dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

PROF.DR. ERDİNÇ ÖZTÜRK

ÜYE

DOÇ.DR. ÖMER FARUK ŞİMŞEK

ÜYE

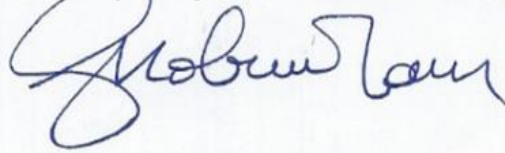
PROF.DR. MEHMET ENGİN DENİZ

ÜYE

YRD. DOÇ.DR. ÇİĞDEM KOŞE DEMİRAY

ÜYE

YRD. DOÇ.DR. ŞAHİDE GÜLİZ KOLBURAN

KABUL VE ONAY

İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

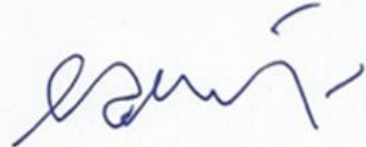
Gizem AKCAN tarafından hazırlanan "Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ve Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkenleri ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

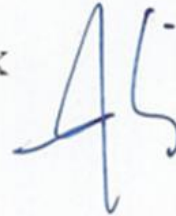
Başkan : Prof. Dr. Erdinç ÖZTÜRK

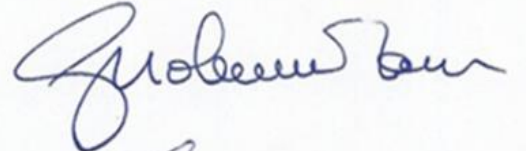
Üye : Prof. Dr. Mehmet Engin DENİZ

Üye : Doç. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Çiğdem KOŞE DEMİRAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ve Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkenleri ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08.09.2017

Gizem AKCAN

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

08.09.2017

Gizem AKCAN

ÖZET

ERKEK EŞCİNSELLERDE BENLİK KAVRAMININ NETLİĞİ VE MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME VE STRES BELİRTİLERİ DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gizem AKCAN

Doktora Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Erdinç Öztürk

Eylül, 2017 -168 sayfa

Tarihsel olarak incelendiğinde, eşcinsel bireylerin toplumda bir yer sahibi olabilmek için kendilerine heteroseksüel görünümü vermek veya diğer bireylere açılmak zorunda kaldıkları dikkat çekmektedir. Eşcinsel bireylerin, kimlik inşası sırasında kimlik karmaşası yaşadığı, benliklerine ilişkin mutlak gerçek ihtiyaçlarının oldukça yüksek olduğu, yüksek mutlak gerçek ihtiyaçları nedeniyle ruh sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiği ve benlik kavramının netliği konusunda problem yaşadıkları görülmektedir. Benlik kavramının netliği konusunda sıkıntı yaşayan bireylerin de problem çözme becerilerinde sorunlar olduğu ve yoğun stres belirtileri gösterdikleri gözlemlenmektedir. Benlik kavramı net olan bireylerin eşcinsel olmaları ile ilgili yaşadıkları problemlerde ve diğer sorunlar karşısında daha sağlıklı başa çıkma stratejileri kullandıkları savunulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, erkek eşcinsellerde mutlak gerçek ihtiyacının benlik kavramının netliği aracılığı ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordayıp yordamadığının incelenmesidir. Çalışmanın katılımcılarını, 20-50 yaş arasındaki 200 erkek eşcinsel birey oluşturmaktadır. Ayrıca, verilerin toplanmasında Demografik Bilgi Formu, Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, Stres Belirtileri Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik kavramının netliği, mutlak gerçek ihtiyacı, problem çözme, stres belirtileri

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF CONCEPT CLARITY AND NEED FOR ABSOLUTE TRUTH AND PROBLEM SOLVING AND SYMPTOMS OF STRESS IN HOMOSEXUAL MALE

Gizem AKCAN

Phd Thesis, Psychology Department

Supervisor: Prof. Dr. Erdinç Öztürk

September, 2017- 168 pages

When it is examined as historically, it caught attention that homosexual people try to behave as heterosexual or come out to have a place in community. Homosexual people have identity confusion during identity development, they have high levels of need for absolute truth and their psychological well being is affected negatively because of high levels of need for absolute truth and they have problems about self concept clarity. People who have problems about self concept clarity have problems on problem solving and show lots of symptoms of stress. People who have clear self concept use more healthier coping strategies to solve problems. The purpose of this study is to show whether need for absolute truth predict problem solving and symptoms of stress via mediator effect of self concept clarity or not on homosexual men. The participants of this study were 200 homosexual men. The ages of participants were 20-50. In addition, Demographic Information Form, Self Concept Clarity Scale, Need for Absolute Truth Scale, Stres Self-Assessment Checklist and Problem Solving Inventory were applied to participants.

Key Words: Self concept clarity, need for absolute truth, problem solving, symptoms of stress

ÖNSÖZ

Öncelikle tezimin her aşamasında bana sonsuz destek veren, bilgi ve deneyimleri ile beni aydınlatan, hatalarımı azaltan, beni sürekli motive eden çok sevgili değerli tez danışmanım Prof. Dr. Erdiç ÖZTÜRK' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecine birlikte başladığım, her zaman her konuda bana destek ve yardımcı olan sevgili hocam Doç. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK'e katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, doktora sürecinde verdiği bursla tezimi desteklediği için TÜBİTAK-BİDEB' e teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimim süresince katkılarından dolayı tüm hocalarıma, tez süresince manevi desteğini bir an olsun eksik etmeyen sevgili dostlarıma ve aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv
1. BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Sınırlılıklar	4
2. BÖLÜM.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Eşcinsellik	5
2.1.1. Eşcinselliğin Tanımı	5
2.1.2. Eşcinsellik Kavramının Tarihi Gelişimi	11
2.1.3. Eşcinselliğin Çeşitleri	16
2.1.4. Eşcinselliğe Yönelik Yaklaşımlar.....	17
2.1.4.1. Esansiyel Yaklaşım	17
2.1.4.1.1. Psikoanalitik Teoriler	18
2.1.4.1.2. Biyolojik Teoriler	19
2.1.4.2. Yapısal Yaklaşım	20
2.2. Benlik Kavramı	21

2.3.	Eşcinsellerde Benlik Gelişimi.....	24
2.3.1.	Cass'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli	27
2.3.2.	Richard R. Troiden'in (1989) Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli	29
2.3.3.	Coleman'ın (1982) Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli.....	35
2.4.	Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği.....	38
2.5.	Mutlak Gerçek İhtiyacı	40
2.6.	Kuramsal Çerçeve.....	42
2.6.1.	Benlik Kavramının Netliği ile MGİ Değişkeni Arasındaki İlişki.....	42
2.6.2.	Benlik Kavramının Netliği ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki	44
2.6.3.	MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki.....	47
2.6.4.	MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkide Benlik Kavramının Netliğinin Aracılık Rolü	49
3.	BÖLÜM.....	51
3.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	51
3.1.	Araştırmanın Modeli	51
3.2.	Katılımcılar	51
3.3.	Kullanılacak Ölçme Araçları	52
3.3.1.	Demografik Bilgi Formu	52
3.3.2.	Benlik Kavramının Netliği Ölçeği (BKNÖ).....	52
3.3.3.	Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği (MGİÖ).....	52
3.3.4.	Stres Belirtileri Ölçeği (SBÖ).....	53
3.3.5.	Problem Çözme Envanteri (PÇE).....	54
3.4.	Verilerin Toplanması	56
3.5.	Verilerin İstatistiksel Analizi	56
4.	BÖLÜM.....	59

4. BULGULAR VE YORUM.....	59
4.1. Örneklemin Demografik Dağılımı.....	60
4.2. Güvenirlik Analizi ve Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Karşılaştırılması.....	61
4.3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	64
4.3.1. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Benlik Kavramının Netliği Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	64
4.3.2. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	65
4.3.3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Stres Belirtileri Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	65
4.3.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Problem Çözme Envanteri İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	67
4.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli.....	68
4.5. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model.....	72
5. BÖLÜM.....	81
5. TARTIŞMA VE YORUM.....	81
5.1. Erkek Eşcinsellerde MGİ ile Benlik Kavramının Netliği, Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki.....	81
5.2. Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki.....	85
5.3. Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği Değişkeninin MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkideki Aracılık Rolü.....	90
6. BÖLÜM.....	93
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	114

EK-1: ERKEK EŞCİNSEL DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	114
EK-2: BENLİK KAVRAMININ NETLİĞİ ÖLÇEĞİ	117
EK-3: 5 MADDELİK MUTLAK GERÇEK İHTİYACI ÖLÇEĞİ.....	119
EK-4: STRES BELİRTİLERİ ÖLÇEĞİ.....	120
EK-5: PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ.....	122
EK-6: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA ÖLÇEKLERİN ORİJİNAL FAKTÖR YAPILARI İLE KURULAN ÖLÇME MODELİ İÇİN MODEL UYUM İNDEKSLERİ.....	126
EK-7: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA ÖLÇME MODELİ İÇİN MODEL UYUM İNDEKSLERİ.....	134
EK-8: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ.....	139
EK-9: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENİNDEN STRES BELİRTİLERİ DEĞİŞKENİNE GİDEN YOLUN SİLİNMESİ İLE ELDE EDİLEN YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ.....	144
EK-10: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENİNDEN PROBLEM ÇÖZME DEĞİŞKENİNE GİDEN YOLUN SİLİNMESİ İLE ELDE EDİLEN YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ.....	153
ETİK KURUL KARARI.....	166
ÖZGEÇMİŞ.....	168

KISALTMALAR LİSTESİ

ACY : Aceleci Yaklaşım

AY : Ağrı Yakınma

BD : Bilişsel Duyusal

BKNÖ: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği

DEY : Değerlendirici Yaklaşım

DY : Düşünen Yaklaşım

FB : Fizyolojik Belirti

KGY : Kendine Güvenli Yaklaşım

KK : Kişisel Kontrol

KY : Kaçınan Yaklaşım

MGİÖ: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği

PCYG: Problem Çözme Yeteneğine Güven

PÇE : Problem Çözme Envanteri

PY : Planlı Yaklaşım

SBÖ : Stres Belirtileri Ölçeği

YAK : Yaklaşma Kaçınma

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Erkek Eşcinsel Bireylerin Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular	60
Tablo 4.2. Güvenirlilik Analizi	62
Tablo 4.3. Katılımcıların Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Stres Belirtileri Ölçeği ve Problem Çözme Envanterlerinde Aldıkları Puanların Dağılımı (Ranj), Ortalaması (\bar{X}), ve Standart Sapması (S)	63
Tablo 4.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Benlik Kavramının Netliği Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	64
Tablo 4.5. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri	65
Tablo 4.6. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Stres Belirtileri Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	66
Tablo 4.7. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Problem Çözme Envanteri İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	67
Tablo 4.8. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçeklerin Orijinal Faktör Yapıları ile Kurulan Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri	68
Tablo 4.9. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli Sonucu Elde Edilen Yol Katsayıları	69
Tablo 4.10. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri	70
Tablo 4.11. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model Sonucu Elde Edilen Yol Katsayıları	73
Tablo 4.12. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	73
Tablo 4.13. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	75

Tablo 4.14. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	77
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeline Ait Şema (T-values).....	71
Şekil 4.2. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeline Ait Şema (Standardized Solution)	72
Şekil 4.3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Modele Ait Şema (T-values).....	74
Şekil 4.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Modele Ait Şema (Standardized Solution)	75
Şekil 4.5. Erkek eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi İle Elde Edilen Yeni Yapısal Model (T-values)	76
Şekil 4.6. Erkek eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi İle Elde Edilen Yeni Yapısal Model (Standardized Solution)	77
Şekil 4.7. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (T- values)	78
Şekil 4.8. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (Standardized Solution)	79
Şekil 4-9. Yapısal Modelin Son Haline İlişkin Standart Çözümleme Değerleri	80

EKLER LİSTESİ

Ek-1. Erkek Eşcinsel Demografik Bilgi Formu	114
Ek-2. Benlik Kavramının Netliği Ölçeği.....	117
Ek-3. 5 Maddelik Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği.....	119
Ek-4. Stres Belirtileri Ölçeği.....	120
Ek-5. Problem Çözme Envanteri.....	122
Ek-6. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçeklerin Orijinal Faktör Yapıları ile Kurulan Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri.....	126
Ek-7. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri	126
Ek-8. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	139
Ek-9. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi İle Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	144
Ek-10. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi İle Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri	153

1. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Eşcinsellik, aynı cinsiyetteki bir bireye yönelik cinsel seçim olarak değerlendirilmekte ve eşcinsellerin, kendi cinsiyetindeki bir üyeye orgazma ulaşacak ilişkisi olan bireyler oldukları belirtilmektedir (Corraze, 1982). Eşcinselliğin, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olduğu belirtilmekte ve bu durumun bir hastalık olmadığı, sadece yönelim farklılığı olduğu savunulmaktadır (Kaos Gl, 2010). Ancak, eşcinselliğin üremeyi engellemesi nedeniyle karşı çıkıldığı ve büyük bir günah olarak değerlendirildiği de dikkat çekmektedir (Öztürk, 1994). Anormal ya da normal olduğu konusunda çeşitli tartışmaların bulunduğu eşcinsellik, insanlık tarihi kadar eski bir davranış biçimidir (Çekirge,1986).

1952 yılında Amerikan Psikiyatri Kurumu, Teşhis ve İstatistik Kılavuzu'nda (DSM) bir hastalık olarak değerlendirilen eşcinselliğin daha sonra, bir bozukluk ya da anormallik olmadığı, aksine normal ve sağlıklı bir cinsel yönelim olduğu belirtilmiştir. Bilimsel kanıtların tanınmasıyla birlikte Amerikan Psikiyatri Kurumu eşcinselliği 1973'te DSM' den çıkartmıştır. Bu bağlamda, daha önce cinsel kimlik bozukluğu kategorisinde yer aldığı düşünülen eşcinselliğin cinsiyet kimliği ile ilgili bir durum olmadığı, bir cinsel yönelim olduğu görülmektedir. Günümüzde eşcinsellik, hayatın bir gerçeği olarak gazetelerde, kitaplarda, tiyatrodan, sinemalarda ve hatta televizyonda ortaya çıkmaktadır.

Eşcinsellerde ergenlik döneminde cinsel kimlik belirlenmesinin genellikle sağlıklı bir biçimde gerçekleşmediği ve bireylerin çeşitli ruhsal çatışmalar yaşadıkları savunulmaktadır (Öztürk, 1998). Yaşadığı heteroseksüel ortamda farklılığını anlayan ve aykırı oluşundan dolayı kınanıp dışlanan, alay edilen bireylerin kimlik oluşumlarının ilk aşamasında eşcinsel yönelimlerini kabul etmedikleri ve benlik karmaşası yaşadıkları dikkat çekmektedir (Cass, 1979). Ancak, bireylerin kimi zaman cinsel yönelimlerini reddetmek yerine bu olasılıklarını keşfetme yoluna gittikleri de gözlemlenmektedir. Bir yandan

ailesinin ve yakın çevresinin onayını kaybetmemek için direnen, bir yandan dış dünya ile kendine özgü düşünce, duygu, cinsel istek ve fantazilerle kurulu iç dünyası arasında sıkışıp kalan eşcinsellerin, benlik karmaşası yaşadıkları dikkat çekmektedir.

Bireylerin kimlik gelişimi ve benlik keşfi aşamasında benliklerine ilişkin mutlak bilgiler elde etmek istedikleri görülmektedir. Şimşek (2013), kişinin kendi hakkında mutlak bilgi edinebilmesi için yüksek soyut kendini analiz eğilimi olduğunu belirtmiş ve benlik veya kişisel deneyimin arkasındaki gerçeklik ve aşırı genel, üst düzey, her durumda geçerli gerçeklik gibi benlik ile ilgili üst seviyedeki temsillerden birisi olan bu eğilimi, “mutlak gerçek ihtiyacı” (MGİ) olarak tanımlamıştır.

Eşcinsellerin benliklerini kabul edebilmek ve benlik inşalarını sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmek için benliklerine ilişkin net bilgi elde etme ihtiyacı taşıdıkları saptanmıştır. Bu bağlamda, benlik oluşumunda sorun yaşayan eşcinsel bireylerin MGİ seviyelerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bireyler ilk olarak “Gerçekten ben kimim?”, “Davranışlarımın arkasındaki nedenler neler?” gibi sorulara cevap aramaya başlayarak benliklerini keşfederler. Yüksek MGİ sahibi olan eşcinsel bireylerin de, kendilerine ilişkin daha üst düzey, soyut ve her durumda geçerli bilgiler elde etme amacı taşımaları nedeniyle benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu düşünülmektedir.

Troiden (1989), bireylerin benlik karmaşası ile baş edebilmek ve kimliklerine ilişkin belirsizliği gidermek amacıyla duygu ve davranışlarının eşcinsellikle ilgili olduğunu kabul ederek daha fazla bilgi edinmek için farklı kaynaklara yöneldiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, eşcinsellerin kimlik inşası sürecinde benliklerine ilişkin daha somut ve net bilgiler aramaya yöneldikleri söylenebilir. Bu doğrultuda, kimlik karmaşası yaşayan ve MGİ seviyeleri yüksek olan eşcinsel bireylerin benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu düşünülebilir.

Ayrıca, eşcinsel olmaları nedeniyle toplum tarafından gösterilen olumsuz tutumların bireylerin yoğun stres yaşamasına yol açtığı gözlemlenmektedir. Benlik kavramı net olan bireylerin, hem eşcinsel olma hem

de diğer stres yaratıcı faktörlerle başa çıkma konusunda daha başarılı oldukları düşünölmektedir. Çünkü Cass' ın da (1979) belirttiği gibi, eşcinsel bireylerin yaşadığı stresin büyük bir kısmının eşcinsel kimliğin benliğin tamamının bir parçası olarak benimsenememesi ve benlik kavramının net olmamasına bağlı olduğu görölmektedir.

Eşcinsel kimliklerini benliğin bir parçası olarak kabul eden bireylerin MGİ düzeylerinin azalacağı, kendilerine yönelik yeni bilgiler edinme arayışına girmeyecekleri ve bu nedenle benlik kavramlarının netliğinin daha yüksek olacağı söylenebilir. Bu bağlamda, benliğini kabullenen ve benlik kavramı net olan bireylerin de daha az stres belirtisi göstereceği söylenebilir. Bunlara paralel olarak Akcan (2013) da, kendilerine çok fazla odaklanan bireylerin patoloji ile ilişkili olan MGİ nedeniyle özellikle problem çözme ve stresle başa çıkma konularında sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedir.

Kimlik keşfi süresince MGİ seviyeleri yüksek olan eşcinsel bireylerin benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu ve bu durumun da bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyerek stres belirtilerinde artışa ve problem çözme becerileri konularında sıkıntılara yol açtığı düşünölmektedir. Bu nedenle, MGİ ile stres belirtileri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliğinin rolünün ortadan kaldırılması durumunda, MGİ ile stres belirtileri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkide düşüş gözleneceği düşünölmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada, erkek eşcinsellerde MGİ ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenleri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliğinin aracı rolü incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Erkek eşcinsellerde MGİ değişkeni benlik kavramının netliği değişkeni aracılığı ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordamakta mıdır?

Araştırmada anket ile toplanan verilerle aşığıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1- Erkek eşcinsellerde MGİ, problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordamakta mıdır?

- 2- Erkek eşcinsellerde MGİ, benlik kavramının netliği değişkenini yordamakta mıdır?
- 3- Erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordamakta mıdır?

1.3. Sınırlılıklar

1- Araştırmanın örneklemini İstanbul ve Kocaeli illerinde yaşayan en az lise ve üniversite düzeyinde eğitim görmüş, erkek eşcinsel bireyler oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, ülkemizdeki belirli bir grup eşcinsel birey üzerinde araştırma yapılmıştır. Ülkemizin farklı bölgelerinde yaşayan ve farklı eğitim düzeylerinde eğitim görmüş bireylerde farklı sonuçlar alınabileceği düşünülebilir. Farklı demografik özelliklere sahip katılımcılarla yapılacak çalışmalar kültürel farklılaşmanın eşcinsellik üzerindeki etkilerini ortaya koyabilir.

2- Bu çalışmada sadece erkek eşcinsellere yer verilmiştir. Daha kapsamlı olarak eşcinsellikte kadın ve erkeklerin çeşitli boyutlardaki benzerlik ve farklılaşmaları incelenebilir.

3- Araştırma verileri, kullanılan ölçme araçlarından toplanacak verilerle sınırlıdır.

4- Araştırma, amaçlardaki sorularla sınırlıdır.

5- Araştırma, yapılan literatür taramasıyla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eşcinsellik

2.1.1. Eşcinselliğin Tanımı

Eşcinsellik kelimesi, 1869 yılında Macar yazar Karl Maria Kertbeny tarafından Almanca olarak türetilmiş, 1892 yılında Charles Gilbert Chaddock tarafından ise İngilizceye sokulmuştur (Güney, Kargı ve Oruç, 2004). Heteroseksüellik terimi ise, doğan ihtiyaçtan ötürü yaklaşık 8 yıl sonra ele alınmaya başlanmıştır. Yaygın olan görüşlerin aksine, ilk olarak eşcinsellik kavramının ortaya çıktığı, daha sonra ise heteroseksüellik kavramından söz edilmeye başlandığı görülmektedir. Düzenlenen çalışmalarda, 1950'lere kadar birçok insanın "eşcinsellik" kelimesinden haberdar olmadığı, Oxford İngilizce Sözlük'te ise "eşcinsellik" kelimesine oldukça geç bir tarihte, ilk kez, 1976 yılında yer verildiği dikkat çekmektedir (Vicus, Duberman ve Chauncey, 1989).

Eşcinsellik kelimesi, eski Yunan'da benzer anlamına gelen "amos" ile "cinsellik" anlamında kullanılan "seksüalite" sözcüklerinden türemekte olan, aynı cinsiyetten bireyler arasında kurulan cinsel nitelikli bedensel ya da duygusal bağlılık ve ilişkiyi nitelendirmektedir (Güney, Kargı ve Oruç, 2004). Eşcinselliğe yönelik kesin ve net bir tanım yapmanın oldukça zor olduğu söylenebilir. Bu nedenle, eşcinselliğe ilişkin farklı tanımlamaların bulunduğu görülmektedir.

Corraze'e göre (1982) eşcinsellik, aynı cinsiyetteki bir bireye yönelen cinsel seçim olarak nitelendirilmekte ve eşcinseller, kendi cinsiyetindeki bir üyeye orgazma ulaşacak ilişkisi olan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yazar, bu tanımına sıklık ve olgunlaşma ile ilgili bir sınırlama da eklemiş ve eşcinselleri on sekiz yaşından sonra aynı cinsiyetteki bireylerle sürekli yineleyici biçimde orgazma ulaşan, kaynaşma içine giren kişiler olarak ele almıştır (Corraze, 1982). Corraze'nin bu tanımından, eşcinselliğin bir tür cinsel seçim olduğu anlamının çıktığı söylenebilir.

Bunların yanı sıra Jennings (1994) eşcinselliğin, olgunlaşma sürecinin cinsel olarak karşı cinsiyete yönelmek yerine, kendi cinsiyetine yönelen bir yetişkinlikle sonuçlanması olduğunu belirtmektedir. Pattison (1985) ise eşcinselliğin, tamamen psikolojik ve duygusal erotik yönelim ya da etkilenim olduğunu savunmaktadır. Ancak Ellens (1997), Pattison'un (1985) tanımının yetersiz olduğunu belirtmekte ve eşcinsel yönelimin doğası itibari ile sadece erotik olmadığını; sevgi, anlama, ilgi gösterme, arkadaşlık, bağlanma gibi kişilik ihtiyaçlarını da içerdiğini savunmaktadır.

Günümüzde ise Kaos GL (2010) eşcinselliğin, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olduğunu belirtmekte ve bir hastalık değil, yönelim farklılığı olduğunu savunmaktadır. Eşcinsellik, kişinin duygusal karakterinde rol oynayan, biyolojik yapısı ve yetişirken içinde bulunduğu ortamdaki etkileşimlere dayanan bir deneyimin erken yaşlarda tesadüfi olarak keşfedilmesinin, kişinin hemcinsine karşı duygusal bağlılık ve tensel arzulara dönüşen, içinde bulunduğu toplumun sosyal ve dinsel temellerle şekillenmiş geleneklerinin engelleyemediği, bağımsız ve doğal olarak gelişebilen içsel ve değiştirilemez bir olgu olarak da ifade edilebilir.

Düzenlenen çalışmalar incelendiğinde, psikolojinin eşcinsel yönelimi ayrı bir yönelim olarak araştıran ilk bilim dallarından biri olduğu görülmektedir. İlk olarak Avrupalı bir seksolog tarafından eşcinselliği hastalık olarak sınıflandırma girişiminde bulunulduğu bilinmektedir. Daha sonra, 1886'da seksolog Richard von Krafft-Ebing ise, Psychopathia Sexualis adlı kitabında eşcinsellik gibi üremeyle sonuçlanmayan cinsel aktiviteleri cinsel sapkınlık olarak nitelendirmiştir. Özkan (2004), eşcinselliğin hem doğuştan olabileceğine hem de sonradan kazanılabileceğine inanmakta ve eşcinselliğin mastürbasyonun engellenmesi ve nevrozların tedavi edilmesi ile tedavi edebileceğini savunmaktadır.

Bunların yanı sıra Ellis ve Symonds (1897), eşcinsel eğilimin ergenlik öncesi 7-9'lu yaşlarda oluştuğunu savunmaktadır. Yazarlar, eşcinselliğin tedavi edilebilirliği iddialarını reddederek, tedavi edildiği söylenen vakaları ise abartmalı görerek ciddiye almamıştır. Sigmund Freud (1909) ise, eşcinselliği

kişinin kendini karşı cinsteki ebeveyn ile özdeşleştirmesinin de etkisiyle oluşan psikoseksüel gelişimdeki çatışmaların bir sonucu olarak tanımlamaktadır. 20. yüzyılının ortalarına kadar eşcinselliğin patolojik olduğu düşünülmektedir. Freud'a göre (1909), cinsel çekim yapan kimse "cinsel nesne" olarak ifade edilmekte ve eşcinsellik, cinsel nesneyle ilgili bir sapma olarak nitelendirilmektedir.

1945 sonlarında eşcinsellik, Batı toplumlarında, kişinin kendi seçiminden kaynaklanan "alternatif" bir yaşam biçimi olarak ele alınmıştır (Çekirge, 1991). 1960'lı yıllarda ise eşcinsellik, bir sapıklık veya bir hastalık olarak değil; ancak aşırı uçlarda yaşanan bir eğilim olarak değerlendirilmiştir. Benjamin Morse (1963), cinsel sapıkların ruhsal yönden hasta bireyler olduklarını belirtmiş, eşcinsellerin kimliklerinin cinsel problemlerini çözümlemedeki ruhsal yetersizliklerini yansıttığını savunmuştur. Bunların yanı sıra Amerikan Psikologlar Derneği (APA) homoseksüelliğin, kişinin kendi cinsinden bir bireye karşı, sürekli (enduring), duygusal (emotional), romantik, cinsel ya da sevgiye dayalı (affectional) ilgi duyduğu bir cinsel yönelim olduğunu belirtmiştir (Sherblom ve Bahr, 2008). Bu tanımın daha önce verilen tanımları da kapsayan ayrıntılı bir tanım olduğu görülmektedir.

1952 yılında Amerikan Psikiyatri Kurumu, Teşhis ve İstatistik Kılavuzu'nu (DSM) ilk yayınladığında eşcinselliğin, hastalıklar kategorisinin içinde yer aldığı görülmektedir. Ancak hemen ardından, yapılan sınıflandırma Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü tarafından yapılan araştırmalarda kritik incelemeye maruz kalmıştır. Düzenlenen çalışmalarda, eşcinselliğin bir bozukluk ya da anomali değil, normal ve sağlıklı bir cinsel yönelim olduğu bulgusu elde edilmiştir. Araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde, tıp, ruh sağlığı ve davranışsal ve sosyal bilimlerdeki profesyoneller, eşcinselliğin bir ruh hastalığı olarak sınıflandırılmasının yanlış olduğunu ve DSM sınıflandırmasının önceki sosyal normlara ve popülasyonu temsil etmeyen hastaların klinik izlenimlerine dayanan bilimsel olarak kanıtlanmamış tahminleri yansıttığı sonucunu elde etmiştir.

Eşcinselliğin, DSM'nin ilk baskısında transvestizm, pedofili, fetişizm ve seksüel sadizm ile birlikte cinsel sapkınlıklar arasında yer aldığı; 1968 yılındaki ikinci baskı olan DSM-2'de ise ayrı bir cinsel sapkınlık olarak kişilik bozuklukları kategorisinde sorgulanmaya başlandığı dikkat çekmektedir. 1973 yılında yapılan bir toplantıda Spitzer (2003), eşcinselliğin, işlevsellikte bozulma ve öznel stres yaratma gibi ruhsal hastalıklarda bulunması beklenen iki kritere uymadığını vurgulamıştır. Bu sırada Judd Marmor adlı Amerikalı bir psikiyatr da kendisine eşcinsel yönelimini değiştirmek için gelen eşcinseller ile çalışmaktaydı. Zaman içinde eşcinselliğin bir hastalık olmadığını savunmaya başlayan Marmor'un büyük rol oynaması ile eşcinselliğin, 1973 yılında, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından hastalık sınıflamasından çıkartıldığı görülmektedir. 1980 yılında basılan DSM-3'te "ego distonik eşcinsellik" diye bir başlığın bulunduğu; ancak yoğun baskılar neticesinde DSM-3-R'de sadece "kişinin cinsel yönelimine bağlı yaşadığı kalıcı ve belirgin rahatsızlık" adı altında, "başka türlü adlandırılmayan cinsel bozukluklar" başlığı altında eşcinselliğin ele alındığı bilinmektedir. DSM 4'te ise eşcinselliğin hiçbir tanı kategorisi içinde yer almadığı görülmektedir (Çabuk, 2010).

Bilimsel kanıtların tanınmasıyla beraber, Amerikan Psikiyatri Kurumu eşcinselliği 1973'te DSM'den çıkartmıştır. Amerikan Psikologlar Birliği, 1975'te aynı pozisyonu benimsemiş ve diğer tüm ruh sağlığı profesyonellerini eşcinselliğin uzun süredir bir ruh hastalığı olarak damgalanmasının kaldırılması konusunda yönlendirmiştir (APA, 1999). Sosyal İşçilerin Ulusal Kurumu da benzer prensibi benimsemiştir. Eşcinsellik, 1973'te APA (Amerikan Psikiyatri Birliği) ve 1990'da DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü) kararı ile psikiyatrik tanı sınıflamalarından çıkarılmıştır. Bu bağlamda, eşcinselliğin cinsiyet kimliği ile ilgili bir durum değil, bir cinsel yönelim olduğu anlaşılmaktadır.

APA'nın tanımında yer alan cinsel yönelim kavramının tanımı ve değerlendirilmesi ile ilgili de tartışmaların olduğu dikkat çekmektedir. Kıraç (2013) cinsel yönelimin, bireyin kendini hangi cinse ait hissettiği değil, hangi cinsten kişilere karşı cinsel ilgi duyduğu anlamına geldiğini belirtmektedir. Heteroseksüellik, homoseksüellik ve biseksüellik cinsel yönelimleri ifade eden kavramlar olarak kullanılmaktadır.

Heteroseksüel, cinsel yönelimi karşı cinsiyetten bir bireye karşı olan; homoseksüel, cinsel yönelimi kendi cinsiyetinden bir bireye karşı olan kişiler için kullanılan kavramlardır. Biseksüel ise, cinsel yönelimi her iki cinsiyetten bireylere yönelen kişileri tanımlamak için kullanılır. Lezbiyen sözcüğü, cinsel yönelimi diğer kadınlara yönelik olan kadınlar için; gay sözcüğü ise homoseksüellikle aynı anlamda genellikle erkekler için kullanılmaktadır (Güney, Kargı ve Oruç, 2004).

Bunların yanı sıra, “cinsel yönelim” ve “cinsel tercih” kavramlarının kullanımı ile ilgili de çeşitli tartışmalara rastlanmaktadır. Gonsiorek ve Weinrich (1991), tercih kelimesinin iradi bir seçimi ima etmesi nedeniyle cinsel tercih (sexual preference) kavramı yerine, cinsel yönelim (sexual orientation) kavramının tercih edildiğini savunmaktadırlar. APA, araştırmaların çoğunun eşcinsel duyguların iradi olarak seçilen bir şey olmadığını, bireyin psişesinin bir parçası olduğunu savunmaktadır (Paul vd. 1982). Bailey ve Pillard (1991) ise, cinsel tercih kavramının ahlaki ve politik anlamlar barındırdığını savunmaktadır. Gonsiorek ve Weinrich (1991), eğer cinsel yönelim bir seçim ise, o kişinin seçiminden sorumlu tutulacağını ve sosyal olarak daha kabul edilebilir farklı bir seçim yapmaya zorlanacağını belirtmektedir.

Eşcinsellikle ilgili tanımlar incelendiğinde, kimlik ya da yönelim olarak eşcinsellik ve davranış olarak eşcinsellik ayrımının yapılabileceği düşünülebilir. Ellens (1997), bazı eşcinsel bireylerin dini kaygıları nedeniyle açık heteroseksüel davranışlar gösterdiğini; açık bir şekilde heteroseksüel bireylerin, bazı durumlarda, örneğin hapishanelerde, eşcinsel davranış gösterdiğini belirtmektedir. Günümüzde genellikle eşcinsellikle özdeşleştirilen livata kavramı kullanılmaktadır. Livata, Kur’ani bir kavram değildir. Birçok klasik kaynak, “livata” ve “Lut kavminin eylemi” ifadelerini birbirinin yerine kullanıldığını belirtmektedir (Zollner, 2010).

Rosenthal (1978), livata kavramının Lut kelimesinden türetildiğini ve “eşcinsel anal ilişki” için kullanılan genel ve legal bir kavram olduğunu savunmaktadır. Luti, çoğu zaman aktif eş ifade etmektedir. Pasif eş için ise tarih boyunca farklı isimler kullanıldığı görülmektedir. Para karşılığında

yapıldığı durumlarda “mu’ajir”, hem pasif hem aktif oluyorsa “mubadil”, cinsel arzusundan dolayı yapıyorsa “mabun” sözcükleri kullanılmaktadır. Ayrıca, Abbasilerden sonra aktif eşin pasif eşe göre daha çok sosyal onay gördüğü bilinmektedir. Pasif eş ifade etmek için kullanılan kavramlar ise açık bir şekilde patoloji ima etmektedir (Rosenthal, 1978).

Eski dini kaynaklarda, Lut halkının cinsel eyleminden bahsedilirken livata kavramının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Livata eylemi tartışılırken de kimlik ya da yönelim olarak eşcinsellik anlamında değil, davranış olarak ya da durumsal eşcinsellik anlamında kullanıldığı görülmektedir. Ancak, bu kaynakların çevirilerinde ve yeni bazı dini kaynaklarda livata kavramının kimlik olarak eşcinsellikle özdeşleştirildiği dikkat çekmektedir (Kıraç, 2013).

Günümüz toplumlarında en yaygın kabul gören ve gerçekleşen cinsel yönelim şekli, bireylerin karşı cinse yönelmeleridir denilebilir. Kendi cinsine ya da her iki cinse birden ilgi duyan bireylerin var olduğu da görülmektedir. Eşcinsel ya da biseksüel yönelimli insanlara yönelik olarak çeşitli toplumlarda farklı tepkiler ve yaklaşımlar sergilenmektedir denilebilir.

Birçok toplumda eşcinsellerin, diğerlerine nazaran saygın olmayan ve sağlıksız biçimde algılandıkları söylenebilir. Eşcinselliğe yönelik tutumları değiştirmeyi amaçlayan bazı çalışmalar yapılmasına rağmen, hala eşcinsellere ilişkin kalıp yargılar ve yanlış inançların olduğu düşünülebilir. Çeşitli çalışmalar, genel olarak insanların eşcinselliğe karşı olumsuz tutumları olduğunu göstermektedir; ancak bu tutumlar, cinsiyet farklılıkları, din, geleneksel cinsiyet rolleri, yaş ve eşcinsel bireyler ile etkileşim, cinsiyetçilik ve ırkçılık gibi pek çok farklı etkene bağlı olarak değişim gösterebilmektedir denilebilir. Yapılan çalışmalarda, insanların eşcinsellere karşı tutumlarının genelde olumsuz olduğu; ancak eşcinseller ile toplumsal ilişkiye girdiklerinde bireylerin önyargılarında değişim olduğu gözlemlenmektedir (Sakallı ve Uğurlu, 2001).

2.1.2. Eşcinsellik Kavramının Tarihi Gelişimi

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, eşcinselliğin oldukça eski bir tarihe dayandığı dikkat çekmektedir. En eski zamanlardan beri bilinen bu kavramın, hemen hemen bütün kültürlerde ve büyük dinlerde normal dışı cinsel davranış olarak nitelendirildiği dikkat çekmektedir. İnsanlık tarihi boyunca birçok medeniyetin eşcinsel ilişkileri daha az; heteroseksüel ilişkileri ise daha fazla kabul ettiği bilinmektedir (Uğurlu,1999).

Tarihin birçok evresinde eşcinselliğin daha olağan algılandığı dönemler olduğu bilinmektedir. Tarihsel gelişim incelendiğinde, toplumların eşcinselliğe bakışının ahlaksal kökenli olduğu söylenmesine rağmen, ilkel toplulukların tarihi ele alındığında mutlak bir ahlak kavramına rastlanılamamaktadır (Kavas, 2014). Ancak, ilkel kabile ve komün yaşamın yerini büyük medeniyetlere bırakması ve toplumları şekillendiren dinler tarihinin pagan gelenek ve çok tanrılıktan tek tanrılı dine doğru evrimiyle bu dini öğretilerin toplumlarda yeni bir ahlak anlayışının ortaya çıkmasına yol açtığı görülmektedir. Bu ahlak anlayışının günümüzün anlayışıyla büyük oranda benzeştiği ve Orta Çağ’ da özellikle Avrupa toplumlarında ciddi toplumsal felaketlere yol açarak din alanında yaşanan reform hareketleriyle beraber 20. yüzyıla kadar evrildiği görülmektedir.

Eşcinsellik, 20. yüzyıla kadar bir hastalık olarak tanımlanan ve tedavisi gerekli görülen bir kavramdır. Ancak, 1990 yılında Dünya Sağlık Örgütü’nün eşcinselliği hastalık kategorisinden çıkarmasıyla birlikte eşcinselliğin yeni bir boyutta tanımlanabilir ve algılanabilir hale geldiği görülmektedir. Batılı dünyanın ancak bu tarihten sonra eşcinselleri tedavi etmekten vazgeçtiği söylenebilir.

Eşcinsellik teriminin hayatımıza girişinin tarihine bakıldığında, binlerce yıl önce Antik dönemde yaşamış insanların böyle bir tanımlamayı ya da kategorilendirmeyi bilmedikleri, dolayısıyla o dönemde tecrübe edilen şeylerin adlarının eşcinsellik olmayacağı söylenebilir. Merkezi bir yönetimin bulunmadığı Yunan Yarımadası’nda şehir devletlerinden oluşan bir yapı olduğu bilinmektedir. Antik Yunan medeniyetinin, uzunca bir süre bu yapısını koruduğu ve her şehir devletinin kendi kendini yönetme imkanına sahip olduğu

dikkat çekmektedir. Günümüz demokrasisinin temelleri olarak ortaya çıkan bu düzen içerisinde varlığını sürdüren dini yapının da özünde pagan geleneğe, çok tanrılı bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Özgür düşünce ortamının, problemlerin toplumda rahatlıkla sorgulanır ve tartışılır bir ortam doğurmasına yol açtığı savunulmaktadır (Kavas,2014).

Toplumların tarihleri incelendiğinde, eşcinselliğin daha çok Yunan toplumunda kabul gördüğünü ve olağan bir şekilde yaşanır olduğunu söyleyebiliriz. Özgür Yunan Şehir Devletleri yapısının toplumda düşüncenin özgürce ifade edilebilmesi bakımından bireylere büyük fırsatlar sunduğu, bu bireylerin dönemin ünlü filozoflarının günümüze de ışık tutan düşünceleriyle birlikte yoğun bir düşünsel üretim süreci ortaya koydukları görülmektedir. Bu bağlamda, toplumdaki her türlü dini, ahlaki, sosyal konular zengin düşünceler ışığında büyük bir çeşitlilik kazanmıştır denilebilir. Toplumdaki rolü son derece güçlü olan, gücü, zaferi, ideal formu ifade etmekte sıkça başvurulmuş olan erkek ve erkeğin bedeni, Antik toplumun farklı kesimleri tarafından kabul görmüş; ancak günümüzde ötekileştirilmiş olan hemcins duyulan ilgiyi göstermektedir denilebilir.

Antik Yunanlar için cinsel etkinliğin, karşılıklı yaşanan bir deneyim olmak yerine, kişinin bir başkasına yaptığı bir şey olduğu görülmektedir. Anatomik işlevi ele alındığında daha çok ilişkide aktif olan birey tarafından yapıldığı bilinmektedir. Böylesi bir toplumsal yapılanma içerisinde cinsel edimlerin toplumsal kabul edilebilirliğinin, eşlerin cinsiyetinin yanı sıra, taraflar arasındaki iktidar dengesi tarafından belirlendiği savunulmaktadır (Bardakçı, 2005).

Antik Yunan'da günümüzde olduğu gibi heteroseksüellik ve homoseksüellik ayrımını nitelendiren kavramlar bulunmamaktadır. Bu kavramların yokluğunun sebebinin, söz konusu toplumda erkeklerin kadınlara olduğu kadar erkeklere de arzu duyabileceğinin varsayılması olduğu belirtilmektedir. Bu yaklaşımın, doğrudan Antik Yunan toplumunda bulunan erkek üstünlüğüne ve cinsel ilişkilerde kabul edilen boyun eğme modeline bağlı olduğu savunulmaktadır (Mondimore, 1999).

Bunlara ek olarak, eski Romalıların da eşcinselliğe karşı antik Yunan'a benzer bir tutum benimsediği gözlemlenmektedir (Mondimore, 1991). Babil'in Gılgamış Destanı, Kral Gılgamış ile savaşçı dostu Enkidu arasındaki, bazı yorumcuların cinsel olarak nitelediği, yakın ilişkiyi ele almaktadır. Mondimore (1991), eşcinselliğin suç olarak kabul edilmesinin İsa'nın doğumundan birkaç yüzyıl sonra cinsellikle ilgili ahlaksal düşüncenin değişmesi ile ortaya çıktığını, bu değişimde de Stoacıların ve Platon'un geç dönem yazılarının etkili olduğunu savunmaktadır. Yazar, İ.Ö. 3. yüzyılda yaşayan Stoacıların, cinsel haz dahil olmak üzere her türlü hazzı karşı olduklarını, tek doğal cinselliğin üreme amaçlı olan olduğunu belirtmektedir. İsa'nın doğumundan birkaç yüzyıl sonra yeniden keşfedilen Stoacıların yazılarından etkilenen birçok Orta Çağ teoloğunun tüm cinsel hazların günah olduğunu savundukları dikkat çekmektedir. Onaylanmayan cinsel davranışların "sodomi" adı altında toplandığı ve bu sözcüğün kökeninin Eski Ahitte yok edilen Sodom ve Gomora'dan geldiği belirtilmektedir (Kıraç, 2013).

Bunların yanı sıra, Orta Çağ'da okuryazarların birçoğunun papaz ve keşişler olması ve kilisenin doğaya aykırı tutumları cezalandırması nedeni ile eşcinsel erotizme dair tek tük tarihsel kayıt olduğu görülmektedir. Avrupa manastırlarında eşcinsel alt kültürün var olduğunu ima edecek homoerotik mektup ve şiirlere rastlanmaktadır. Daha baskıcı olan sonraki dönemlerde sodomi mahkeme tutanakları ve eşcinsel eylemler yüzünden ölüme mahkum edilen kişilerin varlığı eşcinselliğin varlığını sürdürdüğünü göstermektedir denilebilir. Ayrıca, Katolik kilisesinin Avrupa yaşamını daha fazla etkilemesi ile birlikte 14. yüzyılda da Avrupa'nın tüm kral ve prensleri sodomiye suç sayan Katolik kilisesinin baskısına boyun eğmişlerdir. Sodomi, çoğunlukla ölümlü cezalandırılan bir suç haline gelmiştir. Engizisyon mahkemelerinin eşcinsel eylemde bulunanlara verdiği cezalar ile ilgili kayıtlarda, en sert cezaların bile hem cinse duyulan güçlü yakınlığın engellenmesini sağlayamadığı görülmektedir (Mondimore, 1991).

Kolonileşme öncesi, içerisinde Arapların, Farısların, Türklerin, Hindistanlıların ve Siyah Afrikalıların bulunduğu Müslüman toplumlarda, iki erkek arasında gerçekleşen seksin oldukça yaygın olduğu ve bu eylemde bulunanların kendilerini gay olarak tanımladıkları bilinmektedir. 17. ve 18.

yüzyıllarda Batılıların bu bölgelere gelmelerinden önce, bu bölgelerde yaşanan eşcinsellik ile Batı'daki eşcinselliğin birbirinden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Batılıların cinsiyet kimliği (sexual identity) ve toplumsal cinsiyet (gender) kimliği arasında yaptıkları ayırımın son zamanlara kadar Orta Doğu'da yankı uyandırmadığı dikkat çekmektedir (Dunne, 1998). Batı koloniciliğinin Orta Doğu ve diğer Müslüman bölgelerde yoğunlaşması ile eşcinselliğe karşı negatif tutumların arttığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, bir grubu tanımlayan ve bir sapma olarak nitelendirilen eşcinsellik kavramının, Orta Doğu'ya Batı ile girdiği söylenebilir. Dunne (1998), Orta Doğu'da eşcinsel yaşama karşı sergilenen düşmanlığın Avrupa kolonileşmeciliğinin politik ve kültürel mirası olduğunu savunmaktadır.

Bunlara paralel olarak, geleneksel İslam toplumlarında eşcinselliğin tolere edilmesine rağmen, geylelerin öğretmen ve din adamlığı gibi görevlere gelmelerinin şiddetle reddedildiği dikkat çekmektedir. Bu durumun, İslam'da evlilik ve ailenin yeri ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Ayrıca, geleneksel İslam toplumlarında bekar insanların bu pozisyonlara getirilmelerinin de engellendiği dikkat çekmektedir. Kligerman (2007), eşcinselliğin (ve evlenmemek ve dolayısı ile çocuk dünyaya getirmemek) fitrat dininin ihlali olarak algılandığını belirtmektedir.

Yetişkin erkekler arasında cinsel ilişkinin suç olmaktan çıkarılmasının İngiltere'de 1967 yılına denk geldiği; ancak 1960'lı ve 1970'li yıllarda eşcinselleri heteroseksüel yapma amaçlı tedavilerin de yaygınlaştığı dikkat çekmektedir (King ve Bartlett, 1999). Offer ve Sabshin (1966), bir yandan eşcinselleri heteroseksüel yapmayı amaçlayan tedavi terapileri devam ederken bir yandan da 1960'lı yıllarda, ruh sağlığı alanında değişimler yaşandığını belirtmektedir. Nelerin normal nelerin hastalık olduğu tartışılırken, psikiyatrinin de psikiyatrik hastalıklara bakış açısının değişmeye başladığı savunulmaktadır (Çabuk, 2010).

1960'larda, eşcinsel bireylerin politik olarak daha aktif rol oynamaya başladıkları ve gay organizasyonlarının daha görünür hale geldikleri dikkat çekmektedir. Stonewall'da yaşananın Amerika'daki eşcinsel hareketlerinden en önemlisi olduğu bilinmektedir. 1969 yılında New York Greenwich

Village'teki Stonewall adlı eşcinsel barına düzenlenen polis baskını esnasında, o bölgede yaşayan eşcinsellerin polisle çatıştığı ve ilk kez haklarını aradıkları belirtilmektedir (Segel, 1992). Bu olayın, eşcinsellerin özgürleşmesi için sembol niteliği taşıdığı düşünülebilir. Stonewall'ın yıllar geçtikçe eşcinsel direnişi ve baskısının diğer ismi haline geldiği görülmektedir (Çabuk, 2010).

Bunlara ek olarak eşcinselliğin, DSM'nin ilk baskısında transvestizm, pedofili, fetişizm ve seksüel sadizm ile birlikte cinsel sapkınlıklar arasında yer aldığı, 1968 yılındaki ikinci baskı olan DSM-2' de ise ayrı bir cinsel sapkınlık olarak kişilik bozuklukları kategorisinde bulunduğu görülmektedir. Spitzer (2003) eşcinselliğin, işlevsellikte bozulma ve öznel stres yaratma gibi ruhsal hastalıklarda bulunması beklenen iki kritere uymadığını savunmaktadır. Aynı zamanda, Judd Marmor adlı Amerikalı bir psikiyatrin da kendisine eşcinsel yönelimini değiştirmek için gelen eşcinseller ile çalıştığı bilinmektedir. Zamanla Marmor'un eşcinselliğin bir hastalık olmadığını savunmaya başlaması ile eşcinsellik, 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından hastalık sınıflamasından çıkartılmıştır. 1980 yılında basılan DSM-3'te "ego distonik eşcinsellik" diye bir başlığa yer verilmesi ile birlikte yoğun baskılar sonucunda DSM-3-R'de sadece "kişinin cinsel yönelimine bağlı yaşadığı kalıcı ve belirgin rahatsızlık" adı altında, "başka türlü adlandırılmayan cinsel bozukluklar" başlığının altında ele alındığı görülmektedir.

DSM 4'te ise eşcinselliğin, hiçbir tanı kategorisi içinde yer almadığı dikkat çekmektedir (Çabuk, 2010). 1998 yılında onarım veya dönüştürme terapilerine karşı çıktığını bildiren Amerikan Psikiyatri Birliği, 2000 yılında yeni bir bildirge yayımlamıştır. Burada, eşcinsel kişileri heteroseksüel yapma amacı taşıyan bu tür terapilerin etkinliği ile ilgili kesin veriler olmadığı, uzun dönem sonuçlarının bilinmediği, literatürde çelişkili ve yetersiz bilgilerin bulunduğu, etik tartışmaların devam ettiği, bu tür terapileri savunan kişilerin eski psikoanalitik kuramlarla katı dini genellemeleri birleştirerek bilimselliği arka plana ittikleri ve dinin etkisi altında kaldıkları belirtilmiştir. Bu nedenle Amerikan Psikiyatri Birliği, sözü edilen onarım terapilerini onaylamadığını her fırsatta tekrar belirtmektedir. Amerikan Psikoloji Birliği, Kraliyet Psikiyatri Koleji, Avustralya Psikoloji Derneği yurt dışında; Türkiye Psikiyatri Derneği

ise yurt içinde faaliyet gösteren ve benzer görüşlere sahip organizasyonlar olarak bilinmektedir (Çabuk, 2010).

2.1.3. Eşcinselliğin Çeşitleri

Çekirge (1991), eşcinselliğin aktif eşcinsel, pasif eşcinsel, fonksiyonel eşcinsel ve latent eşcinsel olmak üzere dört ana grupta değerlendirildiğini belirtmektedir.

1. Aktif (Etkin) Eşcinsel: Cinsel ilişki sırasında erkek rolünü benimseyen eşcinselleri nitelemek için kullanılır.
2. Pasif (Edilgen) Eşcinsel: Cinsel ilişki sırasında kadın rolünü benimseyen eşcinselleri ifade eder.
3. Fonksiyonel (İşlevsel) Eşcinsel: Hapishane, koğuş gibi ortamlarda uzun süre karşı cinsle ilişki kuramama nedeniyle kendi cinsine yönelen kişiler için kullanılır.
4. Latent (Gizli) Eşcinsel: Bilinçaltında tutulan eşcinsel duyguların, özdenetimin yitirildiği (örneğin; aşırı alkollü iken) alanlarda bilinç düzeyini kapsadığı kişiler için kullanılır.

Bunların yanı sıra Prof. Dr. Koptagel İlal, eşcinselliğin farklı türleri de olduğunu belirtmiştir (Çekirge,1991). Bu türler şu şekilde sıralanmaktadır:

Gelişim Sırasında Eşcinsel Davranış: Bu durum, genellikle geçici olup, erinlik çağında ve heteroseksüel boşalım yolu bulunmadığında dürtüsel zorlamalarla meydana çıkar.

Eğilimde Kalan Eşcinsellik: Kişinin kendi cinsinden olan bedenlere yönelik aşırı bir cinsel çekilme duyması belirgin özelliğidir. Yaşam boyunca zaman zaman ortaya çıkan bu eğilimin genellikle gizlendiği ve evlilik yolu ile çevreden saklandığı görülmektedir.

Çekingengliğe Bağlı Eşcinsellik: Genellikle gelişimleri yarım kalmış olan kişiler (geri zekalı ve çocuksu kişiler) için kullanılır. Bu bireyler, heteroseksüel ilişkinin kendilerine zor ve tehlikeli gelmesi nedeni ile daha iyi tanıdıkları kendi cinslerine yönelmeyi seçerler.

Pseudohomoseksüeller (Yalancı Eşcinseller): Aslında karşı cinse eğilimleri olmasına rağmen eşcinsel eylemlerde bulunan kişileri tanımlamak için kullanılır.

2.1.4. Eşcinselliğe Yönelik Yaklaşımlar

Weishut (2000), bir bireyin cinsel yöneliminin psikolojik, biyolojik, sosyokültürel veya kişinin tercihi ile mi oluştuğuna yönelik net bir açıklama olmadığını belirtmektedir. Yalçınoğlu (2012), bilimsel teorilerin eşcinselliği normal veya anormal olarak etiketlemesinin eşcinselliğin toplum tarafından kabul edilmesinde etkili rol oynadığını savunmaktadır. Oldman ve Kasser (1999) ise, biyolojik olarak ortaya çıkan bir durumun kişinin kontrolünde olmadığı için toplumdaki diğer insanlar tarafından davranışlarından sorumlu tutulamaması nedeni ile eşcinselliğin nedeninin kişisel tercihe değil, biyolojik ve genetik nedenlere bağlanmasının ön yargıları azaltmada etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Yalçınoğlu (2012), eşcinselliği açıklamaya çalışan teorilerin iki farklı bakış açısı olduğunu savunmaktadır. İngiliz sosyolog Jeffrey Weeks (1999), eşcinsel kimlik oluşumunu açıklamaya çalışan teorileri, “esansiyel” veya “yapısal” (constructional) olmak üzere iki farklı grupta tanımlamıştır.

2.1.4.1. Esansiyel Yaklaşım

Eşcinselliğin nedenlerini “esansiyel” olarak değerlendiren teoriler, cinselliğin insan olmanın temel ve özgün bir parçası olduğunu belirtmektedir. Osteen (2003), bu yaklaşımın 19. ve 20. yüzyılda eşcinselliği açıklamaya çalışan psikanalitik ve biyolojik teorilerin temelini oluşturduğunu belirtmektedir. Cinsellik, esansiyalist bir yaklaşımla ele alındığında, cinsel yönelimin doğal şekilde ortaya çıkan bir durum olduğu görülmektedir. Biyolojik ve psikolojik nedensel teorilere dayanan bu yaklaşım tarzının, heteroseksüelliği normal ve doğal kabul ettiği; ancak, eşcinselliği hatalı bir biyolojik veya patolojik bir psikolojik gelişimin sonucu olarak nitelendirdiği görülmektedir (Osteen, 2003).

Esansiyalist yaklaşımların genellikle Freud ve psikanalitik teoriler üzerine kurulu olduğu dikkat çekmektedir. Freud, eşcinselliği başarısız bir gelişim sürecinin doğal ama patolojik bir sonucu olarak değerlendirmektedir (Weishut, 2000). Eşcinselliği açıklamaya çalışan teorilerin genellikle erkekler üzerine olduğu dikkat çekmektedir. Erkek eşcinselliğini psikodinamik süreçle bağlayan açıklamaların temelini de Freud'un teorilerine dayandığı görülmektedir.

2.1.4.1.1. Psikoanalitik Teoriler

Freud (1989) cinselliğin, ödipal kompleksin çözümlenmesinin bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Bu çözümlenmede, erkek çocuğun annesini arzulanması nedeni ile baba tarafından hadım edilme korkusu yaşadığı ve kendisini babası ile özdeşleştirerek karşı cinse ilgi duyduğu bilinmektedir. Odiplus kompleksinin hatalı gelişimlerinde ise, erkek çocukların kendilerini anne ile özdeşleştirerek erkeklere karşı cinsel ilgi geliştirdiği dikkat çekmektedir (Osteen,2003). Bunların yanı sıra, Freud'un (1989) eşcinselliği psikoanalitik olarak açıklayan teorilerden söz etmesine rağmen bu durumun hiçbir zaman hastalık olduğuna değinmediği dikkat çekmektedir.

Eşcinselliğin obje seçiminde identifikasyona geçiş olduğu görülmektedir. Erkek eşcinsel çocuk, anne tarafından olduğu gibi sevilme istemektedir. Anneyi bir obje olarak almak yerine obje seçiminde ters bir dönüşüm sonucu anne ile identifiye olur. Anne çocuk ilişkisindeki hazzı, seçtiği erkek partneri ile yeniden yaşar (Kozacıoğlu, 1992). Babası olmayan ya da baba yerine geçebilecek herhangi bir modelden yoksun kalan erkek çocuğun karşı cinsin cinsel kimliğini benimseyebileceği savunulmaktadır (Çekirge,1991). Bunlarla birlikte psikoanalitik ekolde, eşcinsellik adölesana kadar normal bir olgu olarak karşılanırken, eşcinsel eğilimin ve davranışların adölesan şeması durumunda bir sorun olarak ele alındığı belirtilmektedir.

Bunların yanı sıra Freud (1989), eşcinselliğin diğer erkeklerde kendini severek narsistik eğilimlerin tatmini olduğunu savunmaktadır. Yeni Freudçulardan biri olan Karen Horney (1933) ise, eşcinselliğin kendinden yabancılaşma olduğunu belirtmekte ve narsizmin bir kendini sevmeye ifadesi değil, kendine yabancılaşma olduğunu belirtmektedir. Öktem (1981), kişiyi

eşcinsel ilişkilere iten durumun ümitsiz bir şekilde kişinin benliğini araması olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda eşcinselliğin, kişinin benlik arayışının bir ifadesi olduğu düşünülebilir.

2.1.4.1.2. Biyolojik Teoriler

Erkek eşcinselliğini biyolojik olarak açıklayan teoriler olduğu görülmektedir. Swaab, Gooren ve Hofman (1995), gebelikte erkeklik hormonunun erkeklerdeki azlığının veya kız çocuklardaki fazlalığının hipotalamusu etkilemesi nedeni ile embriyonun eşcinsel yönelim kazandığını savunmaktadır. Bazı memelilerde yapılan çalışmaların bu teoriyi desteklemesine rağmen, insanda yapılan çalışmalarda biyolojik teoriyi açıklayan bir kanıt bulunmadığı dikkat çekmektedir.

1930'ların başlarında, eşcinsellerde testosteron ve diğer erkeksi hormonların daha az bulunduğu düşünülmektedir. Bu teoriye göre, erkek eşcinsellerin testosteron seviyesi azdır; ancak düzenlenen araştırmalarda, eşcinsellerdeki testosteron hormonunun onlardaki cinsel güdüyü artırdığı; fakat yönelimi değiştirmedeği görülmüştür (Gartrell, 1982).

Biyolojik yaklaşımın, cinselliği üreme merkezli bir açıdan ele aldığı ve bu bağlamda da “doğal” olanın, sonucunda üremenin gerçekleştiği bir cinsel aktivite olarak tanımlandığı görülmektedir (Ertan, 2009). Bu nedenle, eşcinselliğin biyolojik olarak “doğal olmayan” bir kategoride olduğu söylenebilir.

Biyolojik yaklaşım açısından eşcinselliğin doğal olmadığı, kimsenin eşcinsel olarak dünyaya gelmediği, doğumdan itibaren heteroseksüel obje seçiminin belirlendiği ve evrensel aile anlayışı ve sosyalizasyon süreciyle de bunun desteklendiği görülmektedir. Bu yaklaşıma göre, eşcinselliğin tamamen patolojik bir durum olduğu söylenebilir. Ancak bu yaklaşımda, eşcinselliğin ortaya çıkabileceği hiçbir düşünülebilir sosyalizasyon mekanizmasına yer verilmediği söylenebilir. İnsanda cinsel yönelimin doğum öncesi dönemde biyolojik faktörlerden etkilenmesine rağmen, doğum sonrası sosyalleşmenin de cinsel yönelimi etkileyebileceği düşünülebilir.

2.1.4.2. Yapısal Yaklaşım

Eşcinselliği “yapısal” (constructional) temele dayandıran teorilere göre cinsellik, öğrenilmiş bir davranış ve düşünce şekli olarak tanımlanmaktadır (Osteen,2003). Bu görüşün toplumsal olarak daha fazla kabul gördüğü bilinmektedir. Bu görüşe göre eşcinsellik, insanın doğasından kaynaklanan özellikleri ile çevresel ve toplumsal etkilerin bileşimi olarak değerlendirilmektedir. Yapısalcı yaklaşım açısından eşcinsellik, toplumsal bir bağlam dışında ele alınamaz. Cinselliği meydana getiren ve onu şekillendiren en büyük gücün toplum olduğu savunulmaktadır (Ertan, 2009). Yapısalcı yaklaşımın, toplumsal cinsiyete, cinsiyete yönelik biyolojik yaklaşımlara ve sosyal bilimler içerisindeki esansiyalist yaklaşıma muhalefet olarak 1960’larda ve 1970’lerde ortaya çıktığı görülmektedir. Yaklaşımın temelinde, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin verili ve doğal kategoriler olmadığı anlayışı yer almaktadır.

Sosyal yapısalcıların bakış açısına göre kimlik, bireyselliğin sosyalleşmiş bir duygusu, bir kimsenin sosyal kategorilerle ilişkisiyle ilgili olarak kendini algılamının içsel bir düzenlenişi olarak nitelendirilmekte ve bu durumun, söz konusu kimsenin diğerleri tarafından nasıl algılandığıyla da yakından ilişkili olduğu savunulmaktadır (Gonsiorek ve Rudolph, 1991). Philip Gleason (1983), Batı toplumlarında bireylerin toplumun bütünüyle olan ilişkisinin bitmek bilmeyen bir kimlik arayışı bağlamında problematik hale getirildiğini belirtmektedir. Epstein’ e göre (1991), bireylerin “kendilerini bulmak” a yönelik arayışında, ırksal, etnik, cinsel vb. kimlikler toplum tarafından oluşturulmuştur ve bunlar, birey ve geri kalan toplum arasındaki bir bağa işaret ettiğinden bu yana daha bir çekici gelmeye başlamıştır.

Bu yaklaşıma göre, genel olarak kabul edilen genetik bir yapı üzerine çevresel ve toplumsal unsurların etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, insanların heteroseksüel olmak veya eşcinsel/ biseksüel olmak arasında bir tercih yapmadıkları, yapamadıkları söylenebilir. Bir kişinin cinsel denemelerinin cinsel yönelimini göstermediği de düşünülebilir. Bireylerin farklı nedenlerle (zorla, hayatta kalmak, para gibi) veya sosyal kurallara uymak

için cinsel yöneliminin tersi de olsa cinsel deneyim yaşayabildikleri dikkat çekmektedir (Çolak, 2009).

2.2. Benlik Kavramı

Benlik kavramı, bireyin kendi hakkındaki temsillerinin veya kendi hakkındaki inançlarının bütünü olarak tanımlanmaktadır (Taylor, Peplau ve Sears, 2012). Baymur (1994) benliğin, “Ben neyim?”, “Ben ne yapabilirim?”, “Benim için ne değerlidir?” ve “Hayatta ne istiyorum?” sorularına yanıt vermesi gerektiğini savunmaktadır. İlk iki sorunun “gerçek benliği”, diğer iki sorunun ise “ideal benliği” oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda benliğin, bireyin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları, emel ve ideallerine ilişkin kanıların dinamik bir örüntüsü olduğu belirtilmekte ve benliğin gelişiminin kişinin yaşantılarıyla kazandığı bir yapı üzerinde belirdiği savunulmaktadır (Baymur, 1994).

Bunların yanı sıra, insanın kendisine baktığı zaman gördükleri ya da kendisini düşündüğünde aklına gelen “içerik olarak benlik” ve “özne olarak benlik” olmak üzere benlikte iki soru aradığı belirtilmektedir (Bilgin, 2013). İçerik olarak benlikte, bireylerin kendileri hakkında düşündüğünde akıllarına gelen kişisel, fiziksel veya sosyal özellikler ele alınmaktadır ve bu, benliğin nesnel kısmını oluşturmaktadır. Özne olarak benlikte ise, benliğin kapsadığı, içerdiği şeylere bakan, gören ve algılayan bir başka bütünden bahsedildiği görülmektedir. Bunlara ek olarak, benliğin özünde toplumsal bir yapılanma ve deneyim içinde olduğu, kişinin “genelleştirilmiş öteki”nin toplumsal gücünü içselleştirdiği belirtilmektedir (Habermas, 2001).

Kimlik oluşumu, çocukluğun ilk yıllarında başlayan ve aşamalı bir şekilde ömür boyu devam eden bir süreç olarak nitelendirilmektedir (Karaduman, 2010). Kimlik, ilk olarak aile içi etkileşimlerle şekillenmeye başlamakta ve kendine güven, özsaygı, değerlilik duygularıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. “Ben kimim?” sorusunun temelinde “ben” in tanınması ve tanımlanması yer almaktadır ve kimliğin sosyal ve psikolojik temeline işaret etmektedir. Güleç (1992) bu durumun, kişinin varlığıyla ilgili tüm anlamları (değerleri) içine alan öznel bir duygu olan “kişisel kimlik” olarak nitelendirilebileceğini savunmaktadır.

Psikoloji literatüründe kimlik kavramının ise, “benlik” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Benlik kavramının, bireyin “kim olduğunu” tanımladığı, bireyin diğerleriyle ilişkisi içinde şekillendiği ve ötekilerin davranışlarımıza verdiği geri bildirimler ve onlarla olan ilişkilerimiz doğrultusunda biçimlendiği belirtilmektedir (Bilgin, 2001). Ayrıca sosyal psikologlar, bireysel, sosyal ve kolektif kimlik gibi, kimliğin farklı boyutları olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda, benliğin bir özbilinç (kendi bilinçli varlığının bilincinde olma) hali olduğu düşünülmektedir (Karaduman, 2010). Bireylerin sadece bir şeylerin bilincinde olmadıkları, aynı zamanda bir şeylerin bilincinde olan bir varlık olarak kendilerinin de bilincinde oldukları bilinmektedir. Türkbağ (2003) öz bilincin, öz bilinçli varlıkların tanınma gereksinimi olması ve bu durumun hem onlara özgü bir gereksinim olması hem de onları diğer varlıklardan farklı kılan bir özellik olması nedeniyle insanın kimliğinin temeli ve yaratıcısı olarak değerlendirildiğini belirtmektedir.

Psikoloji alanında öz bilinçlilik kavramının çok önemli bir rolü olduğu dikkat çekmektedir. Öz bilinçlilik kavramı hakkında pek çok tanım yapılmasına rağmen bu konudaki ilk çalışmalar Fenigstein, Scheier ve Buss (1975) tarafından yapılmıştır. Fenigstein ve arkadaşları (1975) öz bilinçliliği, kişilerdeki dikkatini iç dünyalarına veya dışarıya yönlendirme eğilimi olarak tanımlamaktadırlar. Yazarlara göre, öz bilinçliliğin bilişsel, kişisel olarak kendi üzerine düşünme (kişisel öz bilinçlilik - private self consciousness), kendini sosyal bir uyarıcı olarak düşünme ve kendinin farkında olma (toplumsal öz bilinçlilik - public self consciousness) ve başkalarının varlığından rahatsız olma (sosyal kaygı - social anxiety) gibi üç farklı boyutu vardır. Briere ve Vallerand’a göre (1989), bireyin kendi içsel düşüncelerine, planlarına ve motiflerine odaklanarak kendi üzerine düşünmesi ve bu özellikleri ile yakından ilgilenmesi kişisel öz bilinçlilik olarak ifade edilebilir.

Benliğin, çok boyutlu ve çeşitli bir kavram oluşu söylenebilir. İnsanlar birden fazla kimliğe sahip olabilirler. Tüm bireyler, erkek - kadın, normal ya da eşcinsel, milliyetçi - çevreci, Britanyalı ya da Avrupalı gibi içlerinde bağlılık için savaşıyor, potansiyel olarak çelişik bir dizi kimlikle yaşamaktadırlar denilebilir. Bu nedenle kimliğin, bazı insanlarla ortak olan yönlerimize ve

bizleri başkalarından farklılaştıran özelliklerimize ilişkin ait olma sorunu olarak değerlendirilebileceği savunulmaktadır (Weeks, 1998).

Aynı zamanda, kimliğin içinde çeşitli soruları barındıran bir sorunsal niteliği taşıdığı görülmektedir. Bu durumda soruların odak noktasında, “bireyin kendisini ne olarak tanımladığı ve konumlandığı” ya da “kendisini diğerlerinden ayırt eden özelliklerin neler olduğu” yer almaktadır. Bu soruların özünde yatanın ise, ait olma ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Aitliğin, kişinin özsaygısını yükseltebilmek adına önemli bir ihtiyaç olduğu savunulmaktadır (Aytaç, 2006).

Bunların yanı sıra, toplumun ya da genelleştirilmiş ötekinin bireydeki imgesi kadar bireyin toplumdaki varoluşunun da önemli olduğu söylenebilir. Bireyin, toplumsal ilişkilerde yeterli saygıyı görmediği, hor görüldüğü, davranışları ve tutumları sürekli eleştirilen birisi olduğu, sosyal gruplardan dışlandığı durumlarda benlik saygısını kaybettiği ve ruh sağlığının olumsuz yönde etkilendiği savunulmaktadır (Bilgin, 2013). Benliğin yapısal bütünlüğünün dış dünyaya yansıtılmasının ise kimliği oluşturduğu belirtilmektedir. Bilgin (2007) kimliğin, insanın kendisini sosyal dünyasında nasıl tanımladığı ve nasıl konumlandığını yansıttığını; onun kim olduğu ve nerede durduğuna ilişkin bir cevap niteliği taşıdığını ve sadece bireyin değil, bireyin ve grubunun kendini diğer birey ve gruplardan ayırt eden çeşitli özelliklerin bütününe yansıttığını savunmaktadır. Bu yönüyle kimliğin, diğerleri ya da “ötekilerin” varlığıyla şekillendiği ve onlar üzerinden tanımlandığı söylenebilir.

Henri Tajfel’in (1982) toplumsal kimlik kuramının üç temel varsayımı olduğu bilinmektedir. Bu varsayımlar şu şekilde sıralanmaktadır (Taylor, Peplau ve Sears, 2012):

- 1- İnsanlar toplumsal dünyayı iç ve dış-gruplara ayırırlar;
- 2- Bir iç grubun üyesi olarak toplumsal kimliklerinden bir kendine saygı duygusu üretirler;
- 3- Benlik kavramları, kısmen dış-gruplara görece, iç-grubu nasıl değerlendirdiklerine bağlıdır.

Karaduman (2010), “ben” den “biz” e, “öteki” den bir grup olarak “ötekiler” e giden sürecin bireyin kendini dahil ettiği iç grup ve dış gruplarla ilişkili olduğunu savunmaktadır. Hegel’ in efendi - köle diyalektiğinde kendini tanımanın ve özgürleştirmenin bir aracı olarak ötekiyle kurulan ilişkinin, ötekileştirmeye dönüştüğünde kendi benliğini ve özerkliğini korumaya çalışmanın bir aracı haline geldiği görülmektedir. Önyargı, ayrımcılık, ırkçılık biçiminde açığa çıkan, yaygın biçimde kişinin zihnindeki kalıp yargılardan beslenen, damgalama, aşağılama, kişilerin neden böyle oldukları onların özleri ve varoluşları nedeniyle öyle oldukları biçiminde açıklamaya çalışan özelleştirme (essentialism) pratiğiyle eşitsizlikleri meşrulaştırıp, insanlık dışına atmanın gerçekleştirildiği görülmektedir (Uluç, 2015).

2.3. Eşcinsellerde Benlik Gelişimi

Her çocuk ergenlik dönemine çocukluk çağının yasak erotik duygu ve dürtülerinden oluşan büyük bir yükü girmektedir. Bu dönemde ergenler, kendileri ve ana - babalarıyla aralarında fiziksel ve duygusal bir sınır koymaya çalışırken, aynı zamanda da yaşlılarının değerlerini benimsemeye ve onlar tarafından kabullenilmeye çalışmaktadırlar (Güney, Kargı ve Oruç, 2004). Bu dönemde cinsel dürtülerin kazandığı yeni anlam ve gücün ise genellikle korkutucu olduğu belirtilmektedir. Cinsel kimliğin gelişiminin bir devamı olarak ergen eşcinsellerde de homoerotik fantezilere yoğunlaşma ve bu fantezilerle mastürbasyon yapma, diğer erkeklere ilgi duyma ve eşcinsel deneyimler görüldüğü de bilinmektedir. Bu süreç sonunda ise çoğunlukla kişinin kendisini eşcinsel diye isimlendirdiği (self-labeling) ya da bir “kendini bulma” dan (coming-out) söz ettiği savunulmaktadır (Uğurlu,1999).

Eşcinsel olmayan (heteroseksüel) yaşlılarına göre çok daha fazla suçluluk duygularıyla ergenliğe giren eşcinsel bireylerin öz güvenlerinin, çoğunlukla babasıyla yaşadığı sorunlar, farklı hissetme, yaşlıları tarafından dışlanma, toplumda hor görülme gibi nedenlerle zedelenebildiği savunulmaktadır. Bu bireylerin, kendisini ve cinselliğini hastalıklı ya da iğrenç gibi algılayabildiği ve bu bağlamda da eşcinsel ilişkiden uzak durma ya da ilişkide bulunduğu halde kendisini homoseksüel olarak adlandırmaktan kaçınma davranışları (homofobi) gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu dönemde

ortaya çıkan gerginlik nedeniyle kişinin anksiyete yaşadığı ve zamanla savunma sistemlerinin etkisiz kalarak nevrotik açmazlara doğru sürüklenildiği düşünülmektedir (Uğurlu, 1999).

Evlilik, çocuk sahibi olmak, din ve ahlak normları gibi değerlerin çok fazla önemsendiği, erkek çocuğa fazlaca değer verildiği ve cinsel rollerin kesin sınırlarla ayrıldığı ülkemizde, eşcinsellerin bir azınlık grubu olarak, kendi içlerinde, kendilerine özgür bir alt kültür kapsamında yaşadıkları görülmektedir. Bu nedenle, eşcinsel bireylerin toplumdan soyutlanma, onaylanmama, hatta küçümsenme ve aşağılanma endişesi içinde daha anksiyeteli ve depresif olarak yaşadıkları belirtilmektedir (Akalin, 2000).

Bunların yanı sıra Tüzer (2004), cinsel yönelim kavramının bireyin kendisini hangi cinse ait hissettiğinin ötesinde, hangi cinsten kişilere cinsel ilgi duyduğunu ve erotik nesne seçimini tanımladığını belirtmektedir. Cinsel yönelimin üç bileşenden oluştuğu belirtilmektedir. İstek/arzu, cinsel yönelimin ilk bileşenini oluşturmaktadır ve kişinin kime ya da kimlere karşı cinsel istek duyması durumu olduğu söylenmektedir. Davranış ise, cinsel yönelimin ikinci bileşenini oluşturmaktadır ve kişinin cinsel isteğini yaşama geçirme durumu olduğu ve kiminle nasıl bir davranış içinde bulunduğunu ortaya koyduğu savunulmaktadır. Kimlik ise, cinsel yönelimin üçüncü bileşenidir ve kişinin cinsel yönelimiyle ilgili durumunu kimliği olarak benimseyip benimsemediğini ve cinsel ilgisinin yöneldiği cins/cinslere ilişkin durumunu ifade eder.

Bunlarla birlikte, bir kişi erkek cinsel kimliğine sahip olmasına rağmen, cinsel olarak kadına yöneldiğinde sahip olduğu cinsel yönelim ile erkeğe yöneldiğinde sahip olduğu cinsel yönelim birbirinden farklıdır denilebilir. Birinci durumda, bahsedilen erkek, “heteroseksüel” bir cinsel yönelime sahip iken, ikinci durumda “eşcinsel” bir yönelime sahiptir denilebilir. Bu nedenle, cinsel kimliklerinden bağımsız olarak insanların farklı cinsel yönelimlere sahip oldukları belirtilmektedir (Öztürk ve Kozacıoğlu, 1996). Bu farklılığın ise, cinsel ilginin yöneldiği bireyin cinsiyeti temelinde ortaya çıktığı savunulmaktadır (Tüzer, 2004).

Bireylerin cinsel yönelimi, karşı cinse (heteroseksüel), kendi cinsine (homoseksüel/eşcinsel) ya da her iki cinse birden (biseksüel) olabilir. Eşcinsellik, genellikle bir çatı kavram olarak kullanılmaktadır (Gençlik Danışmanlık ve Sağlık Hizmet Merkezleri CSÜS Eğitimi Modülü, 2007). Ayrıca, cinsel yönelimlerin insanın cinsel yaşamında en çok tartışılan boyutlarından birisi olduğu dikkat çekmektedir. Bu tartışmanın dini, politik ve tıbbi alanlarda devam ettiği görülmektedir.

Günümüzde, cinsel yönelimin bir hastalık olarak tanımlanmamasına rağmen hem sağlık çalışanları hem de toplum içinde eşcinselliği hastalık olarak görenlerin de olduğu bilinmektedir. Herek (2007), eşcinsel yönelimli bireylerin toplum tarafından dışlanma, damgalanma, saldırıya maruz kalma ve cinsel yönelimlerini açıklayamama gibi sosyal ve psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalabildiklerini belirtmektedir. Homofobinin ise, cinsel yönelimli bireylere yönelik gösterilen şiddet ve saldırganlığın altında yatan en önemli neden olduğu söylenebilir. Homofobik tutum ve davranışlara toplumda sıkça rastlanmaktadır. Hem toplumsal düzeyde hem de sağlık hizmeti aldıkları meslek üyeleri tarafından gösterilen önyargıların, olumsuz tutum ve davranışların eşcinsel yönelimli bireyleri olumsuz etkilediği aşikardır (Formby, 2011). Toplumdaki olumsuz tutum ve davranışlar nedeniyle zaman içinde eşcinsel yönelimli bireylerin kendilerine karşı da olumsuz duygular geliştirebildikleri dikkat çekmektedir (Çelik ve Şahin, 2012).

Bunların yanı sıra eşcinselliğin, aynı cinsten iki kişinin cinsel ilişkide bulunması durumu olduğu bilinmektedir. Şah (2012), eşcinsellikte doğuştan gelen kalıtsal bir faktörün rol oynadığını ileri sürenlerin yanı sıra, bunun kazanılmış bir çarpıtma biçimi olduğunu savunanların da olduğunu belirtmektedir. Tarihsel olarak, eşcinsel bireylerin toplumda bir yer sahibi olabilmek için heteroseksüel görünümü vermek veya açılmak (coming out) zorunda kaldıkları, yani ya gerçekte olmadıkları biri gibi görünmek ya da kendine ve diğer kişilere cinsel tercihlerini veya kimliklerini açıklayarak kendilerini büyük riske atmak zorunda kaldıkları belirtilmektedir (Cormier-Otaño ve Davies, 2012).

Açılma durumunun, tek bir vakadan ibaret olmadığı ve bir süreci kapsadığı görülmektedir. Karmaşık ve tekrarlanan bu süreçte bireylerin haklı olarak bir reddedilme, mağdur olma, istismara uğrama (trans ve homofobik nefret suçları artmaktadır) korkusu taşıdığı dikkat çekmektedir. Her yeni toplumsal veya mesleki durumda (iş, arkadaşlar, aile, komşular, yetkililer, kurumlar vs.) açılma veya açılmama kararı çok stres vericidir ve bazı bireylerde, özellikle de içselleştirilen ve dışa vurulan baskının seviyesinin yüksek olması durumunda anksiyeteye yol açmaktadır (Carroll, 2010).

2.3.1. Cass'ın Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Güney, Kargı ve Oruç (2004) birçok toplumda eşcinsellerin, diğerlerine oranla saygın olmayan ve sağlıklı biçimde algılandıklarını belirtmektedir. Bireylerin eşcinsel kimliğini benliklerinin tamamının bir parçası olarak benimsemelerinin altı aşamadan oluştuğu savunulmaktadır (Cass,1979). Ayrıca, bu aşamalar arasındaki farklılıkların bireylerin kendi davranışları hakkındaki görüşleri ve bu görüşlerin sonucunda oluşan eylemler nedeniyle ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu aşamalardan ilki, benlik karmaşası olarak adlandırılmaktadır. Bir bireyin davranışları ve hisleri eşcinsel olarak tanımlanabilir. Bu hislerin, bireyin heteroseksüel kimliğini bozduğu ve karışıklığa yol açtığı dikkat çekmektedir. Bu karışıklığın, eşcinsel olma ihtimalini reddetme ile çözülebileceği gibi aksine, bu olasılıkların keşfedilerek diğer aşamaya geçiş ile de sonuçlanabileceği görülmektedir. İkinci aşama, benlik karşılaştırması olarak tanımlanmaktadır. Bu aşamada birey, kendi davranışlarını inceler ve diğerlerinden alınan geri bildirim ile kendini diğerleri veya diğer eşcinseller ile karşılaştırır. Eğer kişisel olarak eşcinselliği çok olumsuz algılırsa, birey daha fazla benlik keşfi yapmayı durdurur veya eşcinsel bireylerle iletişime geçmeyi seçer. Üçüncü aşama, benlik toleransı olarak isimlendirilmektedir. Bu aşamada birey, eşcinsel olarak sınıflandırılmayı ve diğer eşcinsellerle iletişime geçmeyi seçer. Bu iletişimlerin niteliğinin büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Bu aşama süresince, kendini diğer heteroseksüel bireylere açmanın oldukça kısıtlı olduğu ve bireylerin iki farklı yaşam sürmeyi seçtikleri görülmektedir. Dördüncü aşama, benlik kabulü olarak bilinmektedir. Eşcinsel bireylerle veya kültürlerle

iletişimin olumlu olduğu durumlarda birey, benliğini daha hızlı kabullenir. Bu aşamada, kendini arkadaşlarına ve aileye seçici açma başlar. Beşinci aşama, benlikle övünmedir. Uygunluk sağlamak için bireyler dünyayı eşcinseller ve heteroseksüeller olarak ikiye ayırırlar. Eğer heteroseksüel dünya eşcinselliği çok olumsuz olarak algıarsa, bireyler eşcinselliği daha aşağı olarak görmeyi reddederler ve eşcinselliğe bağlılık ve eşcinsellikle övünme başlar. Altıncı ve son aşama ise, benlik sentezidir. Bu aşamada uyum sağlanmıştır ve benlik tamamen kabul edilmiştir. Bundan sonra, bunu benliğin tamamına adapte etmek gerekmektedir. Eşcinselliğin, tüm benliğin bir parçası olduğu ve kişisel ve toplumsal imajların birleştirildiği görülmektedir. Bu durumun, genellikle barış, içsel uyum ve bütünlük ile sonuçlandığı savunulmaktadır (Cass, 1979).

Cass (1979), bütün eşcinsel bireylerin belirtilen altı aşamadan geçerek eşcinsel kimliklerini kendi benlikleriyle bütünleştirmeye çabaladıklarını savunmaktadır. Aşamalarda geçirilen sürelerin ise, birey bazında değişkenlik gösterdiği bilinmektedir. Bireyin kendi davranışlarına yönelik algısının ve bu algının sonuçlarından kaynaklanan olayların aşamalar arasındaki farka yol açtığı görülmektedir. Her aşamada bireyin ipotekli kimlik geliştirmesinin mümkün olduğu savunulmaktadır (Cass, 1979). Erikson'a göre (1959) ipotekli kimlik, bireyin gelişim sürecinin erken safhalarında bir kimliğe karar vermesi ve alternatif kimlikleri deneyimlememesi olarak adlandırılmaktadır. Bir başka deyişle, birey eşcinsel kimlik gelişiminin herhangi bir safhasında daha fazla gelişim göstermemeyi tercih edebilmektedir denilebilir.

Cass'ın (1979) modelinin, Secord ve Backman'ın (1961) kişilerarası uyum kuramına (interpersonal congruency theory) dayandığı görülmektedir. Bu kurama göre, bireyin kişilerarası çevresiyle uyumunun veya uyumsuzluğunun insan davranışlarındaki durağanlık ve değişimler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bunlara paralel olarak, Cass'ın modelinin Festinger'in (1962) bilişsel ahenksizlik kuramından (theory of cognitive dissonance) da etkilendiği dikkat çekmektedir. Bilişsel ahenksizlik kuramı, bireylerin bilişleri arasında tutarlılık arama eğiliminde olduklarını savunmaktadır. Tutumlar ve davranışlar arasında bir tutarsızlık meydana geldiğinde, bir başka deyişle bilişsel ahenksizlik oluştuğunda, ahenksizliğin ortadan kalkması için değişmesi gereken şeyler olduğu savunulmaktadır.

Bunların yanı sıra, eşcinsel kimlik oluşumu modelinin en temel biriminin aynı zamanda durağanlığın ve değişimin kaynağı olan kişisel matris (interpersonal matrix) olduğu belirtilmektedir. Cass (1979), kişisel matrisin üç ögeden oluştuğunu savunmaktadır:

1. Bireyin (P) kendine atfettiği bazı özelliklerle ilgili algısı (S).
2. Bireyin (P), doğrudan bu özelliklerin sonucunda oluşan davranışlarıyla ilgili algısı (B).
3. Bireyin (P), bu özelliklerine ilişkin başkalarının görüşleriyle ilgili algısı (O).

Kişisel matrisin, bu üç öge arasında tekrar eden işlevsel bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Bireylerin, S, B ve O arasında hem bilişsel hem de duygusal açıdan uyuma ulaşmayı hedefledikleri görülmektedir. Uyumsuzluk durumunun, bireyin kendisiyle ilgili farklı bir algı içeren yeni (uyumlu) bir matris oluşturmasıyla ya da matrisin eski (uyumlu) haline çevrilmesiyle çözümlenebileceği savunulmaktadır. Bir matrisin, bir ya da daha fazla benzer matrisle desteklenmesi durumunda değişime karşı daha fazla direnç kazanacağı düşünülmektedir. Ayrıca, değişime karşı direnci arttıran diğer bir unsurun ise birey için önemli olan diğer insanlar olduğu bilinmektedir. Cass (1979), bireyin diğerlerine verdiği değer arttıkça, değişime karşı direncinin de artacağını savunmaktadır.

2.3.2. Richard R. Troiden'in (1989) Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Troiden'e göre (1989), "benlik kavramı (self-concept)" ve "kimlik (identity)" kavramları birbirinden farklıdır. Yazar, benlik kavramının bireylerin kendileri hakkındaki zihinsel imgeleri olduğunu belirtmektedir. Kimliğin ise, benliğe ilişkin belirli sosyal ortamlarda benliği yansıttığı düşünülen algılar olduğu savunulmaktadır. Ayrıca, benlik kavramının kapsamının kimliğe göre daha geniş olduğu görülmektedir. Kimliğin ise, sadece benlik kavramının belirli bir durumla ilgili boyutlarını kapsadığı düşünülmektedir.

Troiden (1989) modeline göre eşcinsel kimlik gelişimi, doğrusal ve adım adım ilerleyen bir süreç olarak değerlendirilmemektedir. Bu modele göre sürecin, ileri ve geri işleyebileceği, aşamaların özelliklerinin farklı insanlar için farklı şekillerde tekrarlanabileceği düşünülmektedir. Birçok durumda aşamaların sıralı bir şekilde ilerlemesine rağmen, bazı durumlarda birbiriyle bütünleşebileceği, pas geçilebileceği, öneminin azalabileceği veya hızlıca gerçekleşebileceği savunulmaktadır. Bu modelin aşamaları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Aşama: Duyarlılaştırma (Sensitization)

Duyarlılaştırma aşamasının ergenlik öncesinde meydana geldiği görülmektedir. Bu dönemde eşcinsel bireylerin, sonrasında eşcinsellik bağlantısını kavrayacakları birtakım yaşantılar deneyimledikleri düşünülmektedir. Bireylerin kendilerini aynı cinsiyetteki akranlarından farklı olarak algıladıkları da dikkat çekmektedir. Ayrıca duyarlılaştırma dönemindeki çocukluk yaşantılarının, duygusal ve cinsel çerçevede gerçekleşen olaylara göre farklılık algısı üzerinde oldukça önemli bir işlevinin olduğu belirtilmektedir.

Bunlarla birlikte, eşcinsel bireylerin çok az bir kısmının hemcinslerine yönelik duygusal ve cinsel çekimleri nedeniyle farklı olduklarını hissettikleri savunulmaktadır (Troiden, 1989). Hemcinslerinden farklı hissetseler bile, ergenlik öncesindeki eşcinsellerin çok az bir kısmının kendini cinsel olarak hemcinslerinden farklı gördüğü ve eşcinsel olarak tanımladığı dikkat çekmektedir. Heteroseksüel ve eşcinsel bireylerin cinsellik oyunlarında yer alsalar dahi, cinsel yönelime ilişkin sınıflandırmaların onlar açısından bir öneminin olmadığı görülmektedir. Bunlara paralel olarak, çocukluk yaşantılarının ergenlikte eşcinselliğin fark edilmesiyle anlamlandırıldığı bilinmektedir. Troiden (1989), eşcinsel kimliğin benimsenmesinde, eşcinselliği çağırıştırabilecek olayların yorumlanmasının önemli olduğunu savunmaktadır.

2. Aşama: Kimlik Karmaşası (Identity Confusion)

Ergenlikle birlikte bireylerin duygu ve davranışlarının eşcinsel olarak tanımlanabileceğini kavradığı görülmektedir. Bu aşamada bireylerin, eşcinselliğin kendisine yönelik eski algılarıyla uyumsuz olduğunu düşündüğü ve verili heteroseksüel kimliğiyle yeni geliştirmekte olduğu eşcinsel kimliğinin arasında kaldığı düşünülmektedir. Ergenliğin ilerleyen dönemlerinde bireyde “muhtemelen eşcinsel” olduğuna yönelik bir algının oluşmaya başladığı bilinmektedir.

Troiden (1989), bu dönemde oluşan kimlik karmaşasının benlik algısının değişmesi, heteroseksüel ve eşcinsel uyarılma ve davranışları deneyimleme, eşcinselliğin ve eşcinsellerin damgalanması ve eşcinseller ve eşcinsellikle ilgili yanlış bilgiler olmak üzere dört farklı nedeninin olabileceğini belirtmektedir. Kimlik karmaşası yaşayan ergenlik dönemindeki bireylerin ise şu stratejilerden birini veya birkaçını uygulayarak içinde buldukları durumla baş etmeye çabaladıkları savunulmaktadır:

(1) Birey, eşcinsel olarak tanımlanabilecek duygu, fantezi ve aktivitelerini inkar etme yoluna gidebilir.

(2) Birey, eşcinsel duygu ve davranışlarından kurtulmaya, eşcinselliğini tedavi etmeye çalışabilir.

(3) Birey, duygu, düşünce ve davranışlarının eşcinsel olduğunu kabullenmekle birlikte bunlardan kaçınmaya çalışabilir. Bunun için davranışlarına ket vurabilir, eşcinselliğe karşı olumsuz tutum geliştirebilir, heteroseksüel ilişkilere yönelebilir, madde kullanımına başlayabilir.

(4) Birey, duygu ve davranışlarını yeniden tanımlama yoluna gidebilir. Duygu ve davranışlarının bir kişiye özel olduğunu, aslında biseksüel olduğunu, geçici olduğunu ya da içinde bulunduğu duruma özgü olduğunu düşünebilir.

(5) Birey, duygu ve davranışlarının eşcinsellikle ilgili olduğunu kabul edebilir ve daha fazla bilgi edinmek için farklı kaynaklara yönelebilir.

(6) Eşcinsellerin var olduğunu kavramak ve eşcinsel olabileceğini kabul etmek bireyin yalıtılmışlık duygusunun azalmasını sağlayabilir (Troiden, 1989).

3. Aşama: Kimlik Edinme (Identity Assumption)

Damgalanmayla başa çıkmada farklılıklar yaşandığı ve bu farklılıkların eşcinsellerin önemli bir kesiminin üçüncü aşamaya ergenliğin geç döneminde geçmesinde etkili olduğu görülmektedir. Bu dönemde bireylerin, kendini eşcinsel olarak tanımlamaya başladığı ve diğer eşcinsel bireylere açılma davranışı sergilediği bilinmektedir. Kendini eşcinsel olarak tanımlama, kimliğe tahammül ve kimliğin kabulü, diğer eşcinsellerle arkadaşlık kurma, cinsel ilişki denemeleri ve eşcinsel alt kültürünün keşfi, bu dönemin ayırt edici özellikleri arasında yer almaktadır (Troiden, 1989).

Ayrıca, eşcinsel kadınların erkek eşcinsellerle kıyaslandığında cinsel yönelimlerini daha geç bir yaşta kabullenebildikleri dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, eşcinsel kadınların kendilerini romantik bir ilişki içerisinde eşcinsel olarak tanımladığı; ancak, erkek eşcinsellerin cinsel bir bağlamda kendi kimliklerini kabullendiği bilinmektedir.

Bunların yanı sıra, eşcinsel bireylerin birçoğunun başka bir eşcinselle iletişim kurduktan hemen sonra kendilerini eşcinsel olarak tanımladıkları görülmektedir. Bu bağlamda, bireyin diğer eşcinsellerle ilk ilişkilerinin oldukça önemli bir role sahip olduğu düşünülebilir. Bu ilişkilerin olumsuz olması durumunda, bireyin eşcinsel olmadığına dair algısını sürdürebileceği savunulmaktadır.

Bunlara ek olarak, homofobik bir toplumda yaşamanın da bireyde bu algının yerleşmesine yol açabileceği savunulmaktadır. Bununla birlikte, diğer eşcinsellerle girilen olumlu ilişkilerin, bireydeki eşcinsel kimlik oluşumuna katkı sağladığı görülmektedir. Bireylerin kendisi ile diğer eşcinseller arasındaki benzerlikleri görerek eşcinsellikle ilgili düşüncelerini tekrar ele aldığı bilinmektedir. Bireyin kendini ait hissettiği bir grubun içine girmesinin de yalnızlık ve yabancılaşma duygularının azalmasında etkili olduğu savunulmaktadır (Troiden, 1989).

Bunlara paralel olarak, eşcinsel kimliğini kabullenen bireylerin damgalanmayla baş edebilmek açısından belirli stratejiler uyguladıkları görülmektedir. İlk olarak birey, eşcinselliğe yönelik içselleştirilmiş olumsuz tutumlarına bağlı olarak eşcinsel aktivitelerden uzak durabilir. Bu durum, bireyde kendine dönük öfke ve çaresizlik duyguları yaratabilir. İkinci olarak birey, eşcinselliğini toplumun beklentilerine ve belirli kalıp yargılara göre yaşayabilir. Üçüncü olarak birey, eşcinsel kimliğini ailesinden ve heteroseksüel arkadaşlarından gizleyebilir. Bu bireylerin sosyal çevrelerini heteroseksüel ve eşcinsel olarak ayırdıkları ikili bir yaşam sürdürdükleri bilinmektedir. Son olarak ise birey, eşcinsel gruplara aktif katılım göstererek damgalanmanın yarattığı güçlüklerle başa çıkmaya çalışır. Diğer eşcinseller birey için sosyal ve duygusal destek sağlar. Ayrıca bireyin, heteroseksüelliğe ilişkin şeylerden uzak durmaya başladığı da dikkat çekmektedir (Troiden, 1989).

4. Aşama: Kimliği Üstlenme (Commitment)

Kimliği üstlenme aşamasının, eşcinselliği bir yaşam tarzı olarak benimseme anlamında kullanıldığı görülmektedir. Bu aşamadaki bireyler, eşcinsel olmanın heteroseksüelmiş gibi davranmaya çalışmaktan daha kolay ve daha çekici olduğunu düşünmektedirler. Bireyin kendini kabul etmesinin ve eşcinsel kimliğiyle huzurlu olmasının bu aşamanın temel özellikleri olduğu belirtilmektedir (Troiden, 1989).

Kimliği üstlenmenin içsel ve dışsal boyutları olduğu görülmektedir. İçsel boyutlar:

- (a) cinselliği ve duygusallığı anlamlı bir bütünde birleştirme,
- (b) eşcinsel kimliği temel bir kimlik ve bir yaşam tarzı olarak görme,
- (c) eşcinsel kimliği benliğin bir parçası olarak algılama,
- (d) eşcinsel kimlikle ilgili memnuniyeti ifade etme ve
- (e) kendini eşcinsel olarak tanımlamanın ardından mutluluğun artması olarak sıralanmaktadır.

Dışsal faktörler ise:

(a) hemcinsle romantik ilişki,

(b) eşcinsel olmayan bireylere açılma,

(c) damgalanmayla başa çıkma stratejilerinde değişim olarak isimlendirilmektedir (Troiden, 1989).

Bu aşamada bireylerin, damgalanmayla baş etme stratejisi olarak gizlenme ve eşcinsel gruplara uyum sağlama yerine örtünme (covering), kaynaştırma (blending) ve dönüştürme (conversion) stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bireylerin örtünme stratejisini kullandıklarında, başkalarına rahatça eşcinsel olduklarını söyleyebildikleri; fakat aynı zamanda da eşcinselliklerinin görünür olmasını engellemek için çaba sarf ettikleri gözlemlenmektedir. Bireylerin, kendileri için önemli olan heteroseksüellere seçici bir şekilde açıldıkları görülmektedir.

Kaynaştırma stratejisini kullanan bireylerin, toplumsal cinsiyet kalıplarına uygun davrandıkları ve hem cinsel yönelimlerini başkalarına duyurmadıkları hem de inkar etmedikleri dikkat çekmektedir. Cinsel yönelimleri sorgulandığında bireylerin, “Sana ne!” ya da “Seni ilgilendirmez!” gibi cevaplar verdikleri görülmektedir.

Dönüştürme stratejisini kullanan bireylerin ise, eşcinselliği utanılacak bir şey olmak yerine gurur duyulacak bir özellik haline dönüştürme çabasında oldukları dikkat çekmektedir. Bu stratejiyi benimsemiş olan bireyler, toplumu eşcinsellik hakkında bilgilendirmeye çalışmaktadırlar. Bu bireylerin amaçlarının, eğitim ve politik değişim vasıtası ile eşcinseller üzerindeki baskının kalkmasının sağlanması olduğu belirtilmektedir (Troiden, 1989).

Bu aşama ile eşcinsel kimliği, asla tam olarak sabit hale gelmemekle birlikte ortaya çıkmıştır. Eşcinsel kimliğinin şekillenmesinin sonu olmayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, kimliği üstlenmenin zamana ve mekana bağlı olarak değişebildiği savunulmaktadır (Troiden, 1989).

2.3.3. Coleman'ın (1982) Eşcinsel Kimlik Gelişimi Modeli

Coleman (1982), eşcinsel kimlik gelişimine ilişkin açılma öncesi, açılma, keşif, ilk ilişkiler ve bütünleşme olmak üzere beş aşamalı bir model tanımlamaktadır. Coleman' a göre (1982), bu aşamalar açısından bireyler arasında farklılıklar görülmektedir. Örneğin; bazı bireyler her aşamayı yaşamayabilir veya buldukları aşamanın altındaki birtakım gelişimsel görevlerle meşgul olabilir.

1. Aşama: Açılma Öncesi (Pre-Coming Out)

Coleman (1982) açılma öncesini, eşcinsel kimliğe ilişkin bilinç öncesi farkındalık süreci olarak tanımlamaktadır. Hemcinslerine yönelik ilgisi olduğunu fark eden bireylerin eşcinselliğe yönelik toplumdaki olumsuz tutumların etkisi ile kendisi hakkında olumsuz bir algı geliştirdiği görülmektedir. Toplumun eşcinsellere olan bakış açısından etkilenen bireyler de kendilerine ilişkin bu bakış açısına paralel bir algı geliştirirler ve eşcinsellere yönelik olumsuz ifadelerle karşılaştıklarında reddedilmişlik hissederek. Bu durumun, bireyin hemcinslerine olan ilgisini gizlemesine ve depresif hissetmesine yol açtığı savunulmaktadır.

Eşcinsel kimliğinin açığa çıkmasından korku duyan bireylerin kendileri ilgili başka özellikleri de gizlemeye çalıştıkları dikkat çekmektedir. Bu aşamadaki bireylerin, hemcinslerine olan ilgisinin farkında olmaktan çok bilinçdışı bir mekanizmayla gizleme yoluna gittikleri görülmektedir. Bu bireylerin genellikle depresyon ya da kişilerarası ilişkilerde güçlük gibi şikayetlerle terapiye başvurdukları belirtilmektedir. Bireyin hemcinslerine yönelik ilgisinin farkına varmasının bu aşamadaki gelişimsel görevin sağlıklı bir şekilde çözümlenebilmesinin tek yolu olduğu savunulmaktadır. Farkındalığın olmadığı durumlarda bireylerde kronik depresyon ve hatta intihar girişimi görülmektedir (Coleman, 1982).

2. Aşama: Açılma (Coming- Out)

Bu aşamadaki bireylerin kendilerini eşcinsel olarak tanımlamadığı; ancak, cinsel yönelimlerinin farkında oldukları görülmektedir. Bu dönemin gelişim görevlerinin ilk olarak bireyin cinsel yönelimini kabullenmesi, daha

sonra ise başkalarına söylemesi olduğu belirtilmektedir. Bu dönemde kendini kabullenen bireylerin özsaygılarının yükseleceği ve bunun sonucunda da başka insanlara açılacakları savunulmaktadır. Bireyin kendini kabullenmediği durumlarda ise, benlik kavramının zarar görebileceği ve bireyin bir önceki gelişim aşamasına gerileyebileceği belirtilmektedir. Coleman (1982), kimse tarafından kabullenilmeyeceğini düşünen bireyin genellikle kronik depresyon yaşayacağını savunmaktadır. Açılma aşamasında, bireyin çevresinden olumlu tepkiler almasının önemli rol oynadığı görülmektedir. Bireyin birkaç olumlu tepki almasından sonra karşılaştığı olumsuz tepkilerle başa çıkmasının daha kolaylaşacağı düşünülmektedir. Bireyin açıldığı kişinin onun için önem derecesinin, aldığı cevabın etkisini de etkileyeceği bilinmektedir. Bireyin eşcinsellikle ilgili o zamana kadarki algılarının genellikle olumsuz olması nedeniyle heteroseksüel birine açılmasının eşcinsel birine açılmasına göre daha etkili olabileceği düşünülmektedir.

Coleman (1982), başkalarından yeterince olumlu tepki aldıktan sonra aile bireylerine açılmanın, aile bireylerinden gelebilecek olumsuz tepkilerle başa çıkmayı kolaylaştırabileceğini belirtmektedir. Bireyin kendi kimliğini kabullenmesinin zaman alması gibi, aile üyelerinin de bireyin kimliğini kabullenmesinin zaman alacağı bilinmektedir. Çocuklarının evlenmeyeceğini ve torun sahibi olamayacaklarını öğrenmenin, ebeveynlerin bir yas sürecine girmesine yol açabileceği belirtilmektedir. Bireyin, ebeveynlerinin yaşadığı bu süreçte sabırlı olması gerektiği söylenmektedir.

3. Aşama: Keşif (Exploration)

Bu aşamada bireyin, yeni cinsel kimliğini keşfettiği ve deneyimlediği görülmektedir. Bireyin diğer eşcinsellerle iletişime geçtiği, yeni kişilerarası ilişki becerileri öğrendiği, hemcinsleriyle cinsel ilişkiye girme konusunda kendini özgür bıraktığı dikkat çekmektedir. Geç yaşlarda bu aşamaya geçen bireylerin cinsellik arayışlarının, dışarıdan yaşlarına uygun davranmadıkları şeklinde algılanabileceği düşünülmektedir. Toplumun bireylere ergenlik dönemlerinde heteroseksüel bir kimlik dayatması nedeniyle, eşcinsel bireylerin cinsel kimliklerini kabul etmelerinden sonra ergenlik dönemine yönelik bazı gelişimsel adımları tekrar etmelerinin doğal olduğu söylenebilir. Bu aşamadaki

bireylerin özgüvenlerinin daha çok cinsel deneyimlerine bağlı olduğu savunulmaktadır. Toplumun erkeklerin cinsel keşiflerine kadınlarınkine oranla daha fazla müsamaha göstermesi nedeniyle bu aşamadaki erkeklerde kadınlarla kıyaslandığında daha fazla cinsel deneme görülebileceği savunulmaktadır (Coleman, 1982).

4. Aşama: İlk İlişkiler (First Relationships)

Bu aşamada cinsel keşiflerin önemini kaybettiği görülmektedir. Bireyin daha istikrarlı ilişkiler aramaya başladığı ve yakınlık ihtiyacını gidermeye çalıştığı dikkat çekmektedir. Bu tür ilişkilerde yeni olan bireylerin hemcinsle kurulan bir ilişkinin işleyip işlemeyeceğinden emin olamamaları nedeniyle kendini gerçekleştiren bir kehanet olarak ilişkilerinin olumsuz sonuçlanabileceği düşünülmektedir. Bireyin ilişkiden yüksek beklenti içerisinde olmasının partnerinin kendini sınırlandırılmış hissetmesine ve özgürlük arayışına girmesine yol açabileceği belirtilmektedir. Bu tür ilişkilerin bireyin keşif aşamasına dönmesine neden olacak kadar çalkantılı bir şekilde sona erebileceği bilinmektedir. Ayrıca, bireyin kendini uzun süreli ilişkiler için yetersiz görmeye başlayabileceği savunulmaktadır (Coleman, 1982). İlk ilişkinin sonlanmasından sonra bireyin ya yıkıcı ilişki örüntüsüne döneceği ya da ilişkilerinin daha olgun ve sağlıklı hale geleceği söylenebilir. Yakınlık ihtiyacının, bu aşamanın zorlukları ile baş etmede bireye yardımcı olacağı savunulmaktadır.

5. Aşama: Bütünleşme (Integration)

Bireyin uzun süreli ilişki yürütebilme kapasitesi kazanması nedeniyle bu aşamadaki ilişkilerin genellikle başarılı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bireyin reddedilmeye de psikolojik olarak hazır olduğu dikkat çekmektedir. Bu aşamadaki bireylerin yetişkinliğin gerektirdiği gelişimsel görevlerle yüzleşmeye devam ettikleri; ancak artık bütünleşmiş bir kimliğe sahip olmaları nedeniyle bu görevlerle daha kolay baş edebildikleri savunulmaktadır (Coleman, 1982).

2.4. Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği

Benlik kavramının netliği (self concept clarity), kişinin kendisi hakkındaki bilginin açıkça tanımlanmış, içsel olarak tutarlı ve kalıcı olmasıdır (Campbell, Trapnell, Heine ve Katz, 1996). Campbell ve arkadaşları (1996), benlik kavramının netliği yüksek olan kişilerin daha fazla psikolojik iyi oluş; ancak benlik kavramının netliği düşük olan kişilerin ise daha yüksek seviyede depresyon ve nevroz gösterdiğini savunmaktadırlar. Diğer araştırmacılar da, benlik kavramının netliğinin düşük olmasının pasif başa çıkma mekanizmaları kullanma gibi pek çok konuda olumsuz etkisinin olduğunu belirtmektedir (Smith, Wethington ve Zhan, 1996).

Bunların yanı sıra, kişinin kimliği hakkında yaşadığı belirsizliklerin genellikle güçlü duygularla (Bar-Anan, Wilson ve Gilbert, 2009) ve psikolojik uyumsuzluk ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Luyckx vd. 2008). Kimlik gelişimi sürecinde gerçekleşen kimlik keşfinin psikolojik strese yol açtığı bilinmektedir (Berman, Montgomery ve Kurtines, 2004). Bu bağlamda, cinsel yönelimleri konusunda belirsizlik yaşayan çocukların ve yetişkinlerin kendilerini net olarak heteroseksüel olarak adlandıran yaşlılarına göre daha fazla depresif semptom taşıdıkları, intihar düşünceleri ve düşük öz güven sahibi oldukları savunulmaktadır (Poteat vd. 2009).

Bunlara ek olarak Karen Horney, eşcinselliğin bir tür kendinden yabancılaşma olduğunu belirtmektedir. Öktem (1981) ise, kişiyi eşcinsel ilişkilere iten olgunun ümitsiz bir şekilde kişinin benlik arayışı olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda eşcinselliğin, kişinin benlik arayışının bir ifadesi olduğu düşünülebilir. Bu doğrultuda, eşcinsellerin benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu söylenebilir.

Troiden (1989) eşcinsellerin kimlik inşası sırasında yaşadıkları kimlik karmaşasının, benlik algısının değişmesi, heteroseksüel ve eşcinsel uyarılma ve davranışları deneyimleme, eşcinselliğin ve eşcinsellerin damgalanması ve eşcinseller ve eşcinsellikle ilgili yanlış bilgiler olmak üzere dört farklı nedeninin olabileceğini savunmaktadır. Eşcinsel bireylerin toplumda bir yer sahibi olabilmek için kendilerine heteroseksüel görünümü vermek veya açılmak (coming out) zorunda kaldıkları, yani ya gerçekte olmadıkları biri gibi

görünmek ya da kendine ve diğer kişilere cinsel tercihlerini veya kimliklerini açıklayarak kendilerini büyük riske atmak zorunda kaldıkları belirtilmektedir. Bu durumların da eşcinsel bireyler için stres verici olduğu görülmektedir. Eşcinsel bireylerin, sahip oldukları kimlik ile olmak istedikleri kimlik arasında toplum tarafından aldıkları olumsuz tepkiler neticesinde sıkışıp kaldıkları ve bu bağlamda benlik kavramlarına ilişkin belirsizlik yaşadıkları düşünülebilir.

Ayrıca, eşcinsel bir kimliğin gelişimi açısından “dışa vurum – coming out” sürecinin bir kişinin kendini eşcinsel olarak tanımlaması bakımından son derece önemli olduğu bilinmektedir. Ertan (2009), dışa vurumun (coming out) cinsel kimliğin eşcinsel olarak inşa edilmesine ve toplumsal yaşam içerisinde görünür hale gelmesine işaret ettiğini belirtmektedir. “Coming out” un, bireyin bir kimlik arayışının sonuna işaret ettiği görülmektedir. “Coming out”unu yapmasıyla birlikte bireyin, kendi benliğini tanımladığı ve kendini kabul ettiği görülmektedir. Plummer (1995), “coming out” unu tamamlayan bireylerin gerçekten kim olduklarına ilişkin algılarının netleştiğini belirtmektedir. Ancak, her yeni toplumsal veya mesleki durumda (iş, arkadaşlar, aile, komşular, yetkililer, kurumlar vs.) açılma veya açılmama kararının oldukça stres verici olduğu ve bazı bireylerde, özellikle de içselleştirilen ve dışa vurulan baskının seviyesinin yüksek olması durumunda anksiyeteye yol açtığı belirtilmektedir (Carroll, 2010). Bu bağlamda, dışa vurum sürecinin eşcinsel bireylerin benlik kavramının netleşmesi açısından önem taşıdığı; ancak aynı zamanda da birey açısından strese yol açtığı söylenebilir.

Kimlik edinme süresince eşcinsellerin toplum tarafından kabul edilmeme ve dışlanma gibi durumlardan korktukları ve bu nedenle stresle başa çıkmada zorlandıkları görülmektedir. Toplumdan alacakları tepkilerden korkan eşcinsellerin problemlerle baş etme stratejisi olarak genellikle inkar, örtme, gizleme, tedavi etme, kaynaştırma, dönüştürme gibi problem çözme stratejileri kullandıkları gözlemlenmektedir. Ancak, kimlik inşa aşamasının dışa vurum sürecinde eşcinsel bireylerin benlik kavramlarının netleştiği ve kimliklerini kabullenerek toplumdan gelen çeşitli olumsuz tutumlarla daha kolay baş ettikleri ve daha sağlıklı problem çözme mekanizmaları kullandıkları düşünülebilir. Dışa vurum sürecini tamamlayan bireylerin problemlerle baş etmede kabullenme ve açılma yolunu seçtikleri bilinmektedir.

2.5. Mutlak Gerçek İhtiyacı

Bireylerin kimlik gelişimi ve benlik keşfi aşamasında benliklerine ilişkin mutlak bilgiler elde etmek istedikleri görülmektedir. Şimşek (2013), kişinin kendi hakkında mutlak bilgi edinebilmesi için yüksek soyut kendini analiz eğilimi olduğunu belirtmiş ve benlik veya kişisel deneyimin arkasındaki gerçeklik ve aşırı genel, üst düzey, her durumda geçerli gerçeklik gibi benlik ile ilgili üst seviyedeki temsillerden birisi olan bu eğilimi, “Mutlak Gerçek İhtiyacı” (MGİ) olarak tanımlamıştır. Mutlak gerçek, belirsiz, somut bir kaynağı olmayan bilgiye dayanır ve görecelidir. Mutlak gerçek, kişiden kişiye göre değişebilir. Bu nedenle, MGİ soyut düşünceyi içerir denilebilir.

Kendilerine ilişkin mutlak gerçekler edinmek isteyen kişilerin belirsizliğe tahammülsüzlüklerinin yüksek olduğu düşünülebilir; çünkü yüksek MGİ'ye sahip olan kişiler kendilerine ilişkin her durumda geçerli, net, mutlak bilgiler edinmek istemektedirler. Yani, bireylerin benliklerine ilişkin her şey net olmalıdır denilebilir. Bu nedenle, MGİ ile belirsizliğe tahammülsüzlük arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir (Akcan, 2013).

Belirsizliğe tahammülsüzlük, kesin olmayan veya belirsiz durumları tehdit edici olarak algılama eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Buhr ve Dugas, 2002). Belirsizliğe tahammül edemeyen kişiler, rahatsızlık hissetmekte ve belirsizliği azaltmak için daha fazla çaba sarf etmektedirler (Leite ve Kuiper, 2008). Örneğin; kararlarının belirsizliğini azaltmak için daha fazla bilgi ararlar veya belirsizlik içeren durumlardan kaçarlar. Ayrıca yazarlar (2008), yüksek derecede belirsizliğe tahammülsüzlüğün yüksek seviyede depresyon, kaygı, stres, üzüntü, daha fazla bilgi arama, problem çözmeyi gerektiren belirsiz durumlarda daha düşük işlem hızı ve hayal kırıklığı ile ilişkili olduğunu savunmaktadırlar.

Eşcinsel bireylerin kimlik inşası sırasında benliklerine ilişkin belirsizlik yaşadıkları bilinmektedir. Bireylerin benlik karmaşası ile baş edebilmek ve kimliklerine ilişkin belirsizliği gidermek için duygu ve davranışlarının eşcinsellikle ilgili olduğunu kabul edebildiği ve daha fazla bilgi edinmek için farklı kaynaklara yönelebildiği görülmektedir (Troiden, 1989). Bu bağlamda, eşcinsellerin kimlik inşası sürecinde benliklerine ilişkin belirsizliğe

tahammülsüzlüklerinin yüksek olması nedeniyle kendileri hakkında daha somut ve net bilgiler aramaya yöneldikleri söylenebilir. Bu doğrultuda, kimlik karmaşası yaşayan ve benlik kavramı net olmayan bireylerin MGİ seviyelerinin yüksek olduğu düşünülebilir.

Watkins (2008), olaylara ve durumlara ilişkin soyut düzeyde yapılar içeriyorsa kendine odaklanmanın zararlı olacağını; ancak somut düzeydeki yapıların zihinsel sağlığı olumlu yönde etkileyen yapıcı sonuçlarının olduğunu belirtmiştir. Stöber, Tepperwien ve Staak (2000) da soyutluğun farklı durumlara genellenebilen ve belirsiz yapılar içerdiğini; somutluğun ise durumlara özgü ve belirli yapılardan oluştuğunu belirterek soyutluk ve somutluk arasındaki ayrımı ifade etmiştir. Benzer şekilde Şimşek (2013) de, MGİ' nin psikopatoloji ile pozitif, zihinsel sağlık ile ise negatif yönde bir ilişki gösterdiğini savunmaktadır.

Ayrıca, kişi kendisi hakkındaki mutlak gerçeğe ulaşmak için sürekli kendini analiz edebilir, kendi hakkında farklı bilgiler elde etmek için çaba sarf edebilir ve kendinin olumsuz, yetersiz yönlerini keşfedebilir. Sürekli bilgi edinme arayışında olmak, kişinin zihninin karışmasına yol açarak kişide kaygı yaratabilir. Aynı zamanda, kişinin kendisinin olumsuz ve negatif yönlerini görmesi kişide yetersizlik hissi uyandırarak depresyona yol açabilir.

Şimşek (2013) de yaptığı çalışmada, kişinin kendisi hakkındaki mutlak gerçeği elde etmesindeki güçlü motivasyonun depresyona yol açtığını belirtmiştir. Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara bakıldığında, MGİ ile depresyon arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Kendilerine ilişkin mutlak gerçek elde etme arzusu içerisinde olan kişiler, soyut ve aşırı genel düşünme tarzı içerisinde olduklarında bu durum, ruh sağlıklarını olumsuz etkileyebilir. MGİ, soyut ve genellemelere dayalı düşünce tarzını içerdiği için MGİ ile depresyon değişkeni arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Bu doğrultuda, benliklerine ilişkin somut, net bilgiler arayan ve MGİ seviyeleri yüksek olan eşcinsel bireylerin kimlik karmaşası yaşadıkları söylenebilir. Bu karmaşa karşısında problem çözme yöntemi olarak kendilerine çok fazla odaklandıkları, duygu ve davranışlarının eşcinsellikle ilgili olduğunu

kabul ederek daha fazla bilgi edinmek için farklı kaynaklara yönelebildikleri görülmektedir. Eşcinsel bireylerin hem kimlik karmaşalarını gidermek için kendilerine çok fazla odaklanmaları hem de toplum tarafından karşılaştıkları olumsuz tepkiler nedeniyle yoğun stres yaşadıkları söylenebilir.

2.6. Kuramsal Çerçeve

2.6.1. Benlik Kavramının Netliği ile MGİ Değişkeni Arasındaki İlişki

Akcan (2013) tarafından yapılan çalışmada, MGİ ile benlik kavramının netliği arasında orta düzeyde ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre, MGİ yüksek olan kişilerin kendileri hakkında mutlak bilgi edinme arayışına girdiklerinde, benlik kavramlarına ilişkin kafalarının karışacağı, benlik kavramlarının netliğinin azalacağı ve asıl benlikleri ile mutlak benlikleri arasında daha çok farklılık algılayacakları söylenebilir. Benlik kavramı net olmayan kişilerin, kendileri hakkında farkındalık ve iç görü kazanmak, kendilerini, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını daha iyi anlayıp tanımak için kendileri üzerine daha fazla kafa yoracakları düşünülebilir.

Kendileri üzerine tekrar tekrar düşünen kişiler, kendilerini tanımak için derin, soyut düşünme tarzı kullanabilir ve bu da depresyona neden olabilir. Bireyler, kendilerini tanımak ve benlik kavramlarını netleştirmek için dikkatlerini kendilerinin üzerine odaklayarak kendileri hakkında mutlak bilgi edinme ihtiyacı içerisinde olduklarında psikolojik iyi oluşlarının olumsuz yönde etkileneceği savunulabilir. Yüksek MGİ sahibi olan bireylerin kendilerine ilişkin soyut, üst düzey ve her durumda geçerli yeni bilgiler elde etme amacı taşımaları nedeniyle kendi üzerlerine yoğunlaştıkları ve edindikleri bilgilerin karmaşıklık göstermesi nedeniyle de benlik kavramlarının netliğinin düştüğü söylenebilir.

Şimşek (2013) MGİ' yi, kişinin kendisi hakkındaki değişmez, sabit ve kesin bilgiler bulma konusundaki bitmeyen arayışı olarak tanımlamaktadır. Yazar, bu sürecin mutlak gerçek ile ilgili sonsuz sayıda olası ilişkinin bulunması nedeniyle hayal kırıklıklarına ve içsel çatışmaya yol açtığını savunmaktadır. Bu bağlamda, MGİ' nin psikopatoloji ile pozitif, zihinsel sağlık ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Campbell ve arkadaşları (1996)

tarafından düzenlenen çalışmada, kendine odaklanmanın benlik kavramının netliği ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bilgiyi destekler şekilde Şimşek (2013) tarafından düzenlenen çalışmada da, MGİ' nin depresyon ve kaygı gibi zihinsel sağlık ile ilişkili problemlerle pozitif, benlik saygısı, benlik kavramının netliği ve iç görü gibi olumlu zihinsel sağlık belirtileri ile ise negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Butzer ve Kuiper (2006) de, kişinin benliğine ilişkin çelişkilerinin fazla olmasının belirsizliğe tahammülsüzlük nedeniyle kişinin kendiyile ilgili gerçeği arama eğilimini arttırdığını savunmaktadır.

MGİ, kişinin benliğiyle veya kişisel deneyimleriyle ilgili aşırı genellenmiş, üst düzey ve her durumda geçerli temsillerini yansıtmaktadır (Şimşek, 2010). Watkins (2008), yüksek seviyede kendine odaklanmanın davranışlar veya anlamlar için genel, üst düzey ve bağlamından ayrı kurallar bulmak için aşırı genelleme yapma eğilimini arttıracakını savunmaktadır. Watkins (2008) tarafından belirtilen üst düzey temsillerin olumsuz sonuçları MGİ' ye de uygulanabilir. Ayrıca Nisbett ve Wilson (1977), üst düzey temsillere odaklanmanın kişilerin olaylara tüm durumlara uygulanamayan genel teoriler veya yaygın inançlar açısından bakma eğilimini arttırdığını belirtmekte ve bu durumun da benlik saygısı, iç görü ve benlik kavramının netliği ile negatif yönde ilişkili olan azalmış iç görüye yol açtığını savunmaktadır.

Çalışmalar, MGİ' yi benlik kavramının netliği ve iç görüyle olan ilişkisi nedeniyle zihinsel sağlığı olumsuz yönde etkileyen bir değişken olarak ele almıştır. Kişiler, kendilerine ilişkin mutlak bilgiler edinmek için kendileri üzerine tekrar tekrar düşünerek soyut düşünme tarzı içine girebilirler. Soyut düşünme tarzı da depresyon gibi pek çok psikopatoloji unsuru ile ilişkilidir. Ayrıca, kendiyile ilgili daha fazla, kesin ve her durumda geçerli mutlak bilgiler edinme ihtiyacı olan kişiler kendilerine çok fazla odaklanarak kendilerine ilişkin yeni bilgiler elde edebilirler. Elde ettikleri bilgilerin birbiriyle çeliştiğini gördüklerinde de benlik kavramlarının netliği azalabilir. Çünkü MGİ soyut düşünme tarzını içerir ve bu düşünme tarzında da durumlara özgü farklı bilgiler yerine her duruma genellenebilen bilgiler mevcuttur. Ancak, kişinin gerçek benliğine ve davranışlarının arkasındaki nedenlere ilişkin durumsal farklılıklar

söz konusudur. Kişi, bir durumda sergilediği bir davranışı farklı bir durumda göstermeyebilir veya aynı davranış farklı durumlarda farklı nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Kendisine ilişkin her durumda geçerli mutlak bilgiler edinemeyen kişinin benlik kavramının netliği de düşebilir. Bu nedenle, MGİ değişkeni ile benlik kavramının netliği değişkeni arasında negatif yönde bir ilişki olduğu düşünülebilir.

2.6.2. Benlik Kavramının Netliği ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki

Benlik kavramı, kişinin kendisi hakkındaki bilgileri organize eden ve işleyen bilişsel şemayı tanımlar (Campbell, 1990). Yazara göre, benlik kavramının netliği de benlik kavramının yapısal bir parçasıdır ve kişinin kendisi hakkındaki bilgilerin açık ve net bir şekilde tanımlanması, içsel olarak tutarlı olması ve sabit olmasıdır. Ayrıca benlik kavramının netliği, benlik saygısı ve depresyon ile de ilişkilidir (Lee-Flynn, Pomaki, DeLongis, Biesanz ve Puterman, 2011). Smith, Wethington ve Zhan (1996) tarafından düzenlenen çalışmada, benlik kavramının netliğinin plan yapma ve eyleme geçme gibi aktif başa çıkma stratejileri ile pozitif yönde anlamlı; fakat düşük düzeyde ilişkiye sahip olduğu, inkar gibi pasif başa çıkma yöntemleri ile ise negatif yönde ve güçlü bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Bunların yanı sıra, stresli olaylarla başarılı bir şekilde baş etmenin psikolojik iyi oluş açısından oldukça önemli olduğu savunulmaktadır (Ed, Suh, Lucas ve Smith, 1999). Stresli yaşam koşulları ile başarılı bir şekilde başa çıkmanın sosyal destek gibi hem kişiler arası ve dışsal faktörlerle (Zhou, Sedikides, Wildschut ve Gao, 2008), hem de kişisel özellikler ve psikolojik durum gibi kişisel ve içsel unsurlarla (Watson, David ve Suls, 1999) ilişkili olduğu savunulmaktadır. Benlik kavramının netliğinin de kişisel unsurlardan biri olduğu bilinmektedir.

Campbell ve arkadaşları (1996) benlik kavramının netliğini, hem bir kişisel özellik hem de bir durum olarak tanımlamaktadırlar. Conley (1984), benlik kavramının netliğinin geçici bir durum olduğunu belirtmekte, Nezlek ve Plesko (2001) de, çevresel faktörlerin etkisiyle dalgalanmaların meydana geldiğini savunmaktadır. Bunlara ek olarak, benlik kavramının netliğinin

kaygı, olumsuz duygu durum ve düşünsel geviş getirme gibi psikolojik strese yol açan unsurlarla negatif yönde ilişkili olduğu savunulmaktadır (Slotter, Gardner ve Finkel, 2010). Ayrıca, Ritchie, Sedikides, Wildschut, Arndt ve Gidron (2011) tarafından düzenlenen çalışmada, benlik kavramının netliğinin kişilerin stres kaynağının benlik kavramı ile ilişkisini belirlemesine olanak sağlayarak optimum düzeyde psikolojik işlevselliği etkilediği görülmektedir. Ayrıca, benlik kavramının netliğinin artmasının ilişkisel doyumun artmasını sağladığı belirtilmektedir (Lewandowski, Nardone ve Raines, 2010). Ed, Suh, Lucas ve Smith (1999) de, stress ile benlik kavramının netliği arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu savunmaktadır.

Bunlara ek olarak Lee-Flynn ve arkadaşları (2011) tarafından düzenlenen çalışmada, benlik kavramının netliğinin bireylerin kişiler arası ilişkilerde yaşadığı stresi değerlendirmesini etkilediği görülmüştür. Bilişsel değerlendirmelerin, bireylerin stresli olaylara nasıl tepki verdiği ve adaptasyonel sonuçlar konularında oldukça etkili bir role sahip olduğu savunulmaktadır (Franks ve Roesch, 2006). Cohen, Gunthert, Butler, O'Neill ve Tolpin (2005), olayları kontrol dışı, tehdit edici olarak algılayan veya stresli olaylara karşı olumsuz tepki veren bireylerin zaman içerisinde olumsuz duygu duruma sahip olacağını ve depresif belirtiler göstereceğini belirtmektedir.

Benlik kavramının netliği, bireylerin kendileri hakkındaki görüşlerinin açık ve kesin olarak tanımlanmış ve içsel olarak tutarlı olması olarak tanımlanmıştır (Campbell vd. 1996). Ayrıca Treadgold (1999), benlik kavramının netliğinin depresif semptomlar üzerinde belirleyici olduğunu savunmaktadır. Bunlara ek olarak, benlik kavramı net olan bireylerin stres yaratan olaylardan daha az etkilenmeleri ve olumsuz yargılamalarla başa çıkmada daha başarılı olmaları nedeniyle benlik kavramının netliğinin stres yaratıcı olaylar karşısında koruyucu bir görev gördüğü belirtilmektedir (Lee-Flynn vd. 2011). Örneğin; kendilerine ilişkin inançları net olan bireylerin karar verme sürecinde kendilerini rehber edindikleri, kesin olan inançları hakkında geri bildirim aldıkları ve kendilerine ilişkin inançlarını değiştirme konusunda daha dirençli oldukları savunulmaktadır (Swann, Pelham ve Chidester, 1988). Ancak, benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin, kendilerine ilişkin görüşleri nasıl davranacakları konusunda onlara etkili ve tutarlı bilgi

vermediğinden stres yaratan olaylara daha fazla tepki verdikleri dikkat çekmektedir (Kernis, Paradise, Whitaker, Wheatman ve Goldman, 2000). Yapılan çalışmalara paralel olarak Constantino, Wilson, Horowitz ve Pinel (2006) de, benlik kavramının netliğinin stres sürecinde tampon görevi gördüğünü belirtmektedir.

Benzer şekilde Campbell ve arkadaşları (1996) da, benlik kavramının netliği yüksek olan kişilerin daha fazla psikolojik iyi oluş; ancak benlik kavramının netliği düşük olan kişilerin ise daha yüksek seviyede depresyon ve nevrozizm gösterdiğini savunmaktadırlar. Diğer araştırmacılar da, benlik kavramının netliğinin düşük olmasının problemler karşısında pasif başa çıkma mekanizmaları kullanma gibi pek çok konuda olumsuz etkisinin olduğunu belirtmektedirler (Smith, Wethington ve Zhan, 1996).

Bunlara ek olarak, benlik kavramının netliği düşük olan kişilerin problemleri düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını tanımlamayı ve anlamayı daha zor buldukları savunulmaktadır (Leite ve Kuiper, 2008). Ayrıca yazarlara göre, bu tarz kişiler harekete geçmeden önce farkındalıklarını ve iç görülerini arttırmak için daha fazla derin düşünce içinde bulunmaktadırlar. Ancak, benlik kavramının netliği yüksek olan kişilerin ise davranışları, düşünceleri ve duyguları ile ilgili problemleri daha net anladıkları görülmektedir. Bunların yanı sıra, benlik kavramının netliği düşük olan kişiler, kendilerinin özellikleri ve yetenekleri hakkında emin ve net değillerdir ve zorluklar karşısında uygun çözümleri bulup uygulama konusunda umut düzeyleri düşüktür. Hanna'ya göre (2002) de, benlik kavramının netliği kişilerin değişimin gerekliliği duygusunu etkiler. Ayrıca Prochaska ve DiClemente (1983), benlik kavramının netliği düşük olan kişilerin, davranışları, düşünceleri, duyguları, ilişkilerindeki ve çevrelerindeki rolleri net olmayan kişiler olduklarını belirtmekte ve kişisel değişimin duyguları, davranışları, düşünceleri ve rolleri üzerindeki etkilerini hayal edemediklerini savunmaktadır. Bu bağlamda, benlik kavramının netliği ile stres belirtileri arasında negatif, problem çözme becerileri ile pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir.

2.6.3. MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki

Somut düşüncelerin, kişinin kendisi hakkındaki düşüncelerinin belirgin, duruma özgü, anlaşılır, açık ve bireysel olması; diğer yandan soyut düşüncelerin ise belirsiz, tüm durumlar için geçerli ve şüpheli olduğu belirtilmektedir (Stober vd. 2000). Kişinin kendisi hakkındaki gerçekleri bulma eğilimi (MGİ), kendine odaklanmanın soyut şekli ve tüm durumlarda geçerli benliğin üst düzey temsilleri olarak tanımlanmaktadır. Kişinin benliğine ilişkin genel, üst düzey ve bağlamın dışında gerçekleri bulma isteğinin kişinin kendisini çevreye adapte etmesini zorlaştırdığı savunulmaktadır (Şimşek, Ceylandağ ve Akcan, 2013). Şimşek (2013), yüksek seviyedeki MGİ' nin davranışlar ve anlamlar hakkında genel, üst düzey ve bağlamın dışında kurallar bulmak için aşırı genelleme yapma eğilimini arttırdığını belirtmektedir.

Bunlara ek olarak Şimşek (2013), yüksek MGİ' nin her duruma özgü esas bir açıklama veya anlam bulmak için zarar verici bir ihtiyaç olması nedeniyle kişiler arası ve kişisel seviyede problem çözümünü engellediğini belirtmektedir. Nisbet ve Wilson'a göre (1977) de, yüksek seviyedeki temsillere odaklanmak, kişilerdeki durumlara genel teorilerle veya yaygın hesaplarla yaklaşma eğilimini artırır ve iç görüyü azaltır. Olaylara genel teorilerle yaklaşmak işlevsel olmayabilir; çünkü her olayın kendine özgü bir dinamiği olabilir. Bu doğrultuda, eşcinsel bireylerin yüksek MGİ taşımaları nedeniyle kişisel ve kişiler arası durumlarda problem çözüme zorluk çektikleri düşünülebilir. Problem çözümünde sıkıntı yaşayan bireylerde de depresyon, intihar, kaygı, stres gibi rahatsızlıklara sıklıkla rastlanabileceği söylenebilir.

MGİ nedeniyle kendine aşırı odaklanma tarzını uygulayan kişiler, benliklerine ilişkin olumsuz bilgiler elde ettiklerinde ve onları zihinlerinde defalarca düşündüklerinde olumsuz duygu ve düşünceleri tekrar yaşayabilir. Bu da kişilerin stres yaşamasına neden olarak psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkiler (Akcan, 2013). Psikolojik sağlığı zarar gören bireylerin stresle başa çıkma ve problem çözme becerilerinin de olumsuz yönde etkilendiği bilinmektedir (Sardoğan, Karahan ve Kaygusuz, 2006). Ayrıca, ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkisi olduğu düşünülen MGİ' nin bireylerin stresle başa

çıkma ve problem çözüme becerilerini de olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bunlara ek olarak, eşcinsel bireylerin benliklerine ilişkin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin yüksek olduğu düşünülebilir. Bu doğrultuda, benlik oluşumunda sorun yaşayan, benliklerine ilişkin belirsizliği ortadan kaldırmak ve benlik kavramalarını netleştirmek isteyen eşcinsellerin yüksek MGİ taşıdıkları söylenebilir. Bireyler ilk olarak “Gerçekten ben kimim?”, “Davranışlarımın arkasındaki nedenler neler?” gibi sorulara cevap aramaya başlayarak benliklerini keşfederler. Kendilerine çok fazla odaklanan bireylerin patoloji ile ilişkili olan aynı şeyleri defalarca düşünme örüntüsü içerisinde oldukları ve bu nedenle özellikle problem çözüme ve stresle başa çıkma konularında sıkıntı yaşadıkları belirtilmektedir (Akcan, 2013).

Watkins (2008) soyut yapıların, problem çözüme yeteneği, kendini düzenleme ve depresyon gelişimi üzerine üç temel olumsuz etkisinin olduğunu belirtmektedir. Şimşek (2013) de, bu üç ana olumsuz etkinin MGİ’ye de uygulanabileceğini belirtmektedir. Yazar ilk olarak, üst seviyedeki MGİ’nin, davranışlar ve anlamlar için genel, üst düzey ve durumdan bağımsız kurallar bulmak için aşırı genelleme yapma eğilimini arttırdığını savunmaktadır. İkinci olarak, MGİ’nin yüksek seviyesine sahip olan kişiler için kendini düzenlemenin zor olduğu, çünkü Watkins’ın (2008) de belirttiği gibi kendini düzenlemenin somut düşünce ve şimdiki durumun ihtiyaçlarına odaklanmadan yararlandığı belirtilmektedir. MGİ’de ise, şimdiki anla ilgili bilgiden çok genel ve her durumda geçerli bilgi önemlidir. Son ve en önemli olarak, MGİ’nin yüksek seviyesi, her duruma özgü esas bir açıklama veya anlam bulmak için zarar verici bir ihtiyaç olarak kişiler arası ve kişisel seviyede problem çözümünü engellemektedir (Şimşek, 2013).

Bunlara paralel olarak Watkins ve Teasdale (2004), zihinsel sağlık için kişinin kendi deneyimlerine daha az analitik şekilde odaklanmasının anlamlara ve nedenlere soyut şekilde odaklanmaktan daha yararlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Watkins (2008), olaylara ve eylemlere yönelik soyut yapılar içermesi durumunda kendine odaklanmanın zihinsel sağlık açısından zarar verici olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda MGİ, davranışlara ve

anamlara yönelik gerçekleri bulmak için soyut düşünme tarzını içerdiğinden zihinsel sağlık üzerinde olumsuz etkiye sahiptir denilebilir. MGİ'nin stres belirtileri ile pozitif, problem çözme becerileri ile ise negatif yönde ilişkili olduğu düşünülebilir.

2.6.4. MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkide Benlik Kavramının Netliğinin Aracılık Rolü

Bireylerin kimlik gelişimi ve benlik keşfi aşamasında benliklerine ilişkin mutlak bilgiler elde etmek istedikleri görülmektedir. Troiden (1989), eşcinsel bireylerin benlik oluşumunun ilk aşamalarında benlik kavramlarının net olmadığını ve bu bağlamda yüksek stres belirtileri gösterdiklerini ve sağlıksız problem çözme becerilerini kullandıkları savunmaktadır. Benlik keşfi süresince benliklerine ilişkin genel, her durumda geçerli ve kesin bilgiler elde etmek isteyen eşcinsel bireylerde MGİ' nin yüksek olduğu düşünülebilir. MGİ yüksek olan kişilerin kendileri hakkında mutlak bilgi edinme arayışına girdiklerinde, benlik kavramlarına ilişkin kafalarının karışacağı, benlik kavramlarının netliğinin azalacağı ve asıl benlikleri ile mutlak benlikleri arasında daha çok farklılık algılayacakları söylenebilir.

Bu bağlamda, benlik keşfi süresince yüksek MGİ sahibi olan eşcinsel bireylerin yüksek stres belirtileri göstermesinde ve problem çözme becerilerinin düşük olmasında benlik kavramlarının netliğinin düşük olmasının etkisinin olduğu düşünülebilir. MGİ nedeniyle kendilerine çok fazla odaklanan eşcinsel bireylerin edindikleri bilgilerin durumlara özgü farklılıklar göstermesi nedeniyle benliklerine ilişkin çelişki yaşayabilecekleri ve benlik kavramlarının netliğinin azalacağı söylenebilir. Benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin de problem çözme konusunda sıkıntı yaşadıkları ve stres belirtilerinin arttığı bilinmektedir (Campbell vd. 1996). Cass (1979) da, benlik kavramı net olan eşcinsel bireylerin stres yaratan durumlarla karşılaştıklarında stres yönetiminde daha başarılı olduklarını belirtmektedir.

Bu bağlamda, MGİ ile stres belirtileri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliği değişkeninin rolünün ortadan kaldırılması durumunda MGİ ile stres belirtileri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamsızlaşacağı düşünülmektedir. Özetle,

benlik kavramının netliği değişkeninin etkisi nedeniyle MGİ'nin stres belirtilerini ve problem çözüme becerilerini etkilediği düşünölmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada, erkek eşcinsellerde MGİ ile problem çözüme ve stres belirtileri değişkenleri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolü incelenmiştir.

3. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları altında yer alan bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, niceliksel bir çalışma olup, betimleyici desen kullanılmıştır. Betimsel modelde, bir konudaki mevcut durum araştırılır ve betimsel araştırmalar, öz aktarım araştırmaları ve gözlem araştırmaları olmak üzere iki şekilde düzenlenebilir. Öz aktarım çalışmalarının verileri anketler aracılığıyla yazılı olarak veya görüşmeler yoluyla sözlü olarak örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alma yoluyla toplanır (Özdamar, 1999). Bu çalışmada da katılımcılara ölçeklerin verilmesi ile bilgi toplanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcılarını, İstanbul ve Kocaeli illerinde yaşayan, en az lise ve üniversite düzeyinde eğitim görmüş, Türkiye LGBTİ Birliği, Kaos Gl, Pembe Şemsiye ve Lambda İstanbul dernekleri üyeleri olan, 20-50 yaş arası 200 erkek eşcinsel birey oluşturmaktadır.

Örnekleme işlemi, evreni temsil edebileceği düşünülen erkek eşcinsel bireylere ulaşabilme hedefi doğrultusunda kartopu (snowball) örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Kartopu örneklemede, öncelikle evrene ait birimlerden birisi ile temas kurulur. Daha sonra, temas kurulan birimin yardımıyla ikinci birime, ikinci birimin yardımıyla üçüncü birime gidilir. Bu şekilde, sanki bir kartopunun büyümesi gibi örneklem büyüklüğü genişler (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004).

3.3. Kullanılacak Ölçme Araçları

Bu çalışmada, ilk olarak katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. Ardından, katılımcılara uygulanan Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, Stres Belirtileri Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri ile veriler toplanmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu, katılımcıların yaş, eğitim düzeyi ve cinsiyetlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır (bkz. Ek- 1). Demografik bilgi formu 13 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Benlik Kavramının Netliği Ölçeği (BKNÖ)

Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Campbell, Trapnell, Heine, Katz, Lavalley ve Lehman (1996) tarafından benlik kavramıyla ilgili inançların ne derece açık ve kesin bir bilgiye dayandığını ve benlik kavramını ne derece güvenilir bir şekilde tanımlandığını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 5' li Likert tipi ölçeğe uygun olacak şekilde 1- Bana Hiç Uygun Değil, 2- Bana Çok Az Uygun, 3- Bana Uygun, 4- Bana Oldukça Uygun, 5- Bana Tamamen Uygun şeklinde 1'den 5'e doğru puanlanmıştır (bkz. Ek -2). Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır ve tek boyutlu bir yapıdır. Alpha güvenirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Ölçek, Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe' ye uyarlanmıştır ve Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.84 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği (MGIÖ)

Şimşek (2013) tarafından hazırlanan ölçeğin maddeleri araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ölçeğin uyarlamaları psikoloji ve dil bilim alanında uzman kişiler tarafından yapılmıştır. Bu işlem sonunda üç madde anketten çıkarılmıştır. Şimşek (2013), üç boyutlu olduğu düşünülen bu ölçeğin tek bir boyutuna (kişinin kendisi hakkındaki mutlak gerçek ihtiyacı) odaklanarak tek faktörlü bir yapı oluşturmak istemiştir. Ölçek, katılımcıların kendileri hakkında

mutlak gerçeği bulma ihtiyaçlarının seviyesini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. MGİ Ölçeği, 5 maddeden oluşmaktadır ve Likert tipi ölçeğe uygun olacak şekilde (1) – bana hiç uygun değil, (2) – bana çok az uygun, (3) – bana uygun (4) – bana oldukça uygun, (5) – bana tamamen uygun şeklinde 1’ den 5’ e doğru puanlanmıştır (bkz. Ek- 3). Yüksek puanlar yüksek derecede MGİ olduğunu belirtmektedir. 5 soruluk MGİ Ölçeği için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Stres Belirtileri Ölçeği (SBÖ)

Bu ölçek, stres durumundaki belirtilerin saptanması amacıyla 1992 yılında DasGupta tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 38 maddeden oluşan dört dereceli Likert tipi bir ölçme aracıdır (1- Hiç, 2- Ara sıra, 3- Sık sık, 4- Sürekli). Hovardaoğlu (1997) tarafından yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin; bilişsel-duyusal, fizyolojik ve ağrı yakınma olmak üzere 3 faktörden oluştuğu belirlenmiştir (bkz. Ek-4). Aşağıda, ölçeğin alt boyutlarının isimleri, tanımları, madde örnekleri ilgili madde numaraları verilmiştir.

a) Bilişsel-Duyusal (BD): Bireyin son bir hafta içinde ne sıklıkta bilişsel duyusal yakınmaları olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu alt boyutta “sıkıntı verici düşünceler, iletişim kurma güçlüğü, kızgınlık duyguları” gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçekte yer alan 2, 8, 9, 14, 15, 16, 19, 22, 27, 32, 33, 34, 35, 36 ve 37 maddeler ilgili alt boyuta aittir. Bu alt boyutun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır.

b) Fizyolojik Belirti (FB): Bu alt boyut, son bir hafta içinde yaşanan fizyolojik yakınmaların belirlenmesini amaçlamaktadır. İlgili alt boyutta “yüksek tansiyon, ishal, boyun ve sırt ağrıları” gibi maddeler yer bulunmaktadır. Ölçekte yer alan 3, 7, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 23, 25 ve 26. maddeler bu alt boyuta aittir. Bu alt boyutun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır.

c) Ağrı Yakınma (AY): Bireyin son bir hafta içinde yaşadığı ağrı yakınmalarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu alt boyutta “şiddetli baş ağrıları, boyun ve sırt ağrısı, mide ağrısı” gibi maddeler bulunmaktadır.

Ölçekte yer alan; 1, 6, 20, 24, 28, 29 ve 31 maddeler bu alt boyuta aittir. Bu alt boyutun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların, son bir hafta içinde her bir belirtinin kendilerinde ne sıklıkla ortaya çıktığını belirlemeyi amaçlayan ölçekte en olumlu ifade 1 puan, en olumsuz ifade ise 4 puan almaktadır. Buna göre, alınabilecek en düşük toplam puan 38, en yüksek toplam puan 152'dir. Puanlardaki artış, belirtilerin görülme sıklığının arttığı anlamına gelmektedir.

Hovardaoğlu (1997) ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını, 14-16 yaş arasında 147'si kız, 106'sı erkek olmak üzere toplam 253 kişi ile gerçekleştirmiştir. Ölçeğin iki yarım test güvenilirliğinin tüm faktörler için 0.62- 0.73 arasında değiştiği bildirilmiştir. Bu çalışmada erkek katılımcılar ile çalışıldığından adet sancularına ilişkin soru ölçekten çıkartılarak ölçek 37 maddeye düşürülmüştür. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.92 olarak hesaplanmıştır.

3.3.5. Problem Çözme Envanteri (PÇE)

Problem çözme envanteri (PÇE) bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını ölçmeye yönelik bir envanterdir. Ölçek 35 maddeden oluşmaktadır. 1-6 arası puanlanan Likert tipi bir ölçektir (bkz. Ek-5)

Ölçek Heppner ve Petersen (1982) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 150 kişilik öğrenci gurubuna uygulanmıştır ve bu uygulama sonunda üç faktör bulunmuştur (Savaşır ve Şahin, 1997). Puanlamada düşük puanlar, problemleri çözmede etkililiği, yüksek puanlar ise problemler karşısında etkili çözümler bulmamayı göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında, Cronbach Alfa Katsayısı 0.90, alt ölçekler için elde edilen katsayılar ise 0.72 ile 0.85 arasında bulunmuştur. Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonlarının ranjı ise 0.25 ile 0.71 arasında değişmektedir. Test tekrar test güvenilirliğinde, ölçeğin alt ölçeklerinin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları $r=0.83$ ile $r= 0.89$ arasında değişmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Kontrol maddesi olduğundan 9, 22 ve 29. maddeler puanlama dışı bırakılır.

Ölçeğin geçerlik çalışmasında ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemi uygulanmıştır. Ölçeğin toplam puanı ve üç alt ölçekten elde edilen puanların, öğrencilerin problem çözme becerilerinin düzeyi ile korelasyonları sırasıyla 0.46, -0.44, -0.29 ve -0.43'tür. Ölçeğin öğrencilerin problem çözme becerilerinden memnuniyet dereceleri ile korelasyonları ise - 0.42, -0.42,-0.24 ve -0.39 olarak bildirilmektedir. Yapı geçerliği çalışması sonucunda ölçek "Problem çözme yeteneğine güven", "yaklaşma-kaçınma" ve "kişisel kontrol" olmak üzere üç faktörden oluştuğu belirtilmektedir. Bu üç faktör arasındaki korelasyon ranjı ise 0.38 ile 0.49 arasında değişmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Düzenlenen bu çalışmada, Problem Çözme Yeteneğine Güven (PCYG) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.83, Yaklaşma Kaçınma (YAK) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 ve Kişisel Kontrol (KK) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.71 olarak hesaplanmıştır

Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında 244 öğrenci üzerinde yapılmış Alfa değeri 0.88 olarak bulunmuştur. Yarıya bölme güvenilirliğine ilişkin tek ve çift sayılı maddeler ayrılarak, yarıya bölme tekniği ile elde edilen güvenilirlik katsayısı ise $r= 0.81$ olarak bulunmuştur (Savaşır ve Şahin, 1997).

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında, ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemi uygulanmış Beck depresyon envanteri arasındaki korelasyon katsayısı 0.33 ve STAI-T toplam puanı arasındaki korelasyon katsayısı ise 0.45 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğinde, Beck Depresyon Envanteri ve i STSI-T'den alınan puanlara göre oluşturulan uç grupları anlamlı olarak ayırt edebildiği belirtilmektedir. Yapılan diskriminant analizi sonucunda ise ölçeğin disforik ve disforik olmayan grupları ait oldukları gruplara %94 ve %55 oranlarında; anksiyeteli ve anksiyeteli olmayan grupları ise, %90 ve % 80 oranlarında doğru olarak sınıflandırabildiği ortaya çıkmıştır.

Yapılan faktör analizinde "Aceleci Yaklaşım" (13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30, 32 nolu maddeler), "Düşünen Yaklaşım" (18, 20, 31, 33, 35 nolu maddeler), "Kendine Güvenli Yaklaşım" (5, 23, 24, 27, 28, 34), "Kaçınan Yaklaşım" (1, 2, 3, 4 nolu maddeler), "Değerlendirici Yaklaşım" (6, 7, 8 nolu

maddeler), “Planlı Yaklaşım” (10, 12, 16, 19 nolu maddeler) olmak üzere altı faktör bulunmuştur (Savaşır ve Şahin, 1997). Bu altı faktörün faktör yükleri 0.43 ile 0.77 arasında değişmektedir. Korelasyon katsayılarının ranjı ise 0.09 ile 0.51 arasında değişmektedir. Bu çalışmada, aceleci yaklaşım (ACY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.74, düşünen yaklaşım (DY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.59, kendine güvenli yaklaşım (KGY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82, kaçınan yaklaşım (KY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.68, değerlendirici yaklaşım (DEY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.66, planlı yaklaşım (PY) alt boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.51 olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca, ölçekte yer alan 1, 2, 3, 4, 11, 12, 14, 15, 17, 20, 25, 26, 29, 30, 32 ve 34 numaralı maddeler ters kodlanan maddelerdir.

3.4. Verilerin Toplanması

Örnekleme de yer alan erkek eşcinsel bireyler, Türkiye LGBTİ Birliği, Kaos Gl, Pembe Şemsiye ve Lambda İstanbul dernekleri üyeleri bireyler arasından kartopu örnekleme yöntemi ile anketi yanıtlayabilecek erkek eşcinsel bireylerin belirlenmesi ve onlardan alınan yeni referanslar ile süreç ilerledikçe örnekleme yeni erkek eşcinsellerin eklenmesi ile oluşturulmuştur.

Çalışmada yer alan anketler katılımcılara kağıt - kalem yöntemi ile katılımcılar Kocaeli ve İstanbul illerinde bulunan özel danışmanlık merkezlerine çağrılarak uygulanmıştır. Ayrıca, internet üzerinden araştırmacı tarafından oluşturulan online anket yöntemi ile katılımcılardan veriler elde edilmiştir.

3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, demografik bilgilerine ilişkin verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modeli için ise Lisrel 8.80 programı kullanılmıştır.

Bu araştırmada, temel olarak yapısal eşitlik modellemesi (YEM – structural equation modeling) kullanılmıştır. Bu yöntemin temel özelliği, tamamen teoriye dayalı olmasıdır ve örtük değişkenler seti arasında bir nedensellik yapısının var olduğunu kabul etmesidir (Yılmaz, 2004b). Yapısal eşitlik modellemesinin uygulanmasındaki en kritik konu, oluşturulan modelin oldukça sağlam bir teorik alt yapıya sahip olmasıdır.

Verilerin modeli destekleyip desteklemediğini değerlendirmek amacıyla yapısal eşitlik modellemesi literatüründe kullanılan en yaygın yöntem, iki aşamalı yöntemdir (Anderson ve Gerbing, 1988). Analizlerde birinci aşama olarak önce ölçme modeli test edilerek (Huchting vd. 2008) modelde yer alan yapılara ait ölçümlerin ilgili yapıları doğru ölçüp ölçmediğine bakılır, ikinci aşamada ise yapısal modeller incelenir. Araştırmacının elinde doğru bir ölçüm yoksa yapıları ölçtüğünü varsaydığı ifadeler söz konusu yapıyı yeterince ölçmüyorsa, yapısal modeli analiz etmenin bir anlamı olmayacaktır.

Bu çalışmada, temel olarak yukarıda belirlenen hedef model ve buna bağlı olarak çeşitli alternatif modeller test edilmiştir. YEM çalışmalarının doğasından kaynaklanan tesadüfi doğrulama olasılığına karşın her zaman alternatif modellerin test edilmesi uygun görölmektedir.

Modeldeki tüm ilişkiler beklentiler doğrultusunda çıkmış olsa bile, doğrulatoryı faktör analizi çalışmalarında modele ilişkin son değerlendirmeyi yapabilmek için bazı bağımsız değerlendirme ölçütlerine başvurmak gerekmektedir. Uyum iyiliği istatistikleri (Goodnes of Fit Indices) olarak adlandırılan bu değerler, her bir modelin bir bütün olarak data tarafından kabul edilebilir bir düzeyde desteklenip desteklenmediğine ilişkin yargıya ulaşılmasına olanak tanır (şimşek, 2007).

Bu çalışmada ilk olarak, aşamalı yaklaşımın gereği olarak modeli test etmeden önce ölçme modeli test edilmiştir. Daha sonra, benlik kavramının netliği ile problem çözme ve stres belirtileri değerkenleri arasındaki ilişki, MGİ ile benlik kavramının netliği değerkeni arasındaki ilişki, MGİ ile problem çözme ve stres belirtileri değerkenleri arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

İki değişken arasındaki sebep-sonuç ilişkisini etkileyebilecek nedenlerden birisi üçüncü bir değişkenin bu ilişkide aracı değişken rolü oynamasıdır. Bu çalışmada, benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolü oynadığı düşünölmektedir. Bu nedenle, MGİ ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenleri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolü analiz edilmiştir.

4. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde demografik bilgi formu, ölçekler ve envanterlerden elde edilen veriler analiz edilerek araştırma sorularına yönelik bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Analizler SPSS 22.0 paket programı ve Lisrel 8.80 programı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan erkek eşcinsel bireylerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı istatistiklerden frekans, yüzde, ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, Stres Belirtileri Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri'nden elde edilen toplam puan hesaplanarak uygun hipotez testini belirlemek amacıyla öncelikli olarak normal dağılıma bakılmıştır. Veri toplama aracı Likert tipi ölçek olduğu için dağılımın normal olup olmadığını inceleyen basıklık ve çarpıklık katsayıları göz önüne alınmıştır. Eksik verinin tamamlanmasında her bir ölçekte en çok tekrar eden değer (mod) kullanılmıştır. Bir kişinin eksik cevapları toplam cevaplama gereken değerden %5 az ise bu şekilde tamamlanmıştır, değilse araştırmadan atılmıştır.

Bu çalışmada, mutlak gerçek ihtiyacı bağımsız değişken, benlik kavramının netliği aracı değişken, problem çözme ve stres belirtileri değişkenleri ise bağımlı değişkenler olarak ele alınmıştır.

4.1. Örneklemin Demografik Dağılımı

Tablo 4-1. Erkek Eşcinsel Bireylerin Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Değişkenler	N	%	
Yaş	20-30	105	54.5
	31-40	65	30
	41+	30	15.5
Medeni Durumu	Evli	19	9.5
	Bekar	158	79
	Boşanmış	8	4
	Birlikte Yaşayan Çift	15	7.5
Eğitim Düzeyi	Lise	95	47.5
	Üniversite	66	33
	Lisans Üstü	39	19.5
Meslek	Memur	14	7
	İşçi	9	4.5
	Serbest Meslek	13	6.5
	Özel Sektör	52	26
	Öğrenci	65	32.5
	İşsiz	8	4
	Diğer	38	19

Çalışmaya katılan erkek eşcinsel bireylerin, %54.5'i 20-30 yaş arası, %30'u 31-40 yaş arası, %15.5'i ise 41 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %9.5'i evli, %79'u bekar, %4'ü boşanmış, %7.5'i birlikte yaşayan çifttir. Bireylerin %47.5'i lise, %33'ü üniversite, %19.5'i lisans üstü mezundur. Ayrıca, bireylerin %7'si memur, %4.5'i işçi, %32.5'i öğrencidir. %6.5'i serbest meslek, %26'sı özel sektör, %19'u diğer sektör çalışanıdır. %4'ü ise işsizdir (Tablo 4.1.).

4.2. Güvenirlik Analizi ve Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Karşılaştırılması

Genel güvenirlik ve alt boyutların güvenirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlik; bir ölçme aracında (test) bütün soruların birbirleriyle tutarlılığını, ele alınan oluşumu ölçmede türdeşliğini, yeterliliğini ortaya koyan bir kavramdır. Güvenirliğin incelenmesinde en yaygın kullanılan yöntem Cronbach's Alpha Katsayısıdır. Özdamar (2004) tarafından belirtilen Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriterleri aşağıda belirtilmiştir:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliliktendir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 4-2. Güvenirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
BKNÖ	0.84	12
MGİÖ	0.79	5
SBÖ	0.92	37
BD	0.74	15
FB	0.82	11
AY	0.82	7
PÇE	0.89	35
ACY	0.74	9
DY	0.59	5
KGY	0.82	7
KY	0.68	4
DEY	0.66	3
PY	0.51	4
PCYG	0.83	11
YAK	0.82	16
KK	0.71	5

Notlar: BKNÖ: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, MGİÖ: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, SBÖ: Stres Belirtileri Ölçeği, BD: Bilişsel Duyusal, FB: Fizyolojik Belirti, AY: Ağrı Yakınma, PÇE: Problem Çözme Envanteri, ACY: Aceleci Yaklaşım, DY: Düşünen Yaklaşım, KGY: Kendine Güvenli Yaklaşım, KY: Kaçınan Yaklaşım, DEY: Değerlendirici Yaklaşım, PY: Planlı Yaklaşım, PCYG: Problem Çözme Yeteneğine Güven, YAK: Yaklaşma Kaçınma, KK: Kişisel Kontrol

Benlik Kavramının Netliği Ölçeği' nin güvenilirlik düzeyi 0.84, Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği'nin 0.79, Stres Belirtileri Ölçeği' nin 0.92, Stres Belirtileri Ölçeği'nin Bilişsel Duyusal alt boyutunun 0.74, Fizyolojik Belirti alt boyutunun 0.82, Ağrı Yakınma alt boyutunun 0.82, Problem Çözme Envanteri'nin 0.89, 6 faktörlü Problem Çözme Envanteri'nin Aceleci Yaklaşım alt boyutunun 0.74, Düşünen Yaklaşım alt boyutunun 0.59, Kendine Güvenli Yaklaşım alt boyutunun 0.82, Kaçınan Yaklaşım alt boyutunun 0.68, Değerlendirici Yaklaşım alt boyutunun 0.66, Planlı Yaklaşım alt boyutunun 0.51, 3 faktörlü Problem Çözme Envanteri'nin Problem Çözme Yeteneği' ne Güven alt boyutunun 0.83, Yaklaşma Kaçınma alt boyutunun 0.82 ve Kişisel Kontrol alt boyutunun 0.71'dir (Tablo 4.2.).

Tablo 4-3. Katılımcıların Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, Stres Belirtileri Ölçeği ve Problem Çözme Envanterlerinde Aldıkları Puanların Dağılımı (Ranj), Ortalaması (\bar{X}), ve Standart Sapması (S)

		Erkek Eşcinseller (N=200)
Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği	Puan Dağılımı	5-25
	\bar{X}	15.17
	S	5.60
Benlik Kavramının Netliği Ölçeği	Puan Dağılımı	16-60
	\bar{X}	43.69
	S	10.14
Stres Belirtileri Ölçeği	Puan Dağılımı	39-151
	\bar{X}	78.27
	S	24.89
Problem Çözme Envanteri	Puan Dağılımı	32-168
	\bar{X}	86.89
	S	23.21

Erkek eşcinsellerin Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği'ndeki puanları 5-25 arasında değişmekte olup, ortalama puan 15.17, standart sapma 5.60'dır. Benlik Kavramının Netliği Ölçeği'ndeki puanları 16-60 arasında değişmekte olup, ortalama puan 43.69, standart sapma 10.14'tür. Stres Belirtileri Ölçeği'ndeki puanları 39-151 arasında değişmekte olup, ortalama puan 78.27, standart sapma 24.89'dur. Problem Çözme Envanteri'ndeki puanları 32-168 arasında değişmekte olup, ortalama puan 86.89, standart sapma 23.21'dir (Tablo 4.3.).

4.3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

4.3.1. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Benlik Kavramının Netliği Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Veri toplama araçlarından biri olan Benlik Kavramının Netliği Ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır ve tek boyutludur. Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ile kurulan modeli daha iyi hale getirmek için 12 madde üç parsel ayrılmıştır. Parselleme yapmak için öncelikle Tablo 4.4'te yer alan düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler büyükten küçüğe sıralanmış ve daha sonra sırası ile üç parsel, parsellerin toplam korelasyon değerleri birbiri ile dengeli olacak şekilde dağıtılmıştır.

Tablo 4-4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Benlik Kavramının Netliği Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri
1	0.573
2	0.651
3	0.677
4	0.667
5	0.614
6	0.531
7	0.238
8	0.209
9	0.512
10	0.546
11	0.454
12	0.536

Tablo 4.4'te yer alan madde yüklerine göre maddeler sıralandığında birinci parsel altında 3, 10, 12 ve 8 numaralı maddeler; ikinci parsel altında 4, 1, 6 ve 7 numaralı maddeler, üçüncü parsel altında ise 2, 5, 9 ve 11 numaralı maddeler yer almaktadır.

4.3.2. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği 5 maddeden oluşmaktadır ve tek boyutludur. Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ile kurulan modeli daha iyi hale getirmek için 5 madde iki parsel ayrılmıştır. Parselleme yapmak için öncelikle Tablo 4.5.'te yer alan düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler büyükten küçüğe sıralanmış ve daha sonra sırası ile iki parsel, parsellerin toplam korelasyon değerleri birbiri ile dengeli olacak şekilde dağıtılmıştır.

Tablo 4-5. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri
1	0.584
2	0.492
3	0.725
4	0.753
5	0.516

Tablo 4.5.'te yer alan madde yüklerine göre maddeler sıralandığında birinci parsel altında 4, 5 ve 2 numaralı maddeler; ikinci parsel altında 3 ve 1 ve numaralı maddeler yer almaktadır.

4.3.3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Stres Belirtileri Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Stres Belirtileri Ölçeği 37 maddeden oluşmaktadır ve üç boyutludur. Stres Belirtileri Ölçeği ile kurulan modeli daha iyi hale getirmek için 37 madde üç parsel ayrılmıştır. Parselleme yapmak için öncelikle Tablo 4.6.'da yer alan düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler büyükten küçüğe sıralanmış ve daha sonra sırası ile üç parsel, parsellerin toplam korelasyon değerleri birbiri ile dengeli olacak şekilde dağıtılmıştır.

Tablo 4-6. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Stres Belirtileri Ölçeği İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri
1	0.564
2	0.535
3	0.658
4	0.345
5	0.339
6	0.561
7	0.508
8	0.668
9	0.612
10	0.536
11	0.461
12	0.444
13	0.599
14	0.580
15	0.638
16	0.685
17	0.496
18	0.638
19	0.397
20	0.377
21	0.116
22	0.503
23	0.604
24	0.559
25	0.463
26	0.508
27	0.675
28	0.653
29	0.582
30	0.589
31	0.654
32	0.446
33	0.670
34	0.445
35	0.588
36	0.547
37	0.510

Tablo 4.6.'da yer alan madde yüklerine göre maddeler sıralandığında birinci parsel altında 16, 31, 28, 13, 30, 6, 24, 7, 26, 32, 34, 5 ve 21 numaralı maddeler; ikinci parsel altında 27, 3, 18, 23, 35, 1, 36, 7, 22, 11, 12 ve 4 numaralı maddeler, üçüncü parsel altında ise 33, 8, 15, 9, 29, 14, 10, 2, 17, 25, 19 ve 20 numaralı maddeler yer almaktadır.

4.3.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Problem Çözme Envanteri İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Problem Çözme Envanteri 35 maddeden oluşmaktadır ve altı boyutludur. Problem Çözme Envanteri ile kurulan modeli daha iyi hale getirmek için 35 madde üç parselde ayrılmıştır. Parselleme yapmak için öncelikle Tablo 4.7.'de yer alan düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler büyükten küçüğe sıralanmış ve daha sonra sırası ile üç parselde, parsellerin toplam korelasyon değerleri birbiri ile dengeli olacak şekilde dağıtılmıştır.

Tablo 4-7. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Problem Çözme Envanteri İçin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Madde Numarası	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Değerleri
1	0.318
2	0.617
3	0.305
4	0.530
5	0.442
6	0.479
7	0.364
8	0.148
10	0.528
11	0.531
12	0.309
13	0.474
14	0.431
15	0.498
16	0.543
17	0.445
18	0.419
19	0.360
20	0.607
21	0.310
23	0.588
24	0.656
25	0.446
26	0.501
27	0.574
28	0.534
30	0.171
31	0.523
32	0.495
33	0.475
34	0.657
35	0.487

Tablo 4.7.'de yer alan madde yüklerine göre maddeler sıralandığında birinci parsel altında 34, 27, 16, 31, 26, 33, 13, 18, 7, 3 ve 30 numaralı maddeler; ikinci parsel altında 24, 23, 28, 10, 15, 6, 25, 14, 19, 12 ve 8 numaralı maddeler, üçüncü parsel altında ise 2, 20, 11, 4, 32, 35, 17, 5, 1 ve 21 numaralı maddeler yer almaktadır.

4.4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli

Ölçeklerin sahip oldukları faktör yapıları ile çizilen ölçme modeline ait model uyum indeksleri Tablo 4.8.'de yer almaktadır.

Tablo 4-8. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçeklerin Orijinal Faktör Yapıları ile Kurulan Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
Ölçme Modeli	3.34	0.109	0.88	0.88	0.73	0.099

Tablo 4.8.'e göre kurulan ölçme modelinde ki-kare değeri/serbestlik derecesi kabul edilebilir uyum, RMSEA, CFI, IFI, GFI ve SRMR değerleri ise kötü uyum göstermektedir ($\chi^2/sd < 5$; RMSEA > 0.08; CFI < 0.90; IFI < 0.90; GFI < 0.90; SRMR > 0.08). Değerlere göre, elde edilen bu modelin veriye kötü uyum gösterdiği söylenebilir (bkz. Ek-6).

Ölçme modelinde ölçeklerin faktör yapıları ile kurulan modelin veriye kötü uyum göstermesi nedeniyle kurulan modeli daha iyi hale getirmek için ölçek maddeleri parsellere ayrılmıştır. Parselleme işlemi yapıldığında aracı değişkenin etkisini araştırmadan önce çizilen ölçme modeline ait yol katsayıları Tablo 4.9.'da yer almaktadır.

Tablo 4-9. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli Sonucu Elde Edilen Yol Katsayıları

	Yol	Standartlaştırılmış Yükler	t-değeri	R ²
BKNÖ	→ PÇE	-0.59	-10.88**	0.34
BKNÖ	→ SBÖ	-0.60	-11.57**	0.36
MGİÖ	→ PÇE	0.39	5.67**	0.15
MGİÖ	→ SBÖ	0.44	6.84**	0.19
MGİÖ	→ BKNÖ	-0.69	-13.80**	0.47

Notlar: BKNÖ: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, MGİÖ: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, PÇE: Problem Çözme Envanteri, SBÖ: Stres Belirtileri Ölçeği

Tablo 4.9.'da yer alan standartlaştırılmış yükler, ölçme modelinde yer alan örtük değişkenler yani ölçekler arasındaki korelasyon katsayılarıdır. Tablodaki değerler incelendiğinde benlik kavramının netliği ile problem çözme değişkeni, MGİ ile problem çözme değişkeni ve MGİ ile stres belirtileri arasındaki ilişkinin düşük düzey, benlik kavramının netliği ile stres belirtileri ve MGİ ile benlik kavramının netliği değişkeni arasındaki ilişkinin ise orta düzey olduğu görülmektedir. Benlik kavramının netliği ve MGİ değişkenlerinin problem çözme değişkeni üzerine etkisi; benlik kavramının netliği ve MGİ değişkenlerinin stres belirtileri değişkeni üzerine etkisi ve MGİ değişkeninin benlik kavramının netliği değişkeni üzerine etkisi 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Tabloda yer alan R² değerleri incelendiğinde problem çözme değişkeninin en çok benlik kavramının netliği, (0.34), stres belirtileri değişkeninin en çok benlik kavramının netliği (0.36) ve benlik kavramının netliği değişkeninin ise en çok MGİ (0.47) değişkeni tarafından açıklandığı söylenebilir.

Kurulan ölçme modeline ilişkin model uyum indekslerine Tablo 4.10.'da yer verilmiştir.

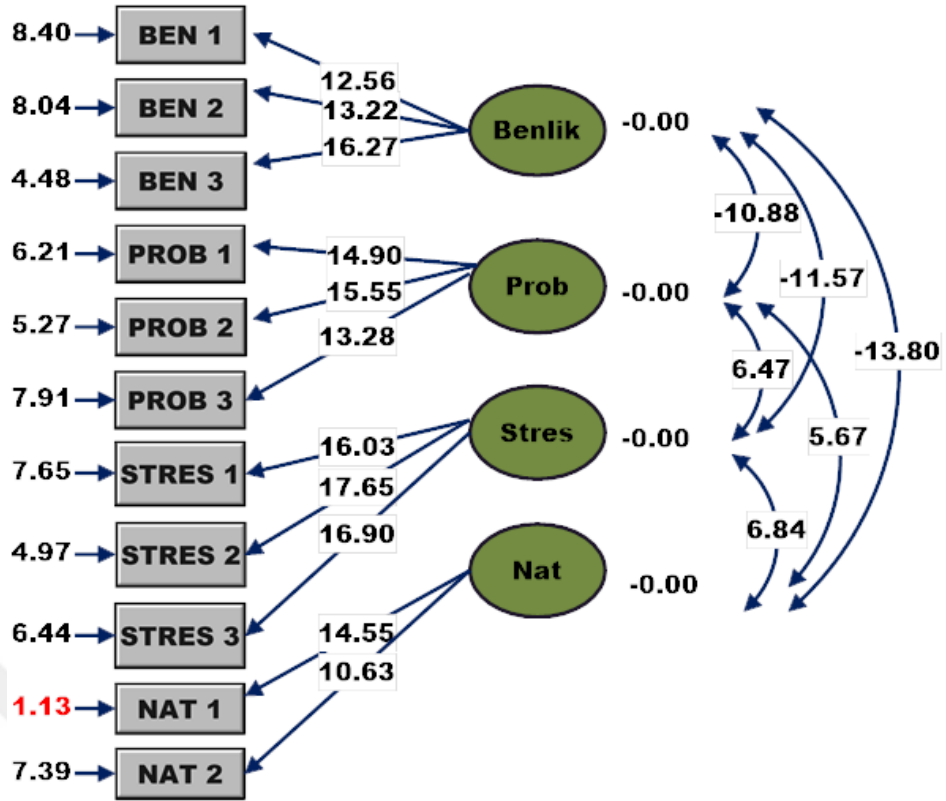
Tablo 4-10. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeli İçin Model Uyum İndeksleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
Ölçme Modeli	2.71	0.093	0.97	0.97	0.91	0.050

Tablo 4.10.'a göre kurulan ölçme modelinde CFI, IFI ve SRMR değerleri iyi uyum, ki-kare değeri/serbestlik derecesi ve GFI değeri kabul edilebilir uyum, RMSEA değeri ise kötü uyum göstermektedir ($\chi^2/sd < 5$; $RMSEA > 0.08$; $CFI > 0.95$; $IFI > 0.95$; $GFI > 0.90$; $SRMR \leq 0.05$). Değerlere göre, elde edilen bu modelin veriye iyi uyum gösterdiği söylenebilir (bkz. Ek-7).

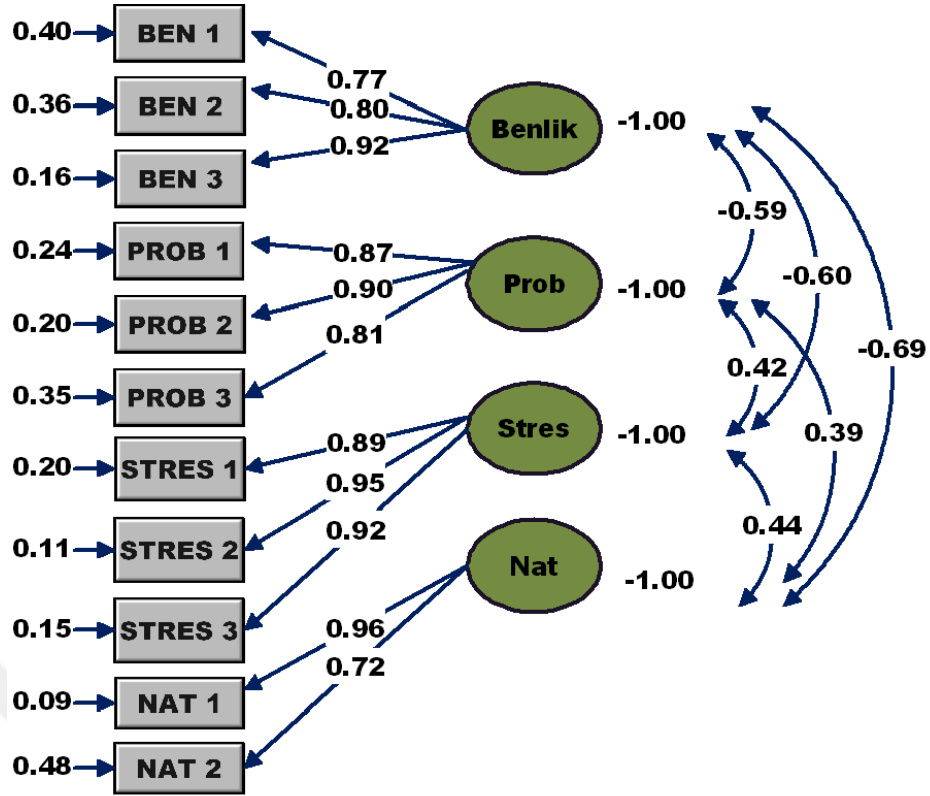
Parselleme yöntemi ile kurulan ölçme modelinin model uyum indeksleri, ölçeklerin faktör yapıları ile kurulan ölçme modelinden daha iyi sonuçlar verdiği için bu çalışmada parselleme yöntemi sonucu oluşturulan model ile çalışılmıştır.

Elde edilen bu modele ait değerler Şekil 4.1. ve Şekil 4.2.'de yer alan modelde belirtilmiştir.

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-1. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeline Ait Şema (T- değerleri)

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-2. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Ölçme Modeline Ait Şema (Standart Çözümleme)

4.5. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model

Oluşturulan ölçme modeli üzerinden kurulan yapısal modele ilişkin değerler Tablo 4.11.'de bulunmaktadır. Yapısal model, MGİ değişkeninden benlik kavramının netliği, stres belirtileri ve problem çözme değişkenlerine yol eklenerek oluşturulmuştur. Böylelikle stres belirtileri ve problem çözme üzerindeki MGİ değişkeninin etkisinin benlik kavramının netliği aracı değişkeni tarafından sağlanıp sağlanmadığı belirlenmek istenmiştir.

Tablo 4-11. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model Sonucu Elde Edilen Yol Katsayıları

	Yol		Standartlaştırılmış Yükler	t-değeri	R ²
BKNÖ	→	PÇE	-0.64	-5.80**	0.40
BKNÖ	→	SBÖ	-0.58	-5.64**	0.33
MGİÖ	→	PÇE	-0.06	-0.55	0.003
MGİÖ	→	SBÖ	0.03	0.33	0.000
MGİÖ	→	BKNÖ	-0.69	-8.39**	0.47

Notlar: BKNÖ: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği, MGİÖ: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği, PÇE: Problem Çözme Envanteri, SBÖ: Stres Belirtileri Ölçeği

Elde edilen değerlere göre, MGİ değişkeninin stres belirtileri değişkeni ve MGİ değişkeninin problem çözme değişkeni üzerine etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu ilişkilerin oluşturduğu yolların modelden kaldırılması modelin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir.

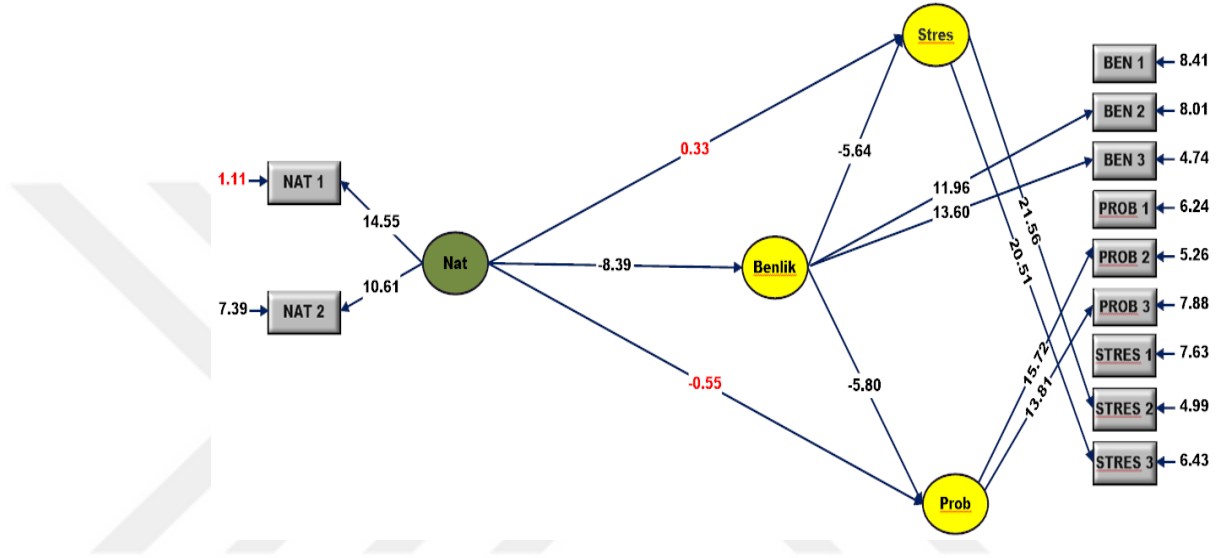
Kurulan yapısal modelde elde edilen model uyum indeksleri Tablo 4.12.'de yer almaktadır.

Tablo 4-12. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
Yapısal Model	2.69	0.092	0.97	0.97	0.91	0.051

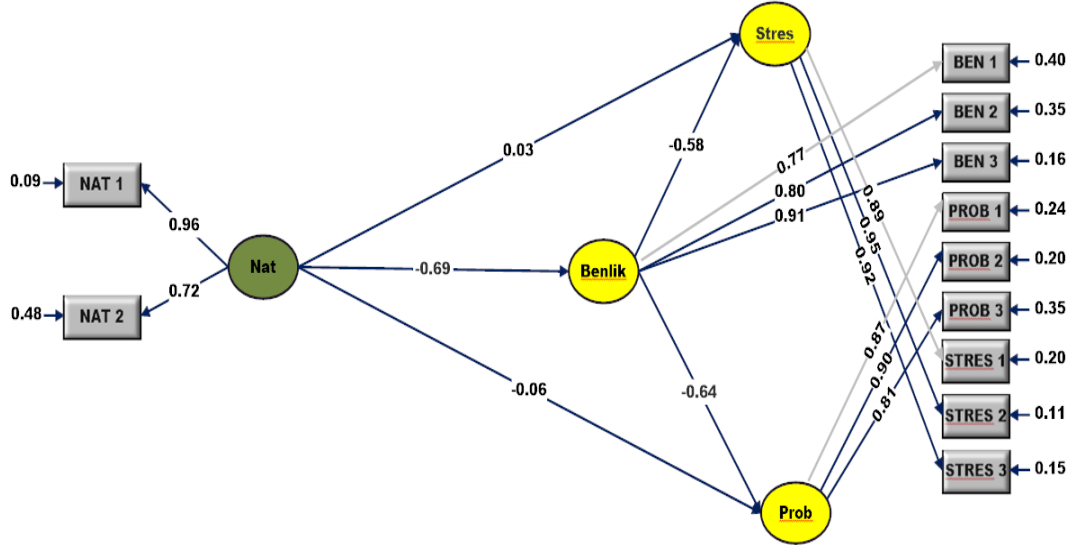
Tablo 4.12. incelendiğinde, yapısal modele ait değerlerden CFI ve IFI iyi uyum ki kare değeri/ serbestlik derecesi, GFI ve SRMR değerleri kabul edilebilir uyum, RMSEA değeri ise kötü göstermektedir ($\chi^2/sd < 5$; RMSEA > 0.08; CFI > 0.95; IFI > 0.95; GFI > 0.90; SRMR < 0.08) (bkz. Ek-8).

Kurulan yapısal model Şekil 4.3. ve Şekil 4.4.'te yer almaktadır.

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-3. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Modele Ait Şema (T- değerleri)

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-4. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda Yapısal Modele Ait Şema (Standart Çözümleme)

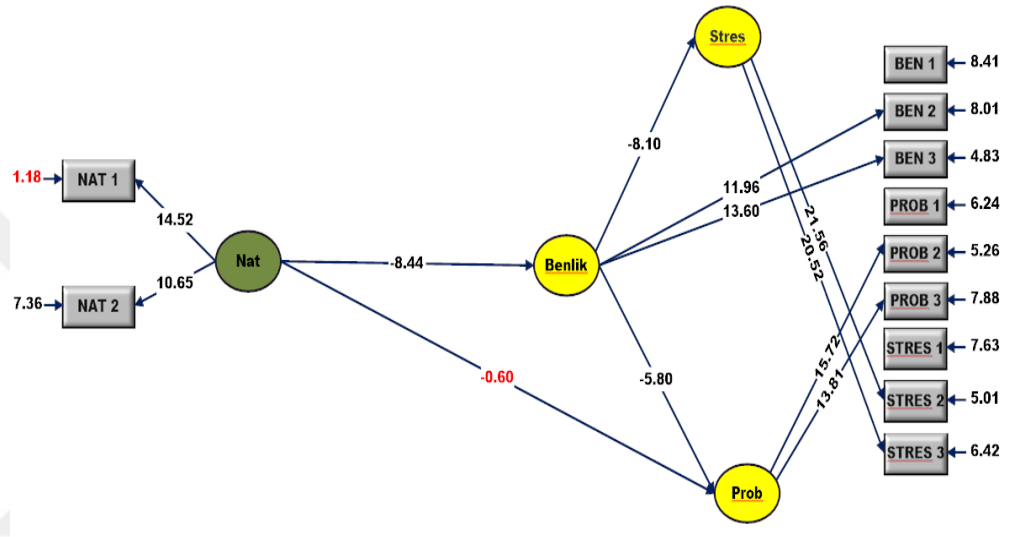
MGİ değişkeninden stres belirtileri değişkenine giden yolun silinmesi ile oluşan ki-kare farkına ait değer modelde anlamlı farkın oluşmadığını göstermektedir ($0.38 < 3.84$). Eğer 1 df' lik 3.84' lük chi square' de fark yoksa df'si yüksek olan model tercih edileceğinden yolların silinmiş olduğu model tercih edilir. MGİ değişkeninden stres belirtileri değişkenine giden yolun silinmesi ile elde edilen model uyum indeksleri Tablo 4.13.'te yer almaktadır.

Tablo 4-13. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
Yapısal Model	2.61	0.090	0.97	0.97	0.91	0.050

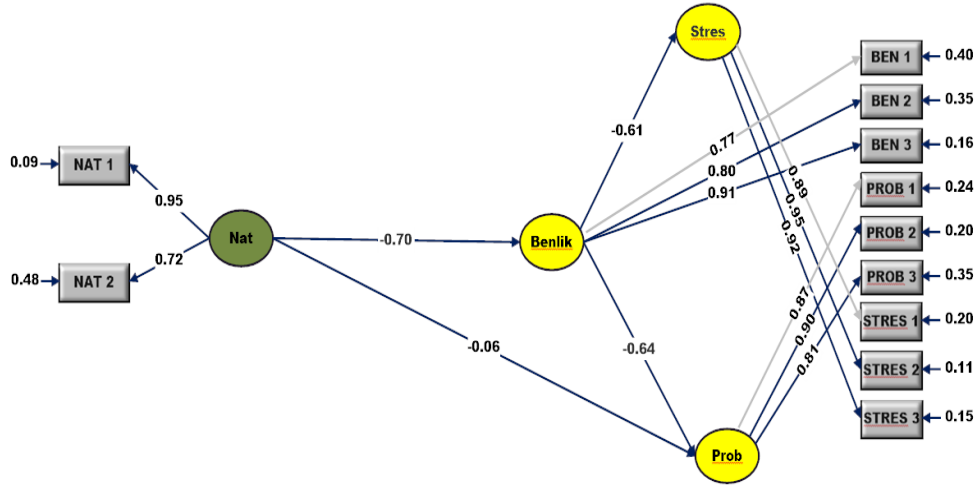
Tablo 4.13. incelendiğinde, yapısal modele ait değerlerden CFI, IFI ve SRMR değerleri iyi uyum, ki kare değeri/ serbestlik derecesi ve GFI değerleri kabul edilebilir uyum ve RMSEA değeri ise kötü uyum göstermektedir ($\chi^2/sd < 5$; RMSEA > 0.08; CFI > 0.95; IFI > 0.95; GFI > 0.90; SRMR ≤ 0.05) (bkz. Ek-9).

MGİ değişkeninden stres belirtileri değişkenine giden yolun silinmesi ile elde edilen yeni yapısal model Şekil 4.5. ve Şekil 4.6.'da yer almaktadır.

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-5. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (T- değerleri)

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-6. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Stres Belirtileri Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (Standart Çözümleme)

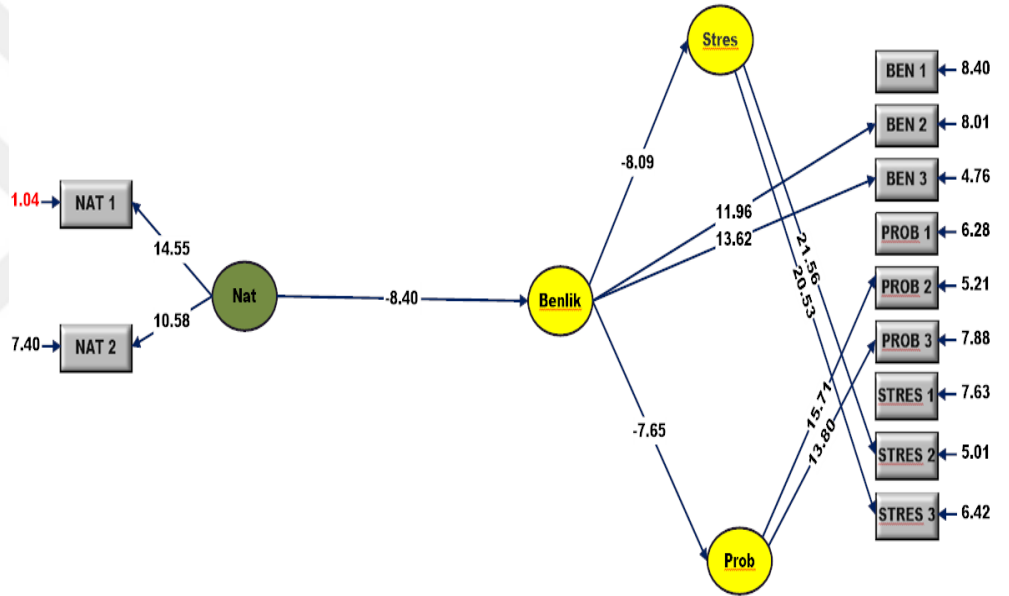
Benzer şekilde, MGİ değişkeninden problem çözme değişkenine giden yolun silinmesi ile oluşan ki-kare farkına ait değer de modelde anlamlı farkın oluşmadığını göstermektedir ($0.31 < 3.84$). Eğer 1 df' lik 3.84' lük chi square' de fark yoksa df'si yüksek olan model tercih edileceğinden yolların silinmiş olduğu model tercih edilir. MGİ değişkeninden problem çözme değişkenine giden yolun silinmesi ile elde edilen model uyum indeksleri Tablo 4.14.'te yer almaktadır.

Tablo 4-14. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yapısal Model İçin Uyum İndeksleri

Model	χ^2/sd	RMSEA	CFI	IFI	GFI	SRMR
Yapısal Model	2.55	0.088	0.97	0.97	0.91	0.052

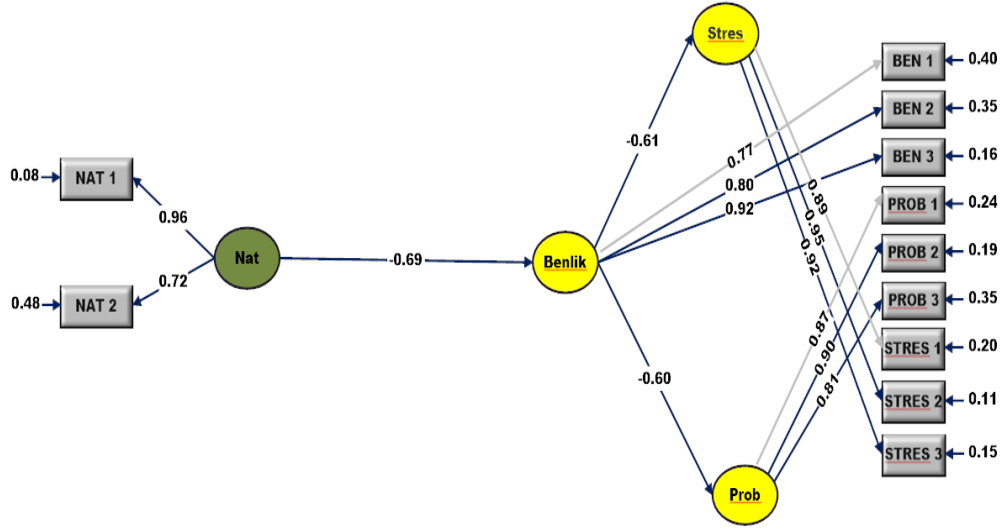
Tablo 4.14. incelendiğinde, yapısal modele ait değerlerden CFI ve IFI değerleri iyi uyum, ki kare değeri/ serbestlik derecesi, GFI ve SRMR değerleri kabul edilebilir uyum ve RMSEA değeri ise kötü uyum göstermektedir ($\chi^2/sd < 5$; $RMSEA > 0.08$; $CFI > 0.95$; $IFI > 0.95$; $GFI > 0.90$; $SRMR < 0.08$) (bkz. Ek-10).

MGI değişkeninden problem çözme değişkenine giden yolun silinmesi ile elde edilen yeni yapısal model Şekil 4.7. ve Şekil 4.8.'de yer almaktadır.

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

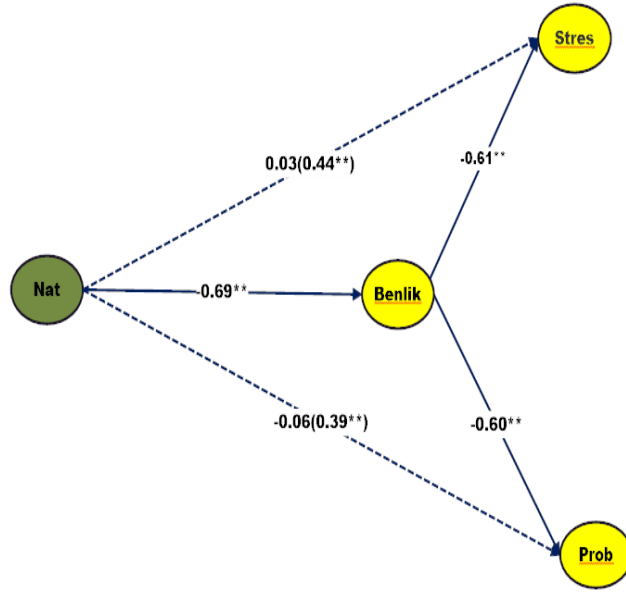
Şekil 4-7. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGI Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolun Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (T-değerleri)

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-8. Erkek Eşcinsel Örneklem Grubunda MGİ Değişkeninden Problem Çözme Değişkenine Giden Yolu Silinmesi ile Elde Edilen Yeni Yapısal Model (Standart Çözümleme)

Yapısal modelin son haline ilişkin standart çözümleme değerleri Şekil 4.9.'da yer almaktadır.

Notlar: BEN 1: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği birinci parsel, BEN2: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği ikinci parsel, BEN 3: Benlik Kavramının Netliği Ölçeği üçüncü parsel, PROB 1: Problem Çözme Envanteri birinci parsel, PROB 2: Problem Çözme Envanteri ikinci parsel, PROB 3: Problem Çözme Envanteri üçüncü parsel, STRES1: Stres Belirtileri Ölçeği birinci parsel, STRES 2: Stres Belirtileri Ölçeği ikinci parsel, STRES3: Stres Belirtileri Ölçeği üçüncü parsel, NAT 1: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği birinci parsel, NAT 2: Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği ikinci parsel, Benlik: Benlik Kavramının Netliği, Prob: Problem Çözme, Stres: Stres Belirtileri, Nat: Mutlak Gerçek İhtiyacı

Şekil 4-9. Yapısal Modelin Son Haline İlişkin Standart Çözümleme Değerleri

Erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin stres belirtileri ve problem çözme değişkenleri üzerindeki etkisinin benlik kavramının netliği aracı değişkeni tarafından sağlanıp sağlanmadığını ölçmek amacıyla kurulan modelde benlik kavramının netliği değişkeninin tam aracılık rolünün olduğu görülmektedir.

5. BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE YORUM

Yapılan istatistiksel işlemlerden elde edilen bulgular sonucunda, erkek eşcinsellerde MGİ'nin benlik kavramının netliği değişkeni aracılığı ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı görülmektedir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, erkek eşcinsellerde MGİ'nin, benlik kavramının netliği, problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı ve erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı görülmektedir.

5.1. Erkek Eşcinsellerde MGİ ile Benlik Kavramının Netliği, Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki

Araştırmanın birinci alt probleminde, erkek eşcinsellerde MGİ'nin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırmanın ikinci alt probleminde ise MGİ'nin benlik kavramının netliği değişkenini yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde, MGİ ile problem çözme değişkeni ve MGİ ile stres belirtileri değişkeni arasındaki ilişkinin düşük düzey, MGİ ile benlik kavramının netliği değişkeni arasındaki ilişkinin ise orta düzey olduğu görülmektedir (Tablo 4.8.). Tabloda yer alan R^2 değerleri incelendiğinde benlik kavramının netliği değişkeninin en çok MGİ (0.47) değişkeni tarafından açıklandığı görülmektedir.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, 1970'lerin başlarında eşcinsellerde benlik inşasına ilişkin gelişimsel modellerin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir (Bilodeau ve Renn, 2005). Bu modeller, eşcinsel bireylerin çeşitli aşamalardan geçtiğini belirtmekte ve genellikle ergenlik döneminde ve ilk yetişkinlikte (yirmili yaşların başlarında) meydana geldiklerini savunmaktadır (Cass, 1984). Eşcinsellerde kimlik gelişimine ilişkin Coleman'ın (1982) beş aşamalı modeli dikkat çekmektedir. Açılma öncesi olarak adlandırılan birinci aşamada, eşcinsel bireyin farklı olduğunu fark ettiği görülmektedir. Bu farkın tam anlamıyla ne olduğunu kavrayamayan eşcinsel bireyin bu farklılığın gerçek sebebi ile ilgilenmekten kaçındığı

gözlemlenmektedir. Açılma evresi olan ikinci evrede, eşcinsel bireyler diğer kişilere cinsel tercihlerini veya kimliklerini açıklamaya başlarlar. Bu dönemde bireylerin başkalarına açılmasının nedeni, başkalarının kabulü ile kendilik değeri kazanması ve kendini kabullenmesidir. Bunların yanı sıra, olumlu benlik imgesi oluşturmanın üçüncü evreye geçmek için oldukça önemli olduğu görülmektedir. Üçüncü evre, araştırma (exploration) evresidir ve bu evrede eşcinsel etiketlemesini kabul eden bireyin bunun anlamını merak ettiği gözlemlenmektedir. Coleman (1982) bu evrede, eşcinsel bireylerin stresle baş edebilmek için madde kullanımına yöneldiğini vurgulamaktadır. Dördüncü evre, ilk ilişki evresidir ve bu dönemde eşcinsel birey daha ciddi ilişkiler kurması gerektiği konusunda düşünür; ancak hala istikrarlı bir kendilik kimliğinin gelişmediği görülmektedir. Bütünleşme evresi, son evredir ve bu evrede eşcinsel bireyin, özel benliği ile toplumsal benliğini uzlaştırdığı bilinmektedir. Ancak, oldukça stresli olan bu görevin başaramayabileceği de dikkat çekmektedir.

Coleman'ın modelinden yola çıkarak, eşcinsel bireylerin kimlik inşası sürecinin ilk aşamalarında kimlik keşfi için benliklerine ilişkin somut ve net bilgiler aradıkları ve benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Ryan ve Futterman (1998) da, eşcinsel bireylerin benlik oluşumunun ilk aşamalarında benlik karmaşası yaşadığını belirtmektedir. Bunlara ek olarak, eşcinsel bireylerin cinsiyet kimliği ile doğumdan gelen cinsiyetleri arasında uyumsuzluk sorunu yaşadıkları savunulmaktadır. Ayrıca, kültürel ve bölgesel farklılıkların eşcinsel bireylerin kendilerini kabulünü ve kendilerini tanımlama şekillerini (eşcinsel, biseksüel, gay, lezbiyen) etkilediği bilinmektedir. Bu etiketleri kabulün de bireyler için kendini tanımlama sürecinde ayrı bir karmaşıklık meydana getirdiği belirtilmektedir (Eliason ve Schope, 2007). Bu bağlamda, eşcinsel bireylerin benlik kavramlarının netliğinin düşük olduğu söylenebilir.

James Marcia (1987), eşcinsel bireylerin sıklıkla kimliklerine adapte olmadan önce benlikleri üzerinde yoğun bir şekilde düşünme sürecine girdiklerini belirtmektedir. Psikolojik gelişimi ile ilgili bireyler bu durumu, kaygının hangi koşullarda ortaya çıktığına bakmadan “benmerkezci”, “narsistik kişilik bozukluğu” veya bazı diğer patolojik durumlarla ilişkilendirerek yanlış

etiketlerse problem yaşanacağı belirtilmektedir. Ayrıca Eliason ve Schope (2007), birçok eşcinsel bireyin benliğinin tüm kısımlarını doğrulama ihtiyacı hissettiğini ve bu durumun onların benliğinin tamamını değil, sadece bir parçasını yansıttığını kabul etmek istemediğini savunmaktadır. Bu bağlamda, eşcinsel bireylerin MGİ'nin yüksek olduğu söylenebilir; çünkü MGİ, bireylerin benliklerine ilişkin edindikleri bilgileri genelleme eğilimini yansıtmaktadır. MGİ, soyut düşünce tarzını içerdiğinden ve koşullara bakmaksızın her durumda geçerli mutlak bilgiler edinme isteği taşımasından dolayı kendi benlikleri üzerine fazlaca düşünen ve yüksek düzeyde MGİ sahibi olan eşcinsel bireylerin problem çözme konusunda sıkıntı yaşadıkları ve stres belirtileri gösterdikleri düşünülebilir.

Benliklerine ilişkin tutarlı, her durumda geçerli ve mutlak bilgiler edinmek isteyen ve yüksek MGİ sahibi olan eşcinsel bireylerin kendini keşif sürecinde edindiği çelişkili bilgiler neticesinde kimlik karmaşası yaşadıkları ve benlik kavramlarının netliğinin azaldığı görülmektedir. Ayrıca, eşcinsel bireylerin bu karmaşayı gidermek için kendilerine çok fazla odaklandıkları, duygu ve davranışlarının eşcinsellikle ilgili olduğunu kabul ederek daha fazla bilgi edinmek için farklı kaynaklara yönelebildikleri görülmektedir. Eşcinsel bireylerin, kimlik karmaşalarını gidermek için kendilerine çok fazla odaklanmaları ve toplum tarafından karşılaştıkları olumsuz tepkiler nedeniyle yoğun stres yaşadıkları dikkat çekmektedir.

Bunların yanı sıra, eşcinsellerde benlik gelişimine ilişkin yaşanan aşamaların sayısı ve nasıl tanımlandıkları değişmekle birlikte benzer özellikler taşıdıkları görülmektedir (Gonsiorek, 1995). Bazı aşamalarda, bireylerin eşcinsel hislerini bastırmak için çeşitli savunma mekanizmaları kullandıkları dikkat çekmektedir. Eşcinsel bireylerin inkar yolunu seçtiği ve işlevselliklerine ve benlik saygılarına zarar verici olumsuz sonuçları olan hislerini kısıtladıkları görülmektedir. Bunlara ek olarak, MGİ nedeniyle kendine çok fazla odaklanan eşcinsel bireylerin Coleman'ın (1982) beş aşamalı modelinde de belirtildiği gibi farklılıklarının tam anlamıyla ne olduğunu kavrayamadığı ve bu farklılığın gerçek sebebi ile ilgilenmekten kaçındığı görülmektedir. Ancak, daha sonra bu durumu duygusal ve davranışsal olarak eşcinsel ilişkiyi deneyimleme izler. Bazı modeller ise, ilk ilişki ile birlikte ayrışma evresinden sonra eşcinsel

olmaya ilişkin olumsuz hisler taşıma ile tanımlanan ikinci bir krizi tanımlar. Eğer bireyler eşcinsel olduğunu kabul ederse, eşcinsel olmaya ilişkin benlik kavramında bütünleşme gerçekleşir ve eşcinsellik benliğinin olumlu bir yönü olarak kabul edilir (Eliason ve Schope, 2007).

Düzenlenen çalışmalara paralel olarak Goffman (1963) da, azınlık durumunda olan bireylerin çoğunluğun kendileri hakkındaki kusurlu ya da anormal oldukları görüşlerini paylaştığını belirtmektedir. Etiketlenmiş kişiler olmaları nedeniyle bu durumun kendinden nefrete yol açtığı savunulmaktadır. Ayrıca, bireylerin sosyal beklentileri karşılamak konusunda problem ve stres yaşadıkları gözlemlenmektedir.

Eliason ve Schope (2007), birçok LGBT bireyin kendini “farklı” olarak hissettiğini belirtmekte ve bu farklılık hissinin yabancılaşma ve izolasyona yol açtığını savunmaktadır. Ayrıca, birçok LGBTİ bireyin kafa karışıklığı yaşadığı da dikkat çekmektedir. Bu kafa karışıklığının nedeni, içsel hislerle kişinin başkaları tarafından nasıl algılandığı konusundaki tutarsızlıktan kaynaklanmaktadır.

Bu bağlamda, kendi üzerine çok fazla odaklanan ve soyut düşünme tarzını benimseyen eşcinsel bireylerin yüksek MGİ sahibi olmaları nedeniyle zihinsel sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. MGİ nedeniyle zihinsel sağlığı olumsuz yönde etkilenen eşcinsel bireylerin de problem çözme yöntemi olarak sağlıklı bir başa çıkma mekanizması olan kaçınma stratejisini kullandıkları dikkat çekmektedir. Aynı zamanda, eşcinsel bireylerin hem keşif hem de açılma aşamalarında birçok olumsuzlukla karşılaştıkları ve aldıkları olumsuz geri bildirimler nedeniyle yoğun stres yaşadıkları da aşıkardır. Bu doğrultuda şimdiye kadar yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, bu araştırmanın bulgularını destekler şekilde, kimlik oluşumu sürecinde kendilerine ilişkin mutlak bilgiler edinmek isteyen eşcinsel bireylerde MGİ'nin benlik kavramının netliği, problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığını göstermektedir denilebilir. MGİ artıkça benlik kavramının netliğinin ve problem çözüme etkililiğinin düştüğü; ancak stres belirtilerinin arttığı görülmektedir. MGİ, benlik kavramının netliği ve problem çözme değişkenlerini negatif, stres belirtileri değişkenini ise pozitif yönde

yordamaktadır. Araştırma bulgularında, MGİ ile problem çözme değişkeninin pozitif yönde ilişki gösterdiği görülmektedir; ancak problem çözme envanterinden alınan puanların artması problem çözmede etkililiğin düşük olması anlamına geldiğinden MGİ ile problem çözme değişkeni arasında negatif yönde bir ilişki olduğu söylenebilir.

5.2. Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişki

Düzenlenen çalışmanın diğer bir alt problemi, erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordayıp yordamadığıdır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, benlik kavramının netliği ile problem çözme değişkeni arasındaki ilişkinin düşük düzey, benlik kavramının netliği ile stres belirtileri arasındaki ilişkinin ise orta düzey olduğu görülmektedir (Tablo 4.8.). Tabloda yer alan R^2 değerleri incelendiğinde problem çözme değişkeninin en çok benlik kavramının netliği, (0.34) ve stres belirtileri değişkeninin de en çok benlik kavramının netliği (0.36) değişkeni tarafından açıklandığı görülmektedir.

Lezbiyen, gay veya biseksüel (LGB) olarak tanımlanan bireylerin cinsel yönelimleri nedeniyle azınlık içerisinde kaldıkları ve bu nedenle farklı stres etmenleriyle karşılaştıkları belirtilmektedir (Meyer, 2003). Bireylere karşı cinsel yönelimlerinden dolayı olumsuz tutum sergilemek olarak adlandırılan cinsel önyargılar, eşcinsel bireylerin karşılaştıkları stres verici durumlardan biridir (Herek, 2009a). Bireyleri etiketlenme karşısında koruyan veya etiketlenmenin olumsuz sonuçlarına karşı risk oluşturan en önemli unsur benlik kavramıdır (Feinstein, Davila ve Yoneda, 2012). Bu nedenle, LGBTİ bireylerin benliklerinin ve benliklerinin psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkisinin anlaşılmasına çalışılması yönünde yapılan araştırmaların büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Campbell ve arkadaşları (1996), kişinin benliğiyle ilgili inançlarının tutarlılıklarının ve sabitliklerinin farklı seviyelerde olabileceğini savunmaktadır. LGBTİ bireylerin cinsel yönelimlerine ilişkin belirsiz ve karmaşık inançlarının olması (cinsel kimlik karmaşası) benlik kavramlarının bir özelliğidir (Feinstein, Davila ve Yoneda, 2012). Bu bağlamda cinsel kimlik

karmaşası, kişinin cinsel yönelimi konusundaki inançlarının belirsizliğini nitelendirmektedir denilebilir. Campbell (1990) da, benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin başkalarına daha bağımlı, daha duygusal ve dış etmenlerden daha fazla etkilenen bireyler olduğunu savunmaktadır. Bu doğrultuda düzenlenen bir çalışmada, benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin başkalarının fikirlerine karşı daha duyarlı oldukları ve başkalarının kendileri hakkındaki izlenimlerine daha fazla önem verdikleri görülmüştür.

Campbell ve arkadaşları (1996), benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin kendilerini tanımlamak için dış kaynakların yardımına ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bu nedenle, benlik kavramının netliği düşük olan LGBTİ bireylerin toplum tarafından sergilenen azınlık olan cinsel yönelimlere karşı olumsuz tutumları içselleştirerek kendilerini tanımlamaya çalıştıkları dikkat çekmektedir. Bunlara ek olarak düzenlenen çalışmalarda, düşük benlik kavramının netliğinin daha fazla depresif semptom, düşük benlik saygısı ve daha fazla cinsel kimlik karmaşası ile ilişkili olduğu görülmektedir; çünkü çok fazla depresif semptom taşıyan bireylerin kendileriyle ilgili daha olumsuz, daha genel, belirginliği düşük ve kalıcı bakış açılarını benimsedikleri ve daha fazla cinsel kimlik karmaşası yaşadıkları görülmektedir (Feinstein, Davila ve Yoneda, 2012).

Bunlara ek olarak, LGBTİ genç yetişkinlerin heteroseksüel yaşlılarına göre daha fazla psikiyatrik sorun yaşadıkları gözlemlenmiştir (Grant, Odlaug, Derbyshire, Schreiber, Lust, Christenson, 2014). Bunların yanı sıra, LGBTİ öğrencilerin daha yoğun depresif semptomlar, daha fazla stres belirtileri gösterdikleri ve kendilerini daha az etkileyici bulma sıklıklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, LGBTİ öğrencilerin daha fazla madde kullandığı, kaygı bozuklukları yaşadıkları, aynı zamanda da kompulsif cinsel ve kompulsif satın alma davranışlarında buldukları belirtilmektedir (Grant, vd. 2014). Bu zihinsel sağlık problemlerinin nedeni tam olarak bilinmemekle beraber, bu durumların sosyal etiketlenme, ayrımcılık ve çocukluk döneminde karşılaşılan olumsuz deneyimlerle ilişkili olduğu savunulmaktadır (Burton, Marshal, Chisolm, Sucato ve Friedman, 2013).

Bunların yanı sıra Meyer (1995) tarafından düzenlenen çalışmada, erkek eşcinsellerde stresin azınlık durumunda olmaktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Azınlık durumunda olmaktan kaynaklanan stresin, erkek eşcinsellerde heteroseksüelliğin ön planda olduğu bir toplumda etiketlenme nedeniyle maruz kaldıkları kronik stres olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, azınlık durumunda olmaktan kaynaklanan stres kaynaklarının içselleştirilmiş homofobiklik, etiketlenme, ayrımcılık ve şiddet olduğu savunulmaktadır. Meyer (1995), azınlık durumunda olmaktan kaynaklanan stres yaşayan erkeklerin iki kat daha fazla strese maruz kaldığını belirtmektedir.

Düzenlenen çalışmalarda, benlik kavramının netliğinin sosyal etiketlenmeye ve bu durumun içselleştirilmesine karşı tampon görevi gördüğü bulunmuştur (Hasson-Ohayon vd. 2014). Bu bağlamda, eğer bir kişi kim olduğuna ilişkin net ve olumlu bir algıya sahip olursa, toplumsal etiketlenmeyi ve kendisine karşı olan olumsuz önyargıları içselleştirme eğilimi de düşer denilebilir. Bunlara ek olarak düzenlenen çalışmalarda, benlik kavramının netliğinin psikolojik sağlık ile pozitif yönde ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Slotter, Gardner ve Finkel, 2010).

Bunlara paralel olarak, eşcinsel bireylerin benlik oluşumunun ilk aşamalarında benlik kavramlarının net olmadığı ve bu bağlamda stres yaşadıkları, sağlıksız problem çözme becerileri kullandıkları görülmektedir (Troiden, 1989). Higgins (1994), esnek bireylerin duygusal riski bulunan deneyimlerle önceden tedbir alarak başa çıktıklarını, problemleri esnek bir şekilde çözdüklerini, deneyimlerinin dışında olumlu anlamlar bulduklarını, duygusal hayal kırıklıklarına rağmen olumlu bakış açıları geliştirdiklerini ve kişiler arası ilişkileri olduğundan daha tatmin edici bulduklarını belirtmektedir. Zimmerman (2000) da, erkek eşcinsel gençlerin esneklik özelliklerine sahip olmaları durumunda kendine zarar verici davranışlarda bulunmadıklarını belirtmektedir. Ayrıca bireylerin, benliklerinin eşcinsel yanına karşı olumlu bir tutuma sahip olmasının benliklerine karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilemelerinde önemli bir rolü olduğu savunulmaktadır. Bunlara ek olarak, gay ve lezbiyen bireylerin benliklerini destekleyici ilişkiler bulmak için olumlu sosyal beceriler kullandıkları görülmektedir. Aynı zamanda, esnek olan

bireylerin stres ile daha iyi baş etmeyi öğrendikleri ve problem çözmede daha başarılı oldukları da dikkat çekmektedir.

Bunların yanı sıra Szymanski ve Owens (2008), problem çözme ve kaçınma şeklinde iki tür başa çıkma yöntemi olduğunu belirtmektedir. Problem çözme şeklindeki başa çıkma yöntemleri, planlama yapmak, direk eylemde bulunmak ve probleme odaklanmak gibi stresin kaynağını değiştirmeye yöneliktir (Carver, Scheier ve Weintraub, 1989). Kaçınma şeklindeki başa çıkma yöntemleri ise, inkar, vaz geçme, oyalanma veya zihinsel kopuş içermektedir. Düzenlenen çalışmalarda, problem çözme şeklindeki başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullanan kişilerin daha düşük psikolojik stres yaşadığı; kaçınma şeklindeki başa çıkma yöntemlerini kullanan kişilerin ise daha fazla stres yaşadıkları görülmektedir (Penedo vd. 2003). Bu bağlamda, kimlik oluşum sürecinde eşcinsel bireylerin genellikle inkar ve yok sayma yoluna gittikleri; yani kaçınma şeklindeki başa çıkma yöntemleri kullandıkları söylenebilir. Benlik kavramları net olmayan ve kimlik karmaşası yaşayan eşcinsel bireylerin genellikle kaçınma şeklindeki başa çıkma yollarını kullandıkları ve bu nedenle de yoğun stres yaşadıkları söylenebilir. Yaşanılan problemler karşısında kaçınma şeklindeki başa çıkma mekanizmalarını kullanmanın sağlıklı bir yöntem olduğu ve bu bireylerin problem çözme becerilerinin düşük olduğu bilinmektedir.

Azınlık durumunda olmaktan kaynaklanan stres teorisi, etiketlenmiş sosyal kategorilerde bulunan bireylerin yoğun stres ve olumsuz yaşam tecrübeleri yaşadıklarını savunmaktadır (Meyer, 2003). İçselleştirilmiş heteroseksizm, içsel veya yakın bir stres kaynağı olarak nitelendirilmekte ve zihinsel sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Azınlık durumunda olmaktan kaynaklanan stres teorisi, bireylerin başa çıkma yöntemlerinin ve desteğinin (Örn: esneklik, dayanıklılık, başa çıkma yöntemleri ve stratejileri, sosyal destek sistemleri) ve LGBTİ toplumun başa çıkma yöntemlerinin ve desteğinin (Örn: LGBTİ sosyal grupları ve LGBTİ sosyal aktivizm aktiviteleri) azınlık olmaktan kaynaklanan stresin olumsuz etkilerini iyileştirebildiğini savunmaktadır (Meyer, 2003). LGBTİ bireylerin genellikle kendi cinsiyetinden biriyle olan ilişkileri engelleyici şekilde davranmak, LGBTİ bireylerle ilgili bilgilerin kendiyile olan ilişkisini inkar etmek, LGBTİ bireylerle ilgili bilgilere karşı

farkındalığını kısıtlamak, heteroseksüel gibi davranmak, gizli cinsel yaşamıyla çifte hayat yaşamak gibi kaçınma şeklindeki başa çıkma mekanizmaları kullandıkları belirtilmektedir (Sophie, 1987). Bunlara ek olarak, içselleştirilmiş heteroseksizmlerini azaltmaları problem çözme şeklindeki başa çıkma mekanizmalarını geliştirmeye başladıklarının en önemli işareti. İçselleştirilmiş heteroseksizmi düşük olan bireylerin stres kaynağını ortadan kaldırmak için problem çözme tarzındaki başa çıkma mekanizmalarını daha fazla kullandıkları görülmektedir (Kashubeck-West, Szymanski, Meyer, 2008). Szymanski ve Owens (2008), içselleştirilmiş heteroseksizmin LGBTİ bireylerin bireysel ve toplumsal sosyal destek sistemlerine ulaşımını engellediğini, bireylerin başa çıkma kaynaklarını olumsuz yönde etkilediğini ve problem çözme tarzındaki başa çıkma stratejilerini daha az, kaçınma tarzındaki başa çıkma stratejilerini ise daha fazla kullanmalarına yol açtığını belirtmektedir. Bu nedenle de, bireylerin daha fazla stres yaşadığı savunulmaktadır. Bu bağlamda, eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş heteroseksizm seviyesinin yüksek olduğu, kaçınma tarzındaki başa çıkma yöntemlerini daha fazla, problem çözme şeklindeki başa çıkma stratejilerini ise daha az kullandıkları ve bu nedenle, daha fazla stres belirtileri gösterdikleri söylenebilir. Ayrıca, eşcinsel bireylerin sağlıklı bir strateji olan kaçınma tarzındaki problem çözme yöntemlerini kullanmaları nedeniyle problem çözme becerilerinin düşük, stres belirtilerinin ise yüksek olduğu söylenebilir.

Şimdiye kadar yapılan çalışmaların bulguları incelendiğinde, bu araştırmadan elde edilen bulguları destekler şekilde, erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı görülmektedir. Benlik kavramının netliği değişkeninin stres belirtileri değişkeni ile negatif, problem çözme becerileri ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Erkek eşcinsel bireylerde benlik kavramının netliği arttıkça stres belirtilerinin azaldığı, problem çözme becerilerinin arttığı görülmektedir.

5.3. Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği Değişkeninin MGİ ile Problem Çözme ve Stres Belirtileri Değişkenleri Arasındaki İlişkideki Aracılık Rolü

Araştırmanın temel amacı, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin stres belirtileri ve problem çözme değişkenleri üzerindeki etkisinin benlik kavramının netliği aracı değişkeni tarafından sağlanıp sağlanmadığını belirlemektir. Bu doğrultuda, MGİ değişkeninden benlik kavramının netliği, stres belirtileri ve problem çözme değişkenlerine yol eklenerek yapısal model oluşturulmuştur. Yapısal eşitlik modellemesinden elde edilen bulgular, MGİ değişkeninin stres belirtileri değişkeni ve MGİ değişkeninin problem çözme değişkeni üzerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu ilişkilerin oluşturduğu yolların modelden kaldırılmasının modelin iyileştirilmesine katkı sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin stres belirtileri ve problem çözme değişkenleri üzerindeki etkisinin benlik kavramının netliği aracı değişkeni tarafından sağlanıp sağlanmadığını ölçmek amacıyla kurulan modelde benlik kavramının netliği değişkeninin tam aracılık rolünün olduğu görülmektedir (Tablo 4.10.).

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, eşcinsel bireylerin kimlik gelişimi ve benlik keşfi aşamalarında da benliklerine ilişkin mutlak bilgiler elde etmek istedikleri görülmektedir (Troiden, 1989). Benlik keşfi süresince benliklerine ilişkin genel, her durumda geçerli ve kesin bilgiler elde etmek isteyen eşcinsel bireylerin MGİ' nin yüksek olduğu söylenebilir. MGİ yüksek olan eşcinsel bireylerin kendileri hakkında mutlak bilgi edinme arayışına girdiklerinde, benlik kavramlarına ilişkin kafalarının karışacağı, benlik kavramlarının netliğinin azalacağı ve asıl benlikleri ile mutlak benlikleri arasında daha çok farklılık algılayacakları düşünülebilir.

Bunlara ek olarak, eşcinsel bireylerin yaşamları boyunca pek çok sorun ile karşılaştıkları bilinmektedir. Öztürk (1994) tarafından düzenlenen çalışmada, Türk ailelerinde geleneksel yapının etkisi nedeniyle eşcinsel azınlık grubuna yansıtılan eleştirilerin onlarda normal değerlerin üzerinde bir anksiyete duygusu gelişmesine yol açtığı görülmektedir. Ayrıca aynı çalışmada, eşcinsel olmaktan pişmanlık duyan bireylerin sürekli anksiyete ve

depresyon puanlarının pişmanlık duymayan bireylere oranla istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Newman ve Muzzanigra (1993) tarafından düzenlenen çalışmada da, din, evlilik, çocuk sahibi olmak gibi geleneksel değerlerin hakim olduğu ailelerde eşcinselliğin daha az kabul gördüğü ve bireylerde duyarlılık, inkar, suçluluk, utanç gibi depresyon ve anksiyete içeren duyguların daha fazla yaşandığı saptanmıştır.

Sosyal izolasyona maruz kalmanın eşcinsel bireylerde daha fazla stres belirtisi görülmesine yol açtığı düşünülebilir. Lackner ve arkadaşları (1993) tarafından düzenlenen çalışmada da, erkek eşcinsel bireylerin sosyal izolasyon nedeniyle yoğun stres ve depresyon yaşadıkları; ancak sosyal desteğin eşcinsel bireylerin ruhsal rahatsızlıklar yaşamalarına karşı koruyucu bir rol oynadığı görülmüştür. Cass (1979), eşcinsel bireylerin stres belirtilerinin fazla olmasının eşcinsel kimliğin benliğin tamamının bir parçası olarak benimsenememesi ve benlik kavramının net olmaması ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda, benlik kavramı net olan bireylerin eşcinsel kimliklerini benliğin bir parçası olarak kabul edecekleri, benlik kavramlarının netleşeceği ve böylece stres seviyesinin düşeceği söylenebilir.

MGİ nedeniyle kendilerine aşırı derecede odaklanan eşcinsel bireylerin edindikleri bilgilerin durumlara özgü farklılıklar göstererek birbirleriyle çelişmeleri nedeniyle benlik kavramlarının netliğinin düşük olacağı düşünülebilir. Campbell ve arkadaşları (1996) da, benlik kavramının netliği düşük olan bireylerin yüksek stres belirtileri gösterdiklerini ve problem çözme konusunda sıkıntı yaşadıklarını savunmaktadır. Benlik kavramının netliği düşük olan eşcinsel bireylerin karşılaştıkları sıkıntılar karşısında inkar gibi kaçınma şeklindeki başa çıkma yöntemlerini kullanmaları nedeni ile problem çözme konusunda etkin olamadıkları gözlemlenmektedir.

Bunların yanı sıra Akcan (2013) tarafından düzenlenen çalışmada, MGİ'nin “gerçek beni aramak” ve “davranışların arkasındaki nedenleri aramak” olmak üzere iki boyuttan oluşan bir yapı olduğu görülmüştür. Kişinin davranışlarının arkasında yatan nedenleri anlayabilmesinin kendisini olumsuz etkileyen, sıkıntı yaratan, çevresiyle uyumunu bozan davranışlarını değiştirmede etkili olduğu düşünülmektedir. Hangi durumlarda niçin bazı

davranışlar sergilediğini anlamının kendini düzenleme konusunda ve problem çözümünde kişiye yardımcı olabileceği ve kişinin uyumunu arttırabileceği görülmektedir. Bu nedenle, davranışların arkasındaki nedenleri bulmanın kişinin hayatına olumlu etkilerinin olduğu düşünülebilir. MGİ yüksek olan eşcinsel bireylerin benlik kavramının netliğinin yüksek olması durumunda karşılaştıkları problemler karşısında daha etkin başa çıkma yöntemleri kullanabilecekleri söylenebilir. Düzenlenen çalışmalar neticesinde, benlik keşfi süresince yüksek MGİ sahibi olan eşcinsel bireylerin yüksek stres belirtileri göstermesinde ve problem çözme becerilerinin düşük olmasında benlik kavramlarının netliğinin düşük olmasının etkili bir rolünün olduğu söylenebilir.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, şimdiye kadar düzenlenen araştırma bulguları ile bu çalışmada elde edilen bulguların paralellik gösterdiği görülmektedir. MGİ değişkeninin stres belirtileri ile pozitif, benlik kavramının netliği ve problem çözme değişkenleri ile negatif yönde ilişki gösterdiği görülmektedir. Ancak, problem çözme ölçeğinden alınan puanların düşmesinin problem çözümede daha başarılı olmayı yansıtması nedeniyle MGİ arttıkça problem çözme yeteneğinin de artacağı görülmektedir. MGİ yüksek olan erkek eşcinsel bireylerin benlik kavramının netliğinin düşük olması nedeniyle stres belirtilerinin arttığı; ancak benlik kavramının netliğinin artması durumunda problem çözümede daha etkin olacakları ve stres belirtilerinin azalacağı söylenebilir. Bu bağlamda, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin stres belirtileri ve problem çözme becerileri değişkenleri üzerine olan etkisinde benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolü oynadığı görülmektedir.

6. BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak genel sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmada temel olarak, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeni ile problem çözme ve stres belirtileri değişkenleri arasındaki ilişkide benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordayıp yordamadığının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Ayrıca, erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordayıp yordamadığının incelenmesi de araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır. Son amaç olarak da, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin benlik kavramının netliği değişkenini yordayıp yordamadığı incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin stres belirtileri ve problem çözme becerileri değişkenleri üzerine olan etkisinde benlik kavramının netliği değişkeninin aracı rolü oynadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı iddia edilmiş ve bu hipotez doğrulanmıştır. Bunlara ek olarak, erkek eşcinsellerde benlik kavramının netliği değişkeninin problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerini yordadığı iddia edilmiş ve bu hipotez doğrulanmıştır. Son olarak, erkek eşcinsellerde MGİ değişkeninin benlik kavramının netliği değişkenini yordadığı iddia edilmiş ve bulgular bu hipotezi doğrulamıştır.

Bu araştırmanın, erkek eşcinsellerde problem çözme ve stres belirtileri değişkenlerinin yordayıcılarının neler olduğunun anlaşılması açısından önemli bilgiler sağladığı söylenebilir. Ancak araştırmada ele alınan konunun daha önce Türkiye’de doğrudan incelenmediği dikkate alındığında, araştırma sonucunda elde edilen bulguların dikkatle yorumlanması ve ileride yapılacak araştırma bulgularıyla desteklenmesi gerektiği göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte,

araştırma sonuçları doğrultusunda hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar için bazı öneriler sunmak mümkündür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir;

- 1- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, mutlak gerçek ihtiyacı yüksek olan erkek eşcinsellerin benlik kavramının netliğinin yüksek olması durumunda problem çözme becerilerinin artacağı ve stres belirtilerinin düşeceği görülmüştür. Bu nedenle, erkek eşcinsellerin benlik kavramının netliğini yükseltmeye yönelik yapılacak olan çalışmalar ile erkek eşcinsellerin problem çözme becerileri geliştirilebilir, stres belirtileri azaltılabilir.
- 2- Psikoterapi merkezlerine yoğun stres ve problem çözme konusunda sıkıntı yaşadığı gerekçesiyle başvuran erkek eşcinsellerde benlik kavramı çalışılabilir, eşcinsellerin benliklerine ilişkin farkındalıklarının ve benlik kavramlarının netliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- 3- Bireyler psikoterapi merkezlerine klinik ve subklinik düzeyde stres ve problem çözme konusunda sıkıntı yaşadığı gerekçesiyle başvururlarsa, sorunlarının altında mutlak gerçek ihtiyaçlarının yüksek olması nedeniyle benlik kavramlarının netliğinin düşük olmasının yatıyor olabileceği göz ardı edilmeden psikoterapileri düzenlenmelidir.

Gelecekte yapılacak olan araştırmalar için öneriler:

- 1- Bu araştırmanın temel sınırlılığı, örneklemin sadece 200 erkek eşcinsel bireyden oluşmuş olmasıdır. Sonuçların daha genellenebilir olabilmesi açısından daha fazla kişi ile çalışma düzenlenebilir.
- 2- Bu çalışmada sadece erkek eşcinsel bireylere yer verilmiştir. İleride yapılacak olan araştırmalarda, daha kapsamlı olarak eşcinsellikte kadın ve erkeklerin çeşitli boyutlardaki benzerlik ve farklılaşmaları incelenebilir; ayrıca LGBTİ kapsamında eşcinsellik dışında diğer yönelimlere ilişkin çalışmalar düzenlenebilir.

3- Araştırmanın 6rneklemini, Marmara B6lgesi'nin Kocaeli ve İstanbul illerinde yaşayan en az lise ve 6niversite d6zeyinde eğitim g6rm6ř, erkek eşcinsel bireyler oluşturmaktadır. 6lkemizin farklı b6lgelerinde yaşayan ve farklı eğitim d6zeylerinde eğitim g6rm6ř bireylerde farklı sonuçlar alınabileceği d6ř6n6lebilir.

4- Farklı demografik 6zelliklere sahip katılımcılarla yapılacak çalışmalar k6lt6rel farklılaşmanın eşcinsellik 6zerindeki etkilerini ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, A. (2000). Cinsel Kimlik Gelişimi, Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi. *Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Akcan, G. (2013). Mutlak Gerçek İhtiyacı Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- American Psychological Association (1999). Answers to Your Questions About Sexual Orientation and Homosexuality. www.apa.org/pubinfo/orient/html.
- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural Equation Modeling in Practice: A Review And Recommended Two-Step Approach. *Psychological Bulletin*. 103.3, 411.
- Aytaç, Ö. (2006). Boş Zamanın Değişen Yüzü: Yaşam Deneyimleri ve Kimlik İnşası. *Sosyoloji Dergisi*. 15, 57-91.
- Bailey, J. M., ve Pillard, R. C. (1991). A Genetic Study Of Male Sexual Orientation. *Archives of General Psychiatry*. 48.12, 1089-1096.
- Bar-Anan, Y., Wilson, T. D., ve Gilbert, D. T. (2009). The Feeling of Uncertainty Intensifies Affective Reactions. *Emotion*. 9.1, 123.
- Bardakçı, M. (2005). *Osmanlı'da Seks*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Bechtoldt, M. N., De Dreu, C. K., Nijstad, B. A. ve Zapf, D. (2010). Self Concept Clarity and the Management of Social Conflict. *Journal of Personality*. 78.2, 539-574.
- Berman, S. L., Montgomery, M. J. ve Kurtines, W. M. (2004). The Development and Validation of a Measure of Identity Distress. *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 4.1, 1-8.

- Bilodeau, B. L. ve Renn, K. A. (2005). Analysis of LGBT Identity Development Models and Implications for Practice. *New Directions for Student Services*. 111, 25-39.
- Bilgin, M. (2001). Üniversite Öğrencilerinin Değerlerinin ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İrdelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8. 8, 40-48.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşina Kitaplar
- Bilgin, N. (Ed) (2013). *Sosyal Psikoloji*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Briere, N. M. ve Vallerand, R. J. (1989). Effect of Private Self-Consciousness and Success Outcome on Causal Dimensions. *The Journal of Social Psychology*. 130.3, 325-331.
- Buhr, K. ve Dugas, M. J. (2002). The Intolerance of Uncertainty Scale: Psychometric Properties of The English Version. *Behaviour Research and Therapy*. 40.8, 931-945.
- Burton, C. M., Marshal, M. P., Chisolm, D. J., Sucato, G. S. ve Friedman, M. S. (2013). Sexual Minority-Related Victimization as a Mediator of Mental Health Disparities in Sexual Minority Youth: A Longitudinal Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*. 42.3, 394-402
- Butzer, B. ve Kuiper, N. A. (2006). Relationships Between the Frequency of Social Comparisons and Self-Concept Clarity, Intolerance of Uncertainty, Anxiety, and Depression. *Personality and Individual Differences*. 41,167-176.
- Campbell, J. D. (1990). Self-Esteem and Clarity of The Self-Concept. *Journal of Personality and Social Psychology*. 59.3, 538.
- Campbell, J. D., Assanand, S. ve Di Paula, A. (2003). The Structure of the Self Concept and Its Relation to Psychological Adjustment. *Journal of Personality*. 71, 115-140.

- Campbell, J.D., Trapnell, P.D., Heine, S.J. ve Katz, I.M. (1996). Self-Concept Clarity: Measurement, Personality Correlates, and Cultural Boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology*. 70.1, 141-156.
- Campbell, J. D., Trapnell, P. D., Heine, S. J., Katz, I. M., Lavalley, L. F. ve Lehman, D. R. (1996). Self-Concept Clarity: Measurement, Personality Correlates, and Cultural Boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology*. 70.1, 141.
- Carroll, L. (2010). *Counselling Sexual and Gender Minorities*. Prentice Hall.
- Carver, C. S., Scheier, M. F. ve Weintraub, J. K. (1989). Assessing Coping Strategies: A Theoretically Based Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*. 56.2, 267.
- Cass, V. C. (1979). Homosexuality Identity Formation: A Theoretical Model. *Journal of Homosexuality*. 4.3, 219-235.
- Cass, V. C. (1984). Homosexual Identity Formation: Testing a Theoretical Model. *Journal of Sex Research*. 20. 2, 143-167.
- Cohen, L. H., Gunthert, K. C., Butler, A. C., O'Neill, S. C. ve Tolpin, L. H. (2005). Daily Affective Reactivity as a Prospective Predictor of Depressive Symptoms. *Journal of Personality*. 73.6, 1687-1714.
- Coleman, E. (1982). Developmental Stages of The Coming Out Process. *Journal of Homosexuality*. 7.2, 31-43.
- Conley, J. J. (1984). Longitudinal Consistency Of Adult Personality: Self Reported Psychological Characteristics Across 45 Years. *Journal of Personality and Social Psychology*. 47.6, 1325.
- Constantino, M. J., Wilson, K. R., Horowitz, L. M. ve Pinel, E. C. (2006). The Direct and Stress-Buffering Effects of Self-Organization on Psychological Adjustment. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 25, 333-360.
- Cormier-Otaño, O. ve Davies, D. (2012). *Cinsiyet Çeşitliliği ve Cinsel Çeşitlilik Terapisi (CCÇT)*.

- Corraze, J. (1982). *L'Homosexualité*. PUF, Paris.
- Crocetti, E., Rubini, M. ve Meeus, W. (2008). Capturing the Dynamics of Identity Formation In Various Ethnic Groups: Development and Validation of a Three-Dimensional Model. *Journal of Adolescence*. 31.2, 207-222.
- Çabuk, D. (2010). Tıp Öğrencileri ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları ve Gey ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri. *Basılmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Çekirge, P. (1986). Effects of Sexual Orientation and Age of Male Homosexuals on the MMPI Profiles. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi SBE.
- Çekirge, P. (1991). *Psiko- Sosyal Açından Eşcinsellik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Çelik, D. B. ve Şahin N. H. (2012). *Cinsel Yönelimler: Sağlık Personelinin Yaklaşımı*.
- Çolak, Ö. (2009). Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- De Dreu, C. K. ve Van Knippenberg, D. (2005). The Possessive Self as a Barrier to Conflict Resolution: Effects of Mere Ownership, Process Accountability, and Self-Concept Clarity on Competitive Cognitions and Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*. 89.3, 345.
- Duberman, M., Vicinus, M. ve Chauncey, G. (Ed.) (1989). *Hidden From History: Reclaiming The Gay and Lesbian Past*. New York: Meridian.
- Dunne, T. (1998). *Inventing International Society: A History of the English School*. London.
- Duval, S. ve Wicklund, R. A. (1972). A Theory of Objective Self Awareness.

- Ed, D., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*. 125.2, 276-302.
- Eliason, M. J. ve Schope, R. (2007). Shifting Sands or Solid Foundation? Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Identity Formation. *In the Health of Sexual Minorities*. 3-26. Springer US.
- Ellens, J. H. (1997). Homosexuality In Biblical Perspective. *Pastoral Psychology*. 46.1, 35-53.
- Ellis, H. ve Symonds, J. A. (1897). *Sexual Inversion*. London: Wilson ve Macmillan.
- Engin, E. (2004). The Relationship Between Self-Concept Structure and Behavioral Flexibility: A Model Relating Cognitive Structures to Behavioral Patterns. *Doctoral Dissertation*. Middle East Technical University.
- Epstein, B. (1991). *Political Protest and Cultural Revolution: Nonviolent Direct Action in the 1970s and 1980s*. Berkeley: University of California Press.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and the Life Cycle: Selected Papers. *Psychological Issues*.
- Ertan, C. (2009). Türkiye’de Erkeklik İmgesi ve Eşcinsel Kimliği. *Yüksek Lisans Tezi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi SBE.
- Feinstein, B. A., Davila, J. ve Yoneda, A. (2012). Self-Concept and Self Stigma in Lesbians and Gay Men. *Psychology & Sexuality*. 3.2, 161-177.
- Fenigstein, A., Scheier, M. ve Buss, A. (1975). Public and Private Self Consciousness: Assessment and Theory. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 43, 522-527.
- Festinger, L. (1962). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford University Press.

- Formby, E. (2011). Lesbian and Bisexual Women's Human Rights, Sexual Rights and Sexual Citizenship: Negotiating Sexual Health In England. *Culture, Health & Sexuality*. 13.10, 1165-1179.
- Forster, J. ve Higgins, E. T. (2005). How Global Versus Local Perception Fits Regulatory Focus. *Psychological Science*. 16.8, 631-636.
- Foucault, M. (2012). *Cinselliğin Tarihi*. H. Tanrıöver (çev). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Franks, H. M. ve Roesch, S. C. (2006). Appraisals and Coping in People Living with Cancer: A Meta-Analysis. *Psycho-Oncology*. 15.12, 1027-1037.
- Freud, A. (1989). *Normality And Pathology in Childhood: Assessments of Development*. Karnac Books.
- Freud, S. (1909). Analyse De La Phobie D'un Garçon De Cinq Ans. *Œuvres Complètes*. 9, 1908-1909.
- Gartrell, N. K. (1982). Hormones and Homosexuality. *Homosexuality: Social Psychological and Biological Issues*. 169-182.
- Gleason, P. (1983). Identifying Identity: A Semantic History. *The Journal of American History*. 69.4, 910-931.
- Goffman, E. (1963). *Behavior in Public Place*. Glencoe: The Free Press. New York.
- Gonsiorek, J. C. ve Rudolph, J. R. (1991). *Homosexual Identity: Coming Out and Other Developmental Events*.
- Gonsiorek, J. C., Sell, R. L. ve Weinrich, J. D. (1995). Definition and Measurement of Sexual Orientation. *Suicide and Life-Threatening Behavior*. 25.1, 40-51.
- Gonsiorek, J. C. ve Weinrich, J. D. (Eds.). (1991). *Homosexuality: Research Implications for Public Policy*. Sage Publications.

- Grant, J. E., Odlaug, B. L., Derbyshire, K., Schreiber, L. R., Lust, K. ve Christenson, G. (2014). Mental Health and Clinical Correlates in Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Young Adults. *Journal of American College Health*. 62.1, 75-78.
- Güleç, C. (1992). *Türkiye'de Kültürel Kimlik Krizi*. V Yayınları.
- Güney, N., Kargı, E. ve Çorbacı-Oruç, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsellik Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Turkish Journal of HIV/AIDS*. 7, 131-137.
- Habermas, J. (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*. M. Tüzel (çev.). İstanbul: Kabalcı.
- Hamilton, J. C., Greenberg, J., Pyszczynski, T. ve Cather, C. (1993). A Self Regulatory Perspective on Psychopathology and Psychotherapy. *Journal of Psychotherapy Integration*. 3.3, 205.
- Hanna, F. J. (2002). *Therapy With Difficult Clients: Using The Precursors Model To Awaken Change*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Hasson-Ohayon, I., Mashiach-Eizenberg, M., Elhasid, N., Yanos, P. T. Lysaker, P. H., & Roe, D. (2014). Between Self-Clarity and Recovery in Schizophrenia: Reducing The Self-Stigma and Finding Meaning. *Comprehensive Psychiatry*. 55(3), 675-680.
- Heppner, P. P. ve Petersen, C. H. (1982). The Development and Implications of A Personal Problem-Solving Inventory. *Journal of Counseling Psychology*. 29.1, 66.
- Herek, G. M. (2007). Confronting Sexual Stigma and Prejudice: Theory and Practice. *Journal of Social Issues*. 63.4, 905-925.
- Herek, G.M. (2009 a). Understanding Sexual Stigma and Sexual Prejudice in the United States: A Conceptualframework. In D. Hope (Ed.), *Contemporary Perspectives on Lesbian, Gay, and Bisexual Identities*. New York, NY: Springer.

- Higgins, G. O. (1994). *Resilient Adults: Overcoming a Cruel Past*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Higgins, E.T., Rhodes, W. S. ve Jones C. R. (1977). Category Accessibility and Impression Formation. *Journal of Experimental Social Psychology*. 13, 141-154.
- Hope, D. (2009). *Contemporary Perspectives On Lesbian, Gay, and Bisexual Identities*. New York, NY: Springer Science, Business Media.
- Horney, K. (1933). The Denial of The Vagina. *The International Journal Of Psycho-Analysis*. 14, 57.
- Hovardaoğlu, S. (1997). Stres Belirtileri ile Durumsal ve Sürekli Kaygının Yordanması. *Kriz Dergisi*. 5.2, 127-135.
- Huchting, K., Lac, A. ve LaBrie, J.W. (2008). An Application of the Theory of Planned Behavior to Sorority Alcohol Consumption. *Addictive Behaviors*. 33, 538-51.
- Jennings, K. (Ed.). (1994). *Becoming Visible: A Reader In Gay & Lesbian History For High School & College Students*. Alyson Books.
- Jones, N. P., Papadakis, A. A, Hogan, C. M. ve Strauman, T. J. (2009). Over and Over Again: Rumination, Reflection, a Promotion Goal Failure and Their Interactive Effects on Depressive Symptoms. *Behaviour Research and Therapy*. 47.3, 254–9. Doi:10.1016/J.Brat.2008.12.007
- Kaos, G. L. (2010). *Kavaf: Eşcinseller Evlenemiyor, Evlat Da Edinemezler*. İstanbul.
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü. *Journal of Yaşar University*. 5.17, 2886-2899.
- Kashubeck-West, S., Szymanski, D. ve Meyer, J. (2008). Internalized Heterosexism Clinical Implications and Training Considerations. *The Counseling Psychologist*. 36.4, 615-630.

- Kavas, A. (2014). Eşcinsel İmgenin İnşası. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Kernis, M. H., Paradise, A. W., Whitaker, D. J., Wheatman, S. R. ve Goldman, B. N. (2000). Master of One's Psychological Domain? Not Likely If One's Self-Esteem Is Unstable. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 26.10, 1297-1305.
- Kıraç, F. (2013). Eşcinsellikle İlgili Dini-Psikolojik Algılar ve Maneviyat: Erkek Eşcinsel Örneklem. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- King, M. ve Bartlett, A. (1999). British Psychiatry And Homosexuality. *The British Journal of Psychiatry*. 175.2, 106-113.
- Kligerman, N. (2007). Homosexuality in Islam: A Difficult Paradox. *Macalester Islam Journal*. 2.3, 8.
- Kozacıoğlu, G. (1992). *Klinik Psikopatoloji (Yayımlanmamış Ders Notları)*.
- Kashubeck-West, S., Szymanski, D. ve Meyer, J. (2008). Internalized Heterosexism Clinical Implications and Training Considerations. *The Counseling Psychologist*. 36.4, 615-630.
- Lackner, J. B., Joseph, J. G., Ostrow, D. G. ve Eshleman, S. (1993). The Effects of Social Support on Hopkins Symptom Checklist-Assessed Depression and Distress in a Cohort of Human Immunodeficiency Virus-Positive and Negative Gay Men. *Journal of Nervous and Mental Disease*. 181, 632- 638.
- Lee-Flynn, S. C., Pomaki, G., Delongis, A., Biesanz, J. C. ve Puterman, E. (2011). Daily Cognitive Appraisals, Daily Affect, and Long-Term Depressive Symptoms: The Role of Self-Esteem and Self-Concept Clarity in the Stress Process. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 37(2), 255-268.
- Leite, C. ve Kuiper, N. A. (2008). Client Uncertainty and the Process of Change Psychotherapy: The Impact of Individual Differences in Self

- Concept Clarity and Intolerance of Uncertainty. *Journal of Contemporary Psychotherapy*. 38.2,55-64.
- Lewandowski Jr, G. W., Nardone, N. ve Raines, A. J. (2010). The Role of Self-Concept Clarity in Relationship Quality. *Self and Identity*. 9.4, 416-433.
- Lischetzke, T. Ve Eid, M. (2003). Is Attention to Feelings Beneficial or Detrimental to Affective Well-Being? Mood Regulation As a Moderator Variable. *Emotion*. 3(4), 361.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I. ve Goossens, L. (2008). Capturing Ruminative Exploration: Extending the Four-Dimensional Model Of Identity Formation in Late Adolescence. *Journal of Research in Personality*. 42.1, 58-82.
- Lysaker, P.H. ve Roe, D. (2014). Between Self-Clarity and Recovery in Schizophrenia: Reducing The Self-Stigma and Finding Meaning. *Comprehensive Psychiatry*. 55(3), 675-680.
- Marcia, J. E. (1987). *The Identity Status Approach to the Study of Ego Identity Development*.
- Meyer, I. (1995). Minority Stress and Mental Health in Gay Men. *Journal of Health and Social Behavior*. 36, 38–56.
- Meyer, I. (2003). Prejudice, Social Stress, And Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychological Bulletin*. 129, 674–697.
- Mondimore, F. (1999). *Eşcinselliğin Doğal Tarihi*. B. Kılınçer (çev.). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Morse, B. (1963). *The Sexually Promiscuous Female*. Monarch Books.
- Newman, BS. ve Muzzonigro, PG. (1993). *The Effect of Traditional Family Values on the Coming Out Process of Gay Male Adolescents*. United States, 28.109, 213-26.

- Nezlek, J. B. ve Plesko, R. M. (2001). Day-to-Day Relationships Among Self Concept Clarity, Self-Esteem, Daily Events, and Mood. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 27.2, 201-211.
- Nisbett, R. E. ve Wilson, T. D. (1977). Telling More Than We Can Know: Verbal Reports on Mental Processes. *Psychological Review*. 84, 231-259.
- Nolen-Hoeksema, S. (2000). The Role of Rumination in Depressive Disorders and Mixed Anxiety/ Depressive Symptoms. *Journal of Abnormal Psychology*. 109.3, 504.
- Nolen-Hoeksema, S., Wisco, B. E. ve Lyubomirsky, S. (2008). Rethinking Rumination. *Perspectives on Psychological Science*. 3.5, 400-424.
- Offer, D. ve Sabshin, M. (1966). *Normality: Theoretical and Clinical Aspects of Mental Health*. New York: Basic Books.
- Oldman J.D ve Kasser T. (1999). Attitude Change in Response to Information That Male Homosexuality Has a Biological Basis. *Journal of Sex & Marital Therapy*. 25, 121-124.
- Osteen P. (2003). The Formation of a Homosexual Identity: Moving Beyond Essentialism to Constructionism. *Social Work and Theory*.
- Öktem, Ö. (1981). Anksiyetenin Öğrenme ve Hafızaya Etkisi. *Doktora Tezi*. İstanbul: İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi. 535.
- Özkan, T. (2004). Türkiye’de Eşcinsellik ve Kaos GL Grubu. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Öztürk, E. (1994). Erkek Eşcinsellerde Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, E. (16-18 Eylül 1998). Kadın ve Erkeklerde Eşcinsellik: Boylamsal Bir Çalışma. X. *Ulusal Psikoloji Kongresi*. Ankara.
- Öztürk, E. ve Kozacıoğlu, G. (18-20 Eylül 1996). Erkek Eşcinsellerde (Homoseksüellerde) Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. IX. *Ulusal Psikoloji Kongresi*. Bilimsel Çalışmalar. İstanbul: 197-208.
- Panayiotou, G. ve Kokkinos, C. M. (2006). Self-Consciousness and Psychological Distress: A Study Using the Greek SCS. *Personality and Individual Differences*. 41(1), 83-93.
- Pattison, E. M. (1985). Homosexuality: Classification, Etiology, And Treatment. *Baker Encyclopedia of Psychology*. 319.
- Paul, W., Weinrich, J. D., Gonsiorek, J. C. ve Hotvedt, M. E. (1982). *Homosexuality: Social, Psychological, and Biological Issues*. Beverly Hills, CA: Sage
- Penedo, F. J., Gonzalez, J. S., Davis, C., Dahn, J., Antoni, M. H., Ironson, G. ve Schneiderman, N. (2003). Coping and Psychological Distress Among Symptomatic HIV+ Men Who Have Sex With Men. *Annals of Behavioral Medicine*. 25.3, 203.
- Philippot, P., Baeyens, C. ve Douilliez, C. (2006). Specifying Emotional Information: Regulation of Emotional Intensity Via Executive Processes. *Emotion*. 6.4, 560.
- Plummer, K. (1995). *Telling Sexual Stories: Power, Change and Social Worlds*. Londra: Routledge.
- Poteat, V. P., Espelage, D. L. ve Koenig, B. W. (2009). Willingness to Remain Friends and Attend School with Lesbian and Gay Peers: Relational Expressions of Prejudice Among Heterosexual Youth. *Journal of Youth and Adolescence*. 38. 7, 952-962.

- Prochaska, J.O. ve Diclemente, C.C. (1983). Stages And Processes of Selfchange in Smoking: Toward an Integrative Model of Change. *Journal of Consulting Clinical Psychology*. 5, 390-5.
- Pruitt, D. G. (1998). *Social Conflict*. McGraw-Hill.
- Ritchie, T. D., Sedikides, C., Wildschut, T., Arndt, J. ve Gidron, Y. (2011). Self Concept Clarity Mediates The Relation Between Stress and Subjective Well Being. *Self and Identity*. 10.4, 493-508.
- Rosenthal, R. (1979). The File Drawer Problem and Tolerance for Null Results. *Psychological Bulletin*. 86.3, 638.
- Ryan, C. ve Futterman, D. (1998). *Lesbian & Gay Youth: Care & Counseling*. Columbia University Press.
- Sabini, J. ve Silver, M. (1981). Introspection and Causal Accounts. *Journal of Personality and Social Psychology*. 40, 171-179.
- Sağlığı, T. S. B. A. Ç. ve Müdürlüğü, A. P. G. (2007). *Gençlik Danışmanlık ve Sağlık Hizmet Merkezleri CSÜS Eğitimi Modülü, Katılımcı Rehberi*. Ankara, Türkiye.
- Sahin, N., Sahin, N. H., & Heppner, P. P. (1993). Psychometric Properties of The Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Students. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379-396.
- Sakallı, N. ve Uğurlu, O. (2001). Effects of Social Contact with Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students Attitudes Towards Homosexuality. *Journal of Homosexuality*. 42.1, 53-62.
- Sardoğan, M. E., Karahan, T. F. ve Kaygusuz, C. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2.1.
- Savaşır, I. ve Şahin, N. H (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları: Ankara.

- Schwartz, S. J. (2007). The Structure of Identity Consolidation: Multiple Correlated Constructs or One Superordinate Construct. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 7, 27–49.
- Schwartz, S. J., Côté, J. E. ve Arnett, J. J. (2005). Identity and Agency In Emerging Adulthood Two Developmental Routes In The Individualization Process. *Youth & Society*. 37.2, 201-229.
- Schwartz, S. J., Klimstra, T. A., Luyckx, K., Hale, W. W., Frijns, T., Oosterwegel, A., ... ve Meeus, W. H. (2011). Daily Dynamics of Personal Identity and Self-Concept Clarity. *European Journal of Personality*. 25.5, 373-385.
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Weisskirch, R. S. ve Rodriguez, L. (2009). The Relationships of Personal and Ethnic Identity Exploration to Indices of Adaptive and Maladaptive Psychosocial Functioning. *International Journal of Behavioral Development*. 33, 131–144.
- Secord, P. F. ve Backman, C. W. (1961). Personality Theory and the Problem of Stability Change in Individual Behavior: An Interpersonal Approach. *Psychological Review*. 68.1, 21.
- Setterlund, M. B. ve Niedenthal, P. M. (1993). " Who Am I? Why Am I Here?" Self-Esteem, Self-Clarity, and Prototype Matching. *Journal of Personality and Social Psychology*. 65.4, 769.
- Sherblom, S. A. ve Bahr, M. W. (2008). Homosexuality and Normality: Basic Knowledge and Practical Considerations for School Consultation. *Journal of Educational and Psychological Consultation*. 18.1, 81 100.
- Silvia, P. J. ve Gendolla, G. H. (2001). On Introspection and Self-Perception: Does Self-Focused Attention Enable Accurate Self-Knowledge? *Review of General Psychology*. 5(3), 241.
- Slotter, E. B., Gardner, W. L. ve Finkel, E. J. (2010). Who Am I Without You? The Influence of Romantic Breakup on the Self-Concept. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 36.2, 147-160.

- Smith, E. R. ve Miller, F. D. (1978). *Limits on Perception of Cognitive Processes: A Reply to Nisbett And Wilson*.
- Smith, M., Wethington, E. ve Zhan, G. (1996). Self-Concept Clarity and Preferred Coping Styles. *Journal of Personality*. 64, 407–434.
- Sophie, J. (1987). Internalized Homophobia and Lesbian Identity. *Journal of Homosexuality*. 14.1-2, 53-65.
- Spitzer, R. L. (2003). Can Some Gay Men and Lesbians Change Their Sexual Orientation? 200 Participants Reporting A Change From Homosexual to Heterosexual Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, 32, 403-417.
- Stöber, J., Tepperwien, S. ve Staak, M. (2000). Worrying Leads to Reduced Concreteness of Problem Elaborations: Evidence for the Avoidance Theory of Worry. *Anxiety Stress and Coping*. 13, 217–227.
- Stucke, T. S. ve Sporer, S. L. (2002). When a Grandiose Self-Image Is Threatened: Narcissism and Self-Concept Clarity as Predictors of Negative Emotions and Aggression Following Ego-Threat. *Journal of Personality*. 70.4, 509-532.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14.43, 71-106.
- Swaab D.F, Gooren L.J. G., Hofman M.A. (1995). Brain Research, Gender and Sexual Orientation. *Journal of Homosexuality*. 28, 3/4, 283-301.
- Swann, W. B., Pelham, B. W. ve Chidester, T. R. (1988). Change Through Paradox: Using Self-Verification to Alter Beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*. 54.2, 268. ISO 690.
- Szymanski, D. M. ve Owens, G. P. (2008). Do Coping Styles Moderate or Mediate the Relationship Between Internalized Heterosexism and Sexual Minority Women's Psychological Distress? *Psychology of Women Quarterly*. 32.1, 95-104.

- Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, Biseksüelliğe ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi ile İlişkisi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*. 32.2, 23-48.
- Şahin, N., Şahin, N.H. ve Heppner, P.P., (1993). Psychometric Properties of the Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Students. *Cognitive Therapy and Research*. 17.4, 379-396.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Şimşek, Ö. F. (2013). Self-Absorption Paradox Is Not Paradox: Illuminating the Dark Side of Self-Reflection. *International Journal of Psychology*. 48.6, 1109-1121.
- Şimşek, Ö. F., Ceylandağ, A. E. ve Akcan, G. (2013). The Need For Absolute Truth and Self-Rumination as Basic Suppressors in the Relationship Between Private Self-Consciousness and Mental Health. *The Journal of General Psychology*. 140.4, 294-310.
- Tajfel, H. (1982). Social Psychology of Intergroup Relations. *Annual Review of Psychology*. 33, 1-39.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2012). *Sosyal Psikoloji*. A. Dönmez (çev.). İstanbul: İmge.
- Trapnell, P. D. ve Campbell, J. D. (1999). Private Self-Consciousness and the Five-Factor Model of Personality: Distinguishing Rumination From Reflection. *Journal of Personality and Social Psychology*. 76.2, 284.
- Treadgold, R. (1999). Transcendent Vocations: Their Relationship to Stress, Depression, and Clarity of Self-Concept. *Journal of Humanistic Psychology*. 39.1, 81-105.
- Troiden, R. R. (1989). The Formation of Homosexual Identities. *Journal of Homosexuality*. 17.1-2, 43-73.
- Türkbağ, A. U. (2003). Kimlik, Hukuk ve Adalet Sorunu. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. 23, 209-216.

- Tuzer, V. (2004). *Eşcinsellik, Travestilik, Transseksüellik, Gaylerin ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları*. Ankara: Kaos GL Kitapları, 5-8.
- Uluç, G. (2015). Karşılıklı Ötekileştirmeye Bir Yolculuk: “Otobüs” Filmi. *Tesam Akademi Dergisi*. 2.2.
- Uğurlu, N. (1999). Homoseksüelliğin Psikolojik, Sosyal ve Hukuksal Yönü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Von Collani, G. ve Werner, R. (2005). Self-Related and Moti Constructs as Determinants of Aggression: An Analysis and Validation of a German Version of the Buss–Perry Aggression Questionnaire. *Personality and Individual Differences*. 38.7, 1631-1643.
- Von Krafft-Ebing, R. (1886). *Psychopathia Sexualis: Eine Klinisch Forensische Studie*. Enke.
- Watkins, E.R. (2008). Constructive and Unconstructive Repetitive Thought. *Psychological Bulletin*. 134.2, 163-206.
- Watkins, E. ve Teasdale, J. D. (2004). Adaptive and Maladaptive Self-Focus in Depression. *Journal of Affective Disorders*. 82.1, 1-8.
- Watson, D., David, J. P. ve Suls, J. (1999). Personality, Affectivity, and Coping. *Coping: The Psychology of What Works*. 119-140.
- Weeks, J. (1998). The Sexual Citizen. *Theory, Culture & Society*. 15.3, 35-52.
- Weeks, J. (1999). Discourse, Desire And Sexual Deviance: Some Problems in A History of Homosexuality. *Culture, Society And Sexuality: A Reader*. 125-149
- Weishut, D. J. (2000). Attitudes Toward Homosexuality: An Overview. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*. 37.4, 308-319.

- Yalçınoğlu, N. (2013). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin Psiko-Sosyal Sorunları ve Bunları Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdogan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, V. (2004). *Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modelleri: Tüketici Şikayetlerine Uygulanması*.
- Zhou, X., Sedikides, C., Wildschut, T. ve Gao, D. G. (2008). Counteracting Loneliness on the Restorative Function of Nostalgia. *Psychological Science*. 19.10, 1023-1029.
- Zimmerman, N. M. (2000). Self-Concept, Resiliency, and Identity Factors Among Gay and Lesbian Individuals: A Review and Critique of the Literature. *Doctoral Dissertation*. University of Wisconsin Stout).
- Zollner, B. (2010). *Mithliyyun or Lutiyyun? Orthodoxy and the Debate on the Unlawfulness of Same Sex Relations in Islam*. In S. Habib (Ed.), *Islam and Homosexuality*. California: ABC Clio.

EKLER

EK-1: ERKEK EŞCİNSEL DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1-Yaşınız?

- a- 20'den küçük
- b- 20-30 arası
- c- 30-40 arası
- d- 40'dan büyük

2-Öğrenim durumunuz?

- a- İlkokul mezunu
- b- Ortaokul mezunu
- c- Lise mezunu
- d- Üniversite mezunu
- e- Lisans Üstü

3-Mesleğiniz?

- a- Memur
- b- İşçi
- c- Serbest meslek
- d- Özel Sektör
- e- Öğrenci
- f- İşsiz
- g- Diğer

4-Ailenizde egemen olan kişi kimdir?

- a- Anne
- b- Baba
- c- Öteki yakın akrabalar
- d- Hiçbiri

5-Cinsel yöneliminiz nedir?

- a- Lezbiyen
- b- Homoseksüel
- c- Biseksüel
- d- Heteroseksüel

6-Medeni durumunuz

- a- Evli
- b- Bekar
- c- Boşanmış
- d- Dul
- e- Birlikte yaşayan çift

7-Annenizle olan ilişkileriniz nasıldır?

- a- İyi
- b- Orta
- c- Kötü
- d- İlişki yok

8-Babanızla olan ilişkileriniz nasıldır?

- a- İyi
- b- Orta
- c- Kötü
- d- İlişki yok

9-Anne ve babanızın birbiri ile olan ilişkisi nasıldır?

- a- İyi
- b- Orta
- c- Kötü
- d- İlişki yok

10-Cinsel yöneliminizden dolayı kendinizi rahatsız hissediyor musunuz?

- a- Evet
- b- Hayır

11-Aileniz cinsel yöneliminizi biliyor mu?

- a- Evet
- b- Hayır

12-Yakın çevreniz cinsel yöneliminizi biliyor mu?

- a- Evet
- b- Hayır

13-İlk cinsel deneyiminiz kaç yaşında oldu?

- a- 20'den küçük
- b- 20-30 arası
- c- 30-40 arası-40'dan büyük
- d- Hiç olmadı

EK-2: BENLİK KAVRAMININ NETLİĞİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını değerlendiriniz.

1- Bana Hiç Uygun Değil

2- Bana Çok Az Uygun

3- Bana Uygun

4 –Bana Oldukça Uygun

5- Bana Tamamen Uygun

1.Kendime ilişkin inançlarım sıklıkla birbirleriyle çatışır. [.....]

2.Kendim hakkında bir gün bir görüş, başka bir gün ise farklı bir görüşüm olabilir. [.....]

3.Kişiliğimi nasıl tanımladığım sorulsa, yapacağım tanım bir günden diğerine değişebilir. [.....]

4.Kendim hakkındaki görüşlerim çok sık değişiyor gibi. [.....]

5.Bazen, gerçekten görüldüğüm gibi birisi olmadığımı hissediyorum. [.....]

6.Geçmişte nasıl bir kişi olduğumu düşündüğümde, gerçekte nasıl biri olduğumdan emin değilim. [.....]

7.Kişiliğimin farklı yönleri arasında pek çelişki yoktur. [.....]

8.Bazen başkalarını kendimi tanıdığımdan daha iyi tanıdığımı düşünüyorum. [.....]

9.Nasıl bir kişi olduğumu merak etmekle çok zaman geçiririm. [.....]

10.İstesem bile başka birine, gerçekte nasıl biri olduğumu anlatabileceğimi sanmıyorum. [.....]

11.Genelde kim ve nasıl bir kişi olduğum konusundaki görüşlerim açıktır. [.....]

12.Benim için, bir konu hakkında karara varmak oldukça güç, çünkü ne istediğimi gerçekten bilmiyorum. [.....]

EK-3: 5 MADDELIK MUTLAK GERÇEK İHTİYACI ÖLÇEĞİ

Kendi üzerinize düşündüğünüz zamanları dikkate aldığımızda, aşağıdaki her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını değerlendiriniz.

A- Bana Hiç Uygun Değil

B- Bana Çok Az Uygun

C- Bana Uygun

D- Bana Oldukça Uygun

E- Bana Tamamen Uygun

1. Hep kendimle ilgili “gerçekleri” bulmak isterim.
2. Yaşadığım benle gerçek benim farklı olduğunu düşünürüm.
3. Bir gün gerçekten kim olduğumu keşfedeceğimi umut ederim.
4. Hep kendimle ilgili “gerçeklerin” ne olduğuna kafa yorarım.
5. Yaşadıklarımın çok onların gerçekten ne anlama geldiklerini anlamaya çalışırım.

EK-4: STRES BELİRTİLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda görülen listedeki belirtileri son bir hafta içinde ne sıklıkla yaşadığınızı, seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtiniz.

		Hiç	Ara sıra	Sık sık	Sürekli
1	Şiddetli baş ağrısı				
2	Uyku bozuklukları				
3	Yorgunluk				
4	Aşırı yeme				
5	Kabızlık				
6	Bel ağrıları				
7	Alerjik reaksiyonlar				
8	Sinirlilik veya korku				
9	Kabuslar				
10	Yüksek tansiyon				
11	Deride döküntülü, şiddetli kaşıntı (kurdeşen)				
12	Alkol/ilaç tüketimi				
13	Fazla önemli olmayan enfeksiyonlar				
14	Hazımsızlık				
15	Hızlı soluma				
16	Sıkıntı veren düşünceler				
17	Deride kızarıklıklar				

18	Bulantı ve kusma				
19	İletişim kurma güçlüğü				
20	Migren tipi ağrılar				
21	Sabahları erken uyanma				
22	İştah kaybı				
23	İshal				
24	Boyun ve sırt ağrıları				
25	Astım nöbeti				
26	Şiddetli karın ağrısıyla birlikte ishal (kolit)				
27	Depresyon/kendini kötü hissetme				
28	Eklem ağrıları				
29	Üşüme veya titreme				
30	Önemsiz/zararsız birkaç kaza				
31	Mide ağrısı				
32	El ve ayaklarda üşüme hissi				
33	Kalp çarpıntısı				
34	Cinsel problemler				
35	Kızgınlık/öfke duyguları				
36	Dikkati toplamada güçlük				
37	Ağlama				

EK-5: PROBLEM ÇÖZME ENVANTERİ

Bu envanterin amacı, günlük yaşantımızdaki problemlerinize (sorunlarınıza) genel olarak nasıl tepki gösterdiğinizi belirlemeye çalışmaktır. Lütfen aşağıdaki maddeleri elinizden geldiğince samimiyetle ve bu tür sorunlarla karşılaştığınızda tipik olarak nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak cevaplandırın. Cevaplarınızı bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini düşünerek değil, böyle sorunlarla karşılaştığınızda gerçekten ne yaptığınızı düşünerek vermeniz gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun: "Burada sözü edilen davranışı ben ne sıklıkla yaparım?"

- 1- Tamamen Katılıyorum
- 2- Kısmen Katılıyorum
- 3- Çok Az Katılıyorum
- 4- Çok Az Katılmıyorum
- 5- Kısmen Katılmıyorum
- 6- Kesinlikle Katılmıyorum

1. Bir sorunun çözümünde başarısızlığa uğradığımda neden böyle sonuçlandığını düşünmem	1	2	3	4	5	6
2. Karmaşık bir problemle karşılaştığım zaman, sorunum ne olduğunu belirlememe yardımcı olacak bilgileri toplamak için bir strateji geliştirmeye vakit ayırmam.	1	2	3	4	5	6
3. Bir sorun çözmeye ilk çabalarım başarılı olmazsa, sorunumla başa çıkabilme yeteneğimden kuşkulana başlarım	1	2	3	4	5	6
4. Bir sorunu çözdükten sonra, neyin yanlış neyin doğru gittiğini analiz etmem (düşünmem)	1	2	3	4	5	6

5. Genellikle sorunlarımı çözebilmek için yaratıcı ve etkili seçenekler bulabilirim	1	2	3	4	5	6
6. Bir sorunu çözmek için belli bir yol izledikten sonra, beklediğim sonuçla ortaya çıkan sonucu karşılaştırırım	1	2	3	4	5	6
7. Bir sorunum olduğunda, sorunu çözmek için çeşitli seçenekleri artık aklıma başka bir yol gelmeyinceye kadar düşünürüm	1	2	3	4	5	6
8. Bir sorunla karşılaştığımda, problem durumu ile ilgili olarak neler olup bittiğini anlamak için sürekli olarak duygularımın ne olduğunu anlamaya çalışırım	1	2	3	4	5	6
9. Bir sorun aklımı karıştırdığında, belirsiz düşünce ve duygularım üzerinde düşünerek bunları somut bir şekilde açıklığa kavuşturmaya çalışırım	1	2	3	4	5	6
10. Başlangıçta çözümü mümkün gibi görünmese bile pek çok sorunu çözebilme yeteneğim vardır	1	2	3	4	5	6
11. Karşılaştığım sorunların çoğunun çözümü, bana çok zor gelir	1	2	3	4	5	6
12. Bir sorunla karşılaştığımda sorunu çözmek için aklıma ilk gelen şeyi yapma eğilimindeyimdir	1	2	3	4	5	6
13. Bir problemi çözerken kararlar alırım ve sonunda bunlardan mutlu olurum	1	2	3	4	5	6
14. Küçük ya da büyük olsun sorunlarımı çözmek için zaman ayırmam, her şeyi oluruna bırakırım	1	2	3	4	5	6
15. Bir soruna çözüm yolları düşünürken, tek tek her seçeneğin başarılı olma şansını göz önüne alarak	1	2	3	4	5	6

değerlendirme yapmam						
16. Bir sorunla karşılaştığım zaman, ondan sonraki adımın ne olacağına karar vermeden önce üzerinde düşünürüm	1	2	3	4	5	6
17. Bir problemi çözerken genellikle aklıma ilk gelen fikri uygulam	1	2	3	4	5	6
18. Bir karar verirken, seçenekleri karşılaştırırım ve her birinin diğerine göre sonuçlarını tartarım	1	2	3	4	5	6
19. Bir sorunu çözmek için plan yaptığımda, bu planın işe yarayacağından oldukça emin olurum	1	2	3	4	5	6
20. Küçük ya da büyük olsun bir sorunu düşünürken aklıma pek fazla seçenek gelmez	1	2	3	4	5	6
21. Belli bir davranışın sonucunu tahmin etmeye çalışırım	1	2	3	4	5	6
22. Bir sorunu çözmeye çalışırken sıklıkla başvurduğum bir yol, geçmişteki benzer problemleri düşünmektir	1	2	3	4	5	6
23. Yeterli çaba gösterdiğimde ve zamanım olduğunda, karşılaştığım bütün sorunları çözebileceğime inanırım	1	2	3	4	5	6
24. Değişik bir durumla karşılaşısam da ortaya çıkabilecek problemleri halledeceğimden eminim	1	2	3	4	5	6
25. Bir sorunu çözmek için uğraşırken bazen körükörüne dolandığımı, asıl konuya bir türlü ulaşamadığımı hissederim	1	2	3	4	5	6
26. Bir sorunla karşılaştığımda, ani kararlar veririm	1	2	3	4	5	6

ve sonra yaptığımdan pişman olurum						
27. Yeni ve zor sorunları çözme yeteneğime güvenirim	1	2	3	4	5	6
28. Seçenekleri karşılaştırmak ve karar vermek için sistematik bir yöntem kullanırım	1	2	3	4	5	6
29. Bir problemi halletme yollarını düşünürken işe yarayacak bir çözümü bulmak için değişik seçeneklerdeki fikirleri nadiren birleştiririm	1	2	3	4	5	6
30. Bir sorunla karşılaştığım zaman, çevremdeki dış etmenlerin bu soruna ne gibi katkıları olduğunu nadiren düşünürüm	1	2	3	4	5	6
31. Bir sorunla karşılaştığım zaman, genellikle ilk yaptığım şey ilgili bilgileri toplamak ve durumu gözden geçirmektir	1	2	3	4	5	6
32. Bazen duygusal bakımdan öyle yüklü olurum ki, belli bir sorunu çözmeme yarayacak seçenekleri göremem	1	2	3	4	5	6
33. Bir karar verdikten sonra, beklediğim sonuçla gerçekleşen sonuç genellikle aynıdır	1	2	3	4	5	6
34. Bir sorunla karşılaştığımda, bunu çözebileceğimden pek emin olamam	1	2	3	4	5	6
35. Bir sorun olduğunu fark ettiğimde, yaptığım ilk şeylerden birisi, sorunun ne olduğunu tam olarak anlamaya çalışmaktır	1	2	3	4	5	6

EK- 6: ERKEK EŞCİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA ÖLÇEKLERİN ORJİNAL FAKTÖR YAPILARI İLE KURULAN ÖLÇME MODELİ İÇİN MODEL UYUM İNDEKSLERİ

DATE: 9/10/2017
TIME: 1:36

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-

2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file D:\OLCEKLERIN ORJINALI
ILE ANALIZ\analiz 2lk hali\SON.spl:

MODEL DOGRULAMA
Observed Variables
B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 N1 N2 N3 N4 N5 ACY DY
KGY KY DEY PY BD FB AY

Covariance Matrix from File GAY.COV
Sample Size: 200
Latent Variables: Benlik Nat Prob Stres
Relationships:

Benlik -> B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12
Nat -> N1 N2 N3 N4 N5
Prob -> ACY DY KGY KY DEY PY
Stres -> BD FB AY

Path Diagram
End of Problem

Sample Size = 200

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

		B1	B2	B3	B4
B5	B6				

	B1	1.56				
	B2	0.98	1.71			
	B3	0.75	1.11	1.95		
	B4	0.60	0.97	1.32	1.51	
	B5	0.90	0.79	0.83	0.72	
2.08	B6	0.72	0.60	0.74	0.65	
1.10	1.87					
	B7	0.32	0.22	0.44	0.33	
0.41	0.28					
	B8	0.26	0.21	0.28	0.18	
0.36	0.35					
	B9	0.63	0.71	0.83	0.82	
0.63	0.70					
	B10	0.73	1.01	0.83	0.66	
0.89	0.38					
	B11	0.37	0.50	0.57	0.60	
0.67	0.53					
	B12	0.56	0.71	0.91	0.72	
0.78	0.68					
	N1	-0.22	-0.39	-0.34	-0.44	-
0.14	-0.29					
	N2	-0.80	-0.80	-0.63	-0.73	-
0.94	-0.72					
	N3	-0.49	-0.73	-0.69	-0.79	-
0.57	-0.61					
	N4	-0.54	-0.68	-0.80	-0.81	-
0.67	-0.80					
	N5	-0.20	-0.43	-0.43	-0.31	-
0.19	-0.39					
	ACY	-3.96	-3.73	-2.55	-3.42	-
4.69	-1.93					
	DY	-1.23	-1.41	-1.62	-1.75	-
1.66	-1.91					
	KGY	-2.24	-2.91	-2.41	-3.07	-
3.18	-2.91					
	KY	-2.18	-1.34	-2.21	-2.05	-
3.06	-1.72					
	DEY	-0.53	-0.22	-0.54	-0.46	-
0.17	-0.52					
	PY	-0.91	-1.20	-0.92	-1.44	-
0.96	-1.24					
	BD	-8.14	-8.31	-7.83	-7.99	-
8.88	-7.36					
	FB	-2.68	-2.95	-2.76	-4.06	-
2.76	-3.02					
	AY	-1.66	-1.60	-1.41	-1.94	-
2.50	-2.36					

Covariance Matrix

	B7	B8	B9	B10
B11				
B12				
B7	2.17			
B8	-0.32	1.93		
B9	0.25	0.52	2.29	
B10	0.31	0.58	1.14	2.50

1.49	B11	0.36	0.12	0.29	0.63	
0.59	B12	0.72	0.23	0.60	0.71	
0.09	N1	-0.11	-0.19	-1.11	-0.41	-
0.69	N2	-0.59	-0.32	-0.96	-1.08	-
0.72	N3	-0.59	-0.30	-1.35	-0.72	-
0.48	N4	-0.06	-0.38	-1.44	-0.90	-
0.01	N5	0.16	-0.39	-0.84	-0.43	
2.68	ACY	-2.94	-1.97	-2.75	-4.55	-
1.36	DY	-0.94	-0.13	-0.67	-1.39	-
2.34	KGY	-2.48	0.64	-1.82	-3.03	-
1.57	KY	-1.32	-0.94	-1.11	-2.05	-
0.92	DEY	-0.45	-0.01	-0.25	-0.81	-
1.13	PY	-1.10	0.54	-0.90	-0.69	-
4.64	BD	-3.04	-3.76	-8.33	-9.05	-
2.34	FB	-1.97	-1.66	-1.90	-2.65	-
1.08	AY	0.35	-0.73	-1.26	-1.36	-

Covariance Matrix

		N1	N2	N3	N4	
N5	ACY	-----	-----	-----	-----	-----
	N1	2.21				
	N2	0.58	2.14			
	N3	1.28	1.15	2.37		
	N4	1.27	1.19	1.44	2.24	
	N5	0.83	0.45	0.99	1.02	
1.82	ACY	0.08	3.91	3.11	3.23	
0.61	DY	71.32	2.05	1.35	1.54	
0.08	KGY	17.84	3.32	2.25	2.43	
0.76	KY	20.11	2.35	1.85	1.18	
0.66	DEY	22.72	1.17	0.55	0.57	-
0.24	PY	2.72	1.91	1.55	1.04	
0.82	BD	9.38	8.54	7.78	7.77	
5.13	FB	43.70	3.64	2.59	1.94	
0.98	AY	10.72				

0.93	AY	-0.49	1.79	1.07	1.24
		6.88			

Covariance Matrix

		DY	KGY	KY	DEY
PY	BD	-----	-----	-----	-----
		-----	-----	-----	-----
	DY	15.70			
	KGY	16.71	38.23		
	KY	9.44	12.44	25.11	
	DEY	5.00	8.48	1.58	8.09
	PY	9.17	17.04	4.35	4.96
13.78					
	BD	17.25	29.53	17.43	3.13
16.31		162.05			
	FB	8.40	12.21	4.21	4.56
6.49		62.80			
	AY	3.77	2.88	2.12	1.46
2.63		47.79			

Covariance Matrix

	FB	AY
	-----	-----
FB	58.76	
AY	30.84	35.69

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 18

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

B1 = 0.79*Benlik, Errorvar.= 0.94 , R² = 0.40
 (0.083) (0.10)
 9.53 9.27

B2 = 0.97*Benlik, Errorvar.= 0.77 , R² = 0.55
 (0.082) (0.089)
 11.75 8.68

B3 = 1.05*Benlik, Errorvar.= 0.84 , R² = 0.57
 (0.087) (0.098)
 12.07 8.57

B4 = 0.96*Benlik, Errorvar.= 0.60 , R² = 0.60
 (0.076) (0.072)
 12.63 8.33

B5 = 0.90*Benlik, Errorvar.= 1.26 , R² = 0.39
 (0.096) (0.14)
 9.46 9.28

B6 = 0.78*Benlik, Errorvar.= 1.26 , R² = 0.33
 (0.093) (0.13)
 8.43 9.46

B7 = 0.39*Benlik, Errorvar.= 2.02 , R² = 0.070
 (0.11) (0.20)
 3.61 9.90

B8 = 0.31*Benlik, Errorvar.= 1.84 , R² = 0.049
 (0.10) (0.19)
 3.02 9.92

B9 = 0.87*Benlik, Errorvar.= 1.53 , R² = 0.33
 (0.10) (0.16)
 8.54 9.44

B10 = 0.90*Benlik, Errorvar.= 1.69 , R² = 0.33
 (0.11) (0.18)
 8.42 9.46

B11 = 0.59*Benlik, Errorvar.= 1.14 , R² = 0.24
 (0.085) (0.12)
 6.97 9.65

B12 = 0.81*Benlik, Errorvar.= 1.47 , R² = 0.31
 (0.100) (0.16)
 8.16 9.50

N1 = 0.94*Nat, Errorvar.= 1.34 , R² = 0.40
 (0.10) (0.15)
 9.28 8.95

N2 = 0.93*Nat, Errorvar.= 1.28 , R² = 0.40
 (0.099) (0.14)
 9.38 8.93

N3 = 1.22*Nat, Errorvar.= 0.89 , R² = 0.63
 (0.097) (0.12)
 12.59 7.27

N4 = 1.26*Nat, Errorvar.= 0.66 , R² = 0.70
 (0.092) (0.11)
 13.69 6.18

N5 = 0.76*Nat, Errorvar.= 1.24 , R² = 0.32
 (0.094) (0.13)
 8.12 9.25

ACY = 4.36*Prob, Errorvar.= 52.35, R² = 0.27
 (0.59) (5.49)
 7.42 9.53

DY = 3.21*Prob, Errorvar.= 5.38 , R² = 0.66
 (0.24) (0.72)
 13.30 7.51

KGY = 5.43*Prob, Errorvar.= 8.78 , R² = 0.77
 (0.36) (1.53)
 14.97 5.75

KY = 2.43*Prob, Errorvar.= 19.18, R² = 0.24
 (0.35) (2.00)
 6.92 9.60

DEY = 1.48*Prob, Errorvar.= 5.90 , R² = 0.27
 (0.20) (0.62)
 7.49 9.52

PY = 2.91*Prob, Errorvar.= 5.29 , R² = 0.62
 (0.23) (0.67)
 12.69 7.94

BD = 12.15*Stres, Errorvar.= 14.49, R² = 0.91
 (0.75) (8.40)
 16.24 1.72

FB = 5.31*Stres, Errorvar.= 30.56, R² = 0.48
 (0.50) (3.51)
 10.61 8.71

AY = 3.98*Stres, Errorvar.= 19.87, R² = 0.44
 (0.39) (2.22)
 10.10 8.94

Correlation Matrix of Independent Variables

	Benlik	Nat	Prob	Stres
Benlik	1.00			
Nat	-0.67 (0.05)	1.00		
Prob	-13.42 -0.55 (0.06)	0.36 (0.07)	1.00	
Stres	-9.22 -0.70 (0.05)	5.03 0.49 (0.06)	0.44 (0.07)	1.00
	-14.87	7.65	6.76	

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 293
 Minimum Fit Function Chi-Square = 1029.73 (P = 0.0)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 980.23 (P = 0.0)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 687.23
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (596.00 ; 786.05)
 Minimum Fit Function Value = 5.17
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 3.45
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (2.99 ; 3.95)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.11
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.10 ; 0.12)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 5.51
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (5.05 ; 6.01)

ECVI for Saturated Model = 3.53
 ECVI for Independence Model = 32.23

Chi-Square for Independence Model with 325 Degrees of Freedom = 6360.89

Independence AIC = 6412.89
 Model AIC = 1096.23
 Saturated AIC = 702.00
 Independence CAIC = 6524.65
 Model CAIC = 1345.53
 Saturated CAIC = 2210.71

Normed Fit Index (NFI) = 0.84
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.86
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.76
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.88
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.88
 Relative Fit Index (RFI) = 0.82

Critical N (CN) = 69.07

Root Mean Square Residual (RMR) = 1.68
 Standardized RMR = 0.099
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.73
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.67
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.61

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
B9	Nat	60.1	-1.13
N1	Benlik	15.7	0.55
N1	Prob	10.8	-0.33
N1	Stres	11.8	-0.37
N2	Benlik	24.1	-0.67
N2	Prob	20.9	0.46
N2	Stres	13.5	0.39
ACY	Benlik	11.8	-2.38
ACY	Stres	10.2	1.99
KY	Benlik	9.4	-1.28
BD	Benlik	46.0	-11.94
BD	Nat	25.5	5.26
AY	Benlik	26.1	3.07
AY	Nat	16.4	-1.79
AY	Prob	11.7	-1.41

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
B2	B1	16.8	0.28
B4	B1	11.8	-0.21

B4	B3	59.9	0.48
B6	B5	22.6	0.45
B8	B7	10.6	-0.45
B10	B4	10.5	-0.26
B10	B6	11.0	-0.36
B10	B9	11.0	0.40
B12	B7	11.8	0.43
N1	B9	13.7	-0.40
N2	B3	8.0	0.23
N2	B5	8.2	-0.28
N2	N1	12.5	-0.38
N3	B7	13.2	-0.39
N3	B11	11.5	-0.28
N4	B7	12.6	0.35
N4	B9	10.0	-0.28
N4	N3	11.6	-0.39
N5	B7	8.1	0.33
N5	B11	11.4	0.30
N5	N2	10.1	-0.32
DY	ACY	15.2	5.59
KGY	ACY	10.7	-6.99
KGY	DY	10.8	-3.57
KY	B5	11.3	-1.23
KY	N1	15.8	-1.52
KY	ACY	31.8	13.26
DEY	ACY	9.9	-4.11
DEY	KY	7.9	-2.22
PY	ACY	10.8	-4.52
PY	KGY	26.8	5.10
PY	KY	19.8	-3.68
BD	ACY	10.5	12.74
BD	DEY	15.1	-5.14
FB	B4	12.2	-1.19
FB	DEY	9.6	3.11
FB	BD	29.6	-38.52
AY	FB	51.4	16.14

Time used: 0.219 Seconds

EK-7: ERKEK EŞÇİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA ÖLÇME MODELİ İÇİN MODEL UYUM İNDEKSLERİ

DATE: 1/16/2017
TIME: 10:55

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-

2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file
C:\Users\gizemakcan\Desktop\tez lis\OMER HOCA\OMER HOCA\GAY
ANAL\Z\GAYOLCMEiyi.Spl:

MODEL DOGRULAMA

Observed Variables

B2PAR1 B2PAR2 B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3 P4PAR1 P4PAR2 P4PAR3 P4PAR4
P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3 ACY DY KGY KY DEY PY PCYG YAK KK S4PAR1
S4PAR2

S4PAR3 S4PAR4 S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3 BD FB AY NAT1 NAT2

Covariance Matrix from File GAYTOP.COV

Sample Size: 200

Latent Variables: Benlik Nat Stres Prob

Relationships:

Benlik -> B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3

Stres -> S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3

Prob -> P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3

Nat -> NAT1 NAT2

Path Diagram

End of Problem

Sample Size = 200

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

P3PAR2	B3PAR1 P3PAR3	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
	15.59				
	8.47	12.89			
	10.90	10.17	14.75		
	-13.94	-15.81	-16.17	69.00	
	-10.94	-14.29	-13.21	54.30	
69.93					
	-15.11	-14.48	-14.55	50.40	
55.29	80.03				
	-11.39	-12.18	-13.99	25.05	
17.73	13.58				
	-16.79	-17.62	-19.38	31.70	
27.93	25.24				
	-13.69	-14.91	-14.39	26.02	
21.32	21.72				
	-7.20	-5.79	-8.11	9.17	
9.65	9.80				
	-3.82	-3.53	-5.11	4.27	
4.25	3.19				

Covariance Matrix

NAT2	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
	79.68				
	67.41	80.38			
	62.12	64.15	68.28		
	9.23	14.09	10.21	11.53	
	3.68	6.78	5.23	6.26	
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 8

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.06 \cdot Benlik, \text{ Errorvar.} = 6.25, R^2 = 0.60$$

(0.24) (0.74)

12.56 8.40

$$B3PAR2 = 2.88 \cdot Benlik, \text{ Errorvar.} = 4.60, R^2 = 0.64$$

(0.22) (0.57)

13.22 8.04

$$B3PAR3 = 3.53 \cdot Benlik, \text{ Errorvar.} = 2.30, R^2 = 0.84$$

(0.22) (0.51)

16.27 4.48

P3PAR1 = 7.24*Prob, Errorvar.= 16.60, R² = 0.76
 (0.49) (2.67)
 14.90 6.21

P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.77, R² = 0.80
 (0.48) (2.61)
 15.55 5.27

P3PAR3 = 7.20*Prob, Errorvar.= 28.13, R² = 0.65
 (0.54) (3.56)
 13.28 7.91

S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 16.03, R² = 0.80
 (0.50) (2.10)
 16.03 7.65

S3PAR2 = 8.48*Stres, Errorvar.= 8.48 , R² = 0.89
 (0.48) (1.71)
 17.65 4.97

S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.18, R² = 0.85
 (0.45) (1.58)
 16.90 6.44

NAT1 = 3.25*Nat, Errorvar.= 0.99 , R² = 0.91
 (0.22) (0.88)
 14.55 1.13

NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.42 , R² = 0.52
 (0.18) (0.46)
 10.63 7.39

Correlation Matrix of Independent Variables

	Benlik	Nat	Stres	Prob
Benlik	1.00			
Nat	-0.69 (0.05) -13.80	1.00		
Stres	-0.60 (0.05) -11.57	0.44 (0.06) 6.84	1.00	
Prob	-0.59 (0.05) -10.88	0.39 (0.07) 5.67	0.42 (0.06) 6.47	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 38
 Minimum Fit Function Chi-Square = 109.74 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 103.20 (P = 0.00)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 65.20

90 Percent Confidence Interval for NCP = (38.77 ;
99.30)

Minimum Fit Function Value = 0.55
Population Discrepancy Function Value (F0) =
0.33

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.19 ;
0.50)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) =
0.093

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.072 ;
0.11)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) =
0.00080

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.80
90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.67 ;
0.97)

ECVI for Saturated Model = 0.66
ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of
Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
Model AIC = 159.20
Saturated AIC = 132.00
Independence CAIC = 2603.85
Model CAIC = 279.55
Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.66
Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 111.91

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.24
Standardized RMR = 0.050
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.53

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
B3PAR2	Prob	8.4	-0.71
P3PAR2	Benlik	8.1	1.50
S3PAR1	Benlik	16.2	1.79
S3PAR1	Nat	11.0	-1.26
S3PAR1	Prob	9.0	-1.14
S3PAR2	Benlik	21.7	-1.88
S3PAR2	Nat	16.9	1.40

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	8.7	-11.68
P3PAR3	P3PAR2	7.9	11.85

S3PAR3	B3PAR3	8.9	1.69
S3PAR3	S3PAR1	23.0	14.41
S3PAR3	S3PAR2	17.7	-15.73

Time used: 0.031 Seconds

EK-8: ERKEK EŞÇİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ

DATE: 1/16/2017
TIME: 11:42

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-

2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file
C:\Users\gizemakcan\Desktop\tez lis\OMER HOCA\OMER HOCA\GAY
ANAL\Z\GAYYAPISALiyi.Spl:

MODEL DOGRULAMA

Observed Variables

B2PAR1 B2PAR2 B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3 P4PAR1 P4PAR2 P4PAR3 P4PAR4
P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3 ACY DY KGY KY DEY PY PCYG YAK KK S4PAR1
S4PAR2

S4PAR3 S4PAR4 S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3 BD FB AY NAT1 NAT2

Covariance Matrix from File GAYTOP.COV

Sample Size: 200

Latent Variables: Benlik Nat Stres Prob

Relationships:

Benlik -> B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3

Stres -> S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3

Prob -> P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3

Nat -> NAT1 NAT2

Nat -> Benlik

Benlik -> Stres Prob

Nat -> Stres Prob

Path Diagram

End of Problem

Sample Size = 200

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2	P3PAR3				
B3PAR1	15.59				
B3PAR2	8.47	12.89			
B3PAR3	10.90	10.17	14.75		
P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00	
P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30	
69.93					
P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40	
55.29	80.03				
S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05	
17.73	13.58				
S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70	
27.93	25.24				
S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02	
21.32	21.72				
NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17	
9.65	9.80				
NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27	
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
S3PAR1	79.68				
S3PAR2	67.41	80.38			
S3PAR3	62.12	64.15	68.28		
NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53	
NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26	
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 13

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.05 * Benlik, Errorvar. = 6.26, R^2 = 0.60$$

(0.74)
8.41

$$B3PAR2 = 2.89 * Benlik, Errorvar. = 4.55, R^2 = 0.65$$

(0.24) (0.57)
11.96 8.01

$$B3PAR3 = 3.51 * Benlik, Errorvar. = 2.41, R^2 = 0.84$$

	(0.26)	(0.51)
	13.60	4.74
P3PAR1 = 7.23*Prob, Errorvar.= 16.73, R ² = 0.76		
	(2.68)	
	6.24	
P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.76, R ² = 0.80		
	(0.48)	(2.62)
	15.72	5.26
P3PAR3 = 7.22*Prob, Errorvar.= 27.96, R ² = 0.65		
	(0.52)	(3.55)
	13.81	7.88
S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 15.98, R ² = 0.80		
	(2.09)	
	7.63	
S3PAR2 = 8.48*Stres, Errorvar.= 8.53, R ² = 0.89		
	(0.39)	(1.71)
	21.56	4.99
S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.16, R ² = 0.85		
	(0.37)	(1.58)
	20.51	6.43
NAT1 = 3.25*Nat, Errorvar.= 0.98, R ² = 0.91		
	(0.22)	(0.89)
	14.55	1.11
NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.42, R ² = 0.52		
	(0.18)	(0.46)
	10.61	7.39

Structural Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52, R ² = 0.48		
	(0.083)	(0.095)
	-8.39	5.42
Stres = - 0.58*Benlik + 0.032*Nat, Errorvar.= 0.63, R ² = 0.37		
	(0.10)	(0.095)
	-5.64	0.33
		(0.084)
		7.53
Prob = - 0.64*Benlik - 0.055*Nat, Errorvar.= 0.64, R ² = 0.36		
	(0.11)	(0.10)
	-5.80	-0.55
		(0.093)
		6.84

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52, R ² = 0.48
(0.083)

-8.39

Stres = 0.44*Nat, Errorvar.= 0.81, R² = 0.19
(0.075)
5.83

Prob = 0.39*Nat, Errorvar.= 0.85, R² = 0.15
(0.077)
5.02

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.36	1.00	
Nat	-0.69	0.44	0.39	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 39
Minimum Fit Function Chi-Square = 111.05 (P = 0.00)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.95 (P = 0.00)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 65.95
90 Percent Confidence Interval for NCP = (39.29 ; 100.27)

Minimum Fit Function Value = 0.56
Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.33

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.20 ; 0.50)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.092

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.071 ; 0.11)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.00084

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.80
90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.66 ; 0.97)

ECVI for Saturated Model = 0.66
ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56

Model AIC = 158.95
 Saturated AIC = 132.00
 Independence CAIC = 2603.85
 Model CAIC = 275.01
 Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.68
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
 Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 112.87

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.34
 Standardized RMR = 0.051
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.54

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.0	1.51
S3PAR1	Benlik	16.6	1.83
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.91
S3PAR2	Prob	8.6	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	9.0	-11.99
S3PAR3	B3PAR3	9.3	1.73
S3PAR3	S3PAR1	22.5	14.39
S3PAR3	S3PAR2	16.9	-15.48

Time used: 0.031 Seconds

EK- 9: ERKEK EŞÇİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENİNDEN STRES BELİRTİLERİ DEĞİŞKENİNE GİDEN YOLUN SİLİNMESİ İLE ELDE EDİLEN YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ

DATE: 1/16/2017
TIME: 11:59

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file
C:\Users\gizemakcan\Desktop\tez lis\OMER HOCA\OMER HOCA\GAY
ANAL\Z\GAYYAPISALiyi.Spl:

MODEL DOGRULAMA

Observed Variables

B2PAR1 B2PAR2 B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3 P4PAR1 P4PAR2 P4PAR3 P4PAR4
P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3 ACY DY KGY KY DEY PY PCYG YAK KK S4PAR1
S4PAR2

S4PAR3 S4PAR4 S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3 BD FB AY NAT1 NAT2

Covariance Matrix from File GAYTOP.COV

Sample Size: 200

Latent Variables: Benlik Nat Stres Prob

Relationships:

Benlik -> B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3

Stres -> S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3

Prob -> P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3

Nat -> NAT1 NAT2

Nat -> Benlik

Benlik -> Stres Prob

Nat -> Stres Prob

Path Diagram
End of Problem

Sample Size = 200

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2	P3PAR3				
	-----	-----	-----	-----	-----
B3PAR1	15.59				
B3PAR2	8.47	12.89			
B3PAR3	10.90	10.17	14.75		
P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00	
P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30	
69.93					
P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40	
55.29	80.03				
S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05	
17.73	13.58				
S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70	
27.93	25.24				
S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02	
21.32	21.72				
NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17	
9.65	9.80				
NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27	
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
	-----	-----	-----	-----	-----
S3PAR1	79.68				
S3PAR2	67.41	80.38			
S3PAR3	62.12	64.15	68.28		
NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53	
NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26	
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 13

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.05 * Benlik, \text{ Errorvar.} = 6.26, R^2 = 0.60$$

(0.74)
8.41

$$B3PAR2 = 2.89 * Benlik, \text{ Errorvar.} = 4.55, R^2 = 0.65$$

	(0.24)	(0.57)
	11.96	8.01
B3PAR3 = 3.51*Benlik, Errorvar.= 2.41 , R ² = 0.84	(0.26)	(0.51)
	13.60	4.74
P3PAR1 = 7.23*Prob, Errorvar.= 16.73, R ² = 0.76		(2.68)
		6.24
P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.76, R ² = 0.80	(0.48)	(2.62)
	15.72	5.26
P3PAR3 = 7.22*Prob, Errorvar.= 27.96, R ² = 0.65	(0.52)	(3.55)
	13.81	7.88
S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 15.98, R ² = 0.80		(2.09)
		7.63
S3PAR2 = 8.48*Stres, Errorvar.= 8.53 , R ² = 0.89	(0.39)	(1.71)
	21.56	4.99
S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.16, R ² = 0.85	(0.37)	(1.58)
	20.51	6.43
NAT1 = 3.25*Nat, Errorvar.= 0.98 , R ² = 0.91	(0.22)	(0.89)
	14.55	1.11
NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.42 , R ² = 0.52	(0.18)	(0.46)
	10.61	7.39

Structural Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52 , R ² = 0.48	(0.083)	(0.095)	
	-8.39	5.42	
Stres = - 0.58*Benlik + 0.032*Nat, Errorvar.= 0.63 , R ² = 0.37	(0.10)	(0.095)	(0.084)
	-5.64	0.33	7.53
Prob = - 0.64*Benlik - 0.055*Nat, Errorvar.= 0.64 , R ² = 0.36	(0.11)	(0.10)	(0.093)
	-5.80	-0.55	6.84

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52, R² = 0.48
 (0.083)
 -8.39

Stres = 0.44*Nat, Errorvar.= 0.81, R² = 0.19
 (0.075)
 5.83

Prob = 0.39*Nat, Errorvar.= 0.85, R² = 0.15
 (0.077)
 5.02

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

 1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.36	1.00	
Nat	-0.69	0.44	0.39	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 39
 Minimum Fit Function Chi-Square = 111.05 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.95 (P = 0.00)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 65.95
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (39.29 ; 100.27)
 Minimum Fit Function Value = 0.56
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.33
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.20 ; 0.50)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.092
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.071 ; 0.11)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.00084
 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.80
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.66 ; 0.97)
 ECVI for Saturated Model = 0.66

ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
Model AIC = 158.95
Saturated AIC = 132.00
Independence CAIC = 2603.85
Model CAIC = 275.01
Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.68
Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 112.87

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.34
Standardized RMR = 0.051
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.54

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.0	1.51
S3PAR1	Benlik	16.6	1.83
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.91
S3PAR2	Prob	8.6	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	9.0	-11.99
S3PAR3	B3PAR3	9.3	1.73
S3PAR3	S3PAR1	22.5	14.39
S3PAR3	S3PAR2	16.9	-15.48

Time used: 0.031 Seconds

DATE: 1/16/2017

TIME: 11:59

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2	P3PAR3				
	-----	-----	-----	-----	-----
B3PAR1	15.59				
B3PAR2	8.47	12.89			
B3PAR3	10.90	10.17	14.75		
P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00	
P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30	
69.93					
P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40	
55.29	80.03				
S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05	
17.73	13.58				
S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70	
27.93	25.24				
S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02	
21.32	21.72				
NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17	
9.65	9.80				
NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27	
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
	-----	-----	-----	-----	-----
S3PAR1	79.68				
S3PAR2	67.41	80.38			
S3PAR3	62.12	64.15	68.28		
NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53	
NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26	
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.05 * Benlik, Errorvar.= 6.26, R^2 = 0.60$$

(0.74)
8.41

B3PAR2 = 2.89*Benlik, Errorvar.= 4.56 , R² = 0.65
(0.24) (0.57)
11.96 8.01

B3PAR3 = 3.51*Benlik, Errorvar.= 2.43 , R² = 0.84
(0.26) (0.50)
13.60 4.83

P3PAR1 = 7.23*Prob, Errorvar.= 16.72, R² = 0.76
(2.68)
6.24

P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.77, R² = 0.80
(0.48) (2.62)
15.72 5.26

P3PAR3 = 7.22*Prob, Errorvar.= 27.96, R² = 0.65
(0.52) (3.55)
13.81 7.88

S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 15.96, R² = 0.80
(2.09)
7.63

S3PAR2 = 8.47*Stres, Errorvar.= 8.56 , R² = 0.89
(0.39) (1.71)
21.56 5.01

S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.14, R² = 0.85
(0.37) (1.58)
20.52 6.42

NAT1 = 3.24*Nat, Errorvar.= 1.04 , R² = 0.91
(0.22) (0.88)
14.52 1.18

NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.40 , R² = 0.52
(0.18) (0.46)
10.65 7.36

Structural Equations

Benlik = - 0.70*Nat, Errorvar.= 0.51 , R² = 0.49
(0.083) (0.095)
-8.44 5.42

Stres = - 0.61*Benlik, Errorvar.= 0.63 , R² = 0.37
(0.075) (0.084)
-8.10 7.53

Prob = - 0.64*Benlik - 0.060*Nat, Errorvar.= 0.64 , R² =
0.36

(0.11)	(0.10)	(0.093)
-5.80	-0.60	6.83

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.70*Nat, Errorvar.= 0.51, R² = 0.49
 (0.083)
 -8.44

Stres = 0.42*Nat, Errorvar.= 0.82, R² = 0.18
 (0.062)
 6.80

Prob = 0.39*Nat, Errorvar.= 0.85, R² = 0.15
 (0.078)
 5.01

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
	-----	-----	-----	-----
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.37	1.00	
Nat	-0.70	0.42	0.39	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 40
 Minimum Fit Function Chi-Square = 111.15 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.57 (P = 0.00)
 Chi-Square Difference with 1 Degree of Freedom = 0.38 (P = 0.54)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 64.57
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (38.08 ; 98.74)

Minimum Fit Function Value = 0.56
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.32
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.19 ; 0.50)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.090
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.069 ; 0.11)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.0013

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.79
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.65 ;
 0.96)

ECVI for Saturated Model = 0.66
 ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of
 Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
 Model AIC = 156.57
 Saturated AIC = 132.00
 Independence CAIC = 2603.85
 Model CAIC = 268.33
 Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.70
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
 Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 115.03

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.32
 Standardized RMR = 0.050
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.86
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.55

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.0	1.51
S3PAR1	Benlik	16.7	1.84
S3PAR1	Prob	7.9	-1.03
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.92
S3PAR2	Prob	8.5	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	9.1	-12.00
S3PAR3	B3PAR3	9.3	1.73
S3PAR3	S3PAR1	21.9	14.25
S3PAR3	S3PAR2	16.7	-15.39

Time used: 0.031 Seconds

EK-10: ERKEK EŞÇİNSEL ÖRNEKLEM GRUBUNDA MUTLAK GERÇEK İHTİYACI DEĞİŞKENİNDEN PROBLEM ÇÖZME DEĞİŞKENİNE GİDEN YOLUN SİLİNMESİ İLE ELDE EDİLEN YAPISAL MODEL İÇİN UYUM İNDEKSLERİ

DATE: 1/16/2017
TIME: 11:59

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file
C:\Users\gizemakcan\Desktop\tez lis\OMER HOCA\OMER HOCA\GAY
ANAL\Z\GAYYAPISALiyi.Spl:

MODEL DOGRULAMA

Observed Variables

B2PAR1 B2PAR2 B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3 P4PAR1 P4PAR2 P4PAR3 P4PAR4
P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3 ACY DY KGY KY DEY PY PCYG YAK KK S4PAR1
S4PAR2

S4PAR3 S4PAR4 S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3 BD FB AY NAT1 NAT2

Covariance Matrix from File GAYTOP.COV

Sample Size: 200

Latent Variables: Benlik Nat Stres Prob

Relationships:

Benlik -> B3PAR1 B3PAR2 B3PAR3

Stres -> S3PAR1 S3PAR2 S3PAR3

Prob -> P3PAR1 P3PAR2 P3PAR3

Nat -> NAT1 NAT2

Nat -> Benlik

Benlik -> Stres Prob

Nat -> Stres Prob

Path Diagram
End of Problem

Sample Size = 200

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2	P3PAR3				
	-----	-----	-----	-----	-----
	B3PAR1	15.59			
	B3PAR2	8.47	12.89		
	B3PAR3	10.90	10.17	14.75	
	P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00
	P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30
69.93					
	P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40
55.29	80.03				
	S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05
17.73	13.58				
	S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70
27.93	25.24				
	S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02
21.32	21.72				
	NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17
9.65	9.80				
	NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
	-----	-----	-----	-----	-----
	S3PAR1	79.68			
	S3PAR2	67.41	80.38		
	S3PAR3	62.12	64.15	68.28	
	NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53
	NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 13

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.05 * Benlik, \text{ Errorvar.} = 6.26, R^2 = 0.60$$

(0.74)
8.41

$$B3PAR2 = 2.89 * Benlik, \text{ Errorvar.} = 4.55, R^2 = 0.65$$

	(0.24)	(0.57)
	11.96	8.01
B3PAR3 = 3.51*Benlik, Errorvar.= 2.41 , R ² = 0.84	(0.26)	(0.51)
	13.60	4.74
P3PAR1 = 7.23*Prob, Errorvar.= 16.73, R ² = 0.76		(2.68)
		6.24
P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.76, R ² = 0.80	(0.48)	(2.62)
	15.72	5.26
P3PAR3 = 7.22*Prob, Errorvar.= 27.96, R ² = 0.65	(0.52)	(3.55)
	13.81	7.88
S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 15.98, R ² = 0.80		(2.09)
		7.63
S3PAR2 = 8.48*Stres, Errorvar.= 8.53 , R ² = 0.89	(0.39)	(1.71)
	21.56	4.99
S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.16, R ² = 0.85	(0.37)	(1.58)
	20.51	6.43
NAT1 = 3.25*Nat, Errorvar.= 0.98 , R ² = 0.91	(0.22)	(0.89)
	14.55	1.11
NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.42 , R ² = 0.52	(0.18)	(0.46)
	10.61	7.39

Structural Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52 , R ² = 0.48	(0.083)	(0.095)	
	-8.39	5.42	
Stres = - 0.58*Benlik + 0.032*Nat, Errorvar.= 0.63 , R ² = 0.37	(0.10)	(0.095)	(0.084)
	-5.64	0.33	7.53
Prob = - 0.64*Benlik - 0.055*Nat, Errorvar.= 0.64 , R ² = 0.36	(0.11)	(0.10)	(0.093)
	-5.80	-0.55	6.84

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52, R² = 0.48
 (0.083)
 -8.39

Stres = 0.44*Nat, Errorvar.= 0.81, R² = 0.19
 (0.075)
 5.83

Prob = 0.39*Nat, Errorvar.= 0.85, R² = 0.15
 (0.077)
 5.02

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

 1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.36	1.00	
Nat	-0.69	0.44	0.39	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 39
 Minimum Fit Function Chi-Square = 111.05 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.95 (P = 0.00)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 65.95
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (39.29 ; 100.27)
 Minimum Fit Function Value = 0.56
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.33
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.20 ; 0.50)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.092
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.071 ; 0.11)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.00084
 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.80
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.66 ; 0.97)
 ECVI for Saturated Model = 0.66

ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
Model AIC = 158.95
Saturated AIC = 132.00
Independence CAIC = 2603.85
Model CAIC = 275.01
Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.68
Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 112.87

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.34
Standardized RMR = 0.051
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.54

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.0	1.51
S3PAR1	Benlik	16.6	1.83
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.91
S3PAR2	Prob	8.6	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	9.0	-11.99
S3PAR3	B3PAR3	9.3	1.73
S3PAR3	S3PAR1	22.5	14.39
S3PAR3	S3PAR2	16.9	-15.48

Time used: 0.031 Seconds

DATE: 1/16/2017

TIME: 11:59

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2	P3PAR3				
	-----	-----	-----	-----	-----
B3PAR1	15.59				
B3PAR2	8.47	12.89			
B3PAR3	10.90	10.17	14.75		
P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00	
P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30	
69.93					
P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40	
55.29	80.03				
S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05	
17.73	13.58				
S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70	
27.93	25.24				
S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02	
21.32	21.72				
NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17	
9.65	9.80				
NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27	
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
	-----	-----	-----	-----	-----
S3PAR1	79.68				
S3PAR2	67.41	80.38			
S3PAR3	62.12	64.15	68.28		
NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53	
NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26	
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$B3PAR1 = 3.05 * Benlik, Errorvar.= 6.26, R^2 = 0.60$$

(0.74)
8.41

B3PAR2 = 2.89*Benlik, Errorvar.= 4.56 , R² = 0.65
 (0.24) (0.57)
 11.96 8.01

B3PAR3 = 3.51*Benlik, Errorvar.= 2.43 , R² = 0.84
 (0.26) (0.50)
 13.60 4.83

P3PAR1 = 7.23*Prob, Errorvar.= 16.72, R² = 0.76
 (2.68)
 6.24

P3PAR2 = 7.49*Prob, Errorvar.= 13.77, R² = 0.80
 (0.48) (2.62)
 15.72 5.26

P3PAR3 = 7.22*Prob, Errorvar.= 27.96, R² = 0.65
 (0.52) (3.55)
 13.81 7.88

S3PAR1 = 7.98*Stres, Errorvar.= 15.96, R² = 0.80
 (2.09)
 7.63

S3PAR2 = 8.47*Stres, Errorvar.= 8.56 , R² = 0.89
 (0.39) (1.71)
 21.56 5.01

S3PAR3 = 7.62*Stres, Errorvar.= 10.14, R² = 0.85
 (0.37) (1.58)
 20.52 6.42

NAT1 = 3.24*Nat, Errorvar.= 1.04 , R² = 0.91
 (0.22) (0.88)
 14.52 1.18

NAT2 = 1.93*Nat, Errorvar.= 3.40 , R² = 0.52
 (0.18) (0.46)
 10.65 7.36

Structural Equations

Benlik = - 0.70*Nat, Errorvar.= 0.51 , R² = 0.49
 (0.083) (0.095)
 -8.44 5.42

Stres = - 0.61*Benlik, Errorvar.= 0.63 , R² = 0.37
 (0.075) (0.084)
 -8.10 7.53

Prob = - 0.64*Benlik - 0.060*Nat, Errorvar.= 0.64 , R² =
 0.36

(0.11)	(0.10)	(0.093)
-5.80	-0.60	6.83

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.70*Nat, Errorvar.= 0.51, R² = 0.49
 (0.083)
 -8.44

Stres = 0.42*Nat, Errorvar.= 0.82, R² = 0.18
 (0.062)
 6.80

Prob = 0.39*Nat, Errorvar.= 0.85, R² = 0.15
 (0.078)
 5.01

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
	-----	-----	-----	-----
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.37	1.00	
Nat	-0.70	0.42	0.39	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 40
 Minimum Fit Function Chi-Square = 111.15 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.57 (P = 0.00)
 Chi-Square Difference with 1 Degree of Freedom = 0.38 (P = 0.54)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 64.57
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (38.08 ; 98.74)

Minimum Fit Function Value = 0.56
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.32
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.19 ; 0.50)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.090
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.069 ; 0.11)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.0013

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.79
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.65 ;
 0.96)

ECVI for Saturated Model = 0.66
 ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of
 Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
 Model AIC = 156.57
 Saturated AIC = 132.00
 Independence CAIC = 2603.85
 Model CAIC = 268.33
 Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.70
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
 Relative Fit Index (RFI) = 0.94

CriticalN (CN) = 115.03

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.32
 Standardized RMR = 0.050
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.86
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.55

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.0	1.51
S3PAR1	Benlik	16.7	1.84
S3PAR1	Prob	7.9	-1.03
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.92
S3PAR2	Prob	8.5	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	9.1	-12.00
S3PAR3	B3PAR3	9.3	1.73
S3PAR3	S3PAR1	21.9	14.25
S3PAR3	S3PAR2	16.7	-15.39

Time used: 0.031 Seconds

DATE: 1/16/2017
 TIME: 13:05

L I S R E L 8.80

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.
 7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
 Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc.,
 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified
 in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

MODEL DOGRULAMA

Covariance Matrix

	B3PAR1	B3PAR2	B3PAR3	P3PAR1	
P3PAR2					
	P3PAR3				
	B3PAR1	15.59			
	B3PAR2	8.47	12.89		
	B3PAR3	10.90	10.17	14.75	
	P3PAR1	-13.94	-15.81	-16.17	69.00
	P3PAR2	-10.94	-14.29	-13.21	54.30
69.93					
	P3PAR3	-15.11	-14.48	-14.55	50.40
55.29	80.03				
	S3PAR1	-11.39	-12.18	-13.99	25.05
17.73	13.58				
	S3PAR2	-16.79	-17.62	-19.38	31.70
27.93	25.24				
	S3PAR3	-13.69	-14.91	-14.39	26.02
21.32	21.72				
	NAT1	-7.20	-5.79	-8.11	9.17
9.65	9.80				
	NAT2	-3.82	-3.53	-5.11	4.27
4.25	3.19				

Covariance Matrix

	S3PAR1	S3PAR2	S3PAR3	NAT1	
NAT2					
	S3PAR1	79.68			
	S3PAR2	67.41	80.38		
	S3PAR3	62.12	64.15	68.28	
	NAT1	9.23	14.09	10.21	11.53
	NAT2	3.68	6.78	5.23	6.26
7.14					

MODEL DOGRULAMA

Number of Iterations = 6

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

$$\begin{aligned} \text{B3PAR1} &= 3.05 * \text{Benlik}, \text{ Errorvar.} = 6.26, R^2 = 0.60 \\ &\quad (0.74) \\ &\quad 8.40 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{B3PAR2} &= 2.89 * \text{Benlik}, \text{ Errorvar.} = 4.56, R^2 = 0.65 \\ &\quad (0.24) \quad (0.57) \\ &\quad 11.96 \quad 8.01 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{B3PAR3} &= 3.51 * \text{Benlik}, \text{ Errorvar.} = 2.39, R^2 = 0.84 \\ &\quad (0.26) \quad (0.50) \\ &\quad 13.62 \quad 4.76 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{P3PAR1} &= 7.23 * \text{Prob}, \text{ Errorvar.} = 16.87, R^2 = 0.76 \\ &\quad (2.69) \\ &\quad 6.28 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{P3PAR2} &= 7.52 * \text{Prob}, \text{ Errorvar.} = 13.61, R^2 = 0.81 \\ &\quad (0.48) \quad (2.61) \\ &\quad 15.71 \quad 5.21 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{P3PAR3} &= 7.23 * \text{Prob}, \text{ Errorvar.} = 27.94, R^2 = 0.65 \\ &\quad (0.52) \quad (3.54) \\ &\quad 13.80 \quad 7.88 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{S3PAR1} &= 7.98 * \text{Stres}, \text{ Errorvar.} = 15.95, R^2 = 0.80 \\ &\quad (2.09) \\ &\quad 7.63 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{S3PAR2} &= 8.47 * \text{Stres}, \text{ Errorvar.} = 8.57, R^2 = 0.89 \\ &\quad (0.39) \quad (1.71) \\ &\quad 21.56 \quad 5.01 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{S3PAR3} &= 7.62 * \text{Stres}, \text{ Errorvar.} = 10.14, R^2 = 0.85 \\ &\quad (0.37) \quad (1.58) \\ &\quad 20.53 \quad 6.42 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{NAT1} &= 3.25 * \text{Nat}, \text{ Errorvar.} = 0.94, R^2 = 0.92 \\ &\quad (0.22) \quad (0.90) \\ &\quad 14.55 \quad 1.04 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{NAT2} &= 1.92 * \text{Nat}, \text{ Errorvar.} = 3.44, R^2 = 0.52 \\ &\quad (0.18) \quad (0.46) \\ &\quad 10.58 \quad 7.40 \end{aligned}$$

Structural Equations

$$\begin{aligned} \text{Benlik} &= -0.69 * \text{Nat}, \text{ Errorvar.} = 0.52, R^2 = 0.48 \\ &\quad (0.083) \quad (0.095) \\ &\quad -8.40 \quad 5.46 \end{aligned}$$

$$\text{Stres} = -0.61 * \text{Benlik}, \text{ Errorvar.} = 0.63, R^2 = 0.37$$

(0.075) (0.084)
 -8.09 7.54

Prob = - 0.60*Benlik, Errorvar.= 0.64 , R² = 0.36
 (0.078) (0.093)
 -7.65 6.91

Reduced Form Equations

Benlik = - 0.69*Nat, Errorvar.= 0.52, R² = 0.48
 (0.083)
 -8.40

Stres = 0.42*Nat, Errorvar.= 0.82, R² = 0.18
 (0.062)
 6.77

Prob = 0.41*Nat, Errorvar.= 0.83, R² = 0.17
 (0.063)
 6.50

Correlation Matrix of Independent Variables

Nat

 1.00

Covariance Matrix of Latent Variables

	Benlik	Stres	Prob	Nat
Benlik	1.00			
Stres	-0.61	1.00		
Prob	-0.60	0.36	1.00	
Nat	-0.69	0.42	0.41	1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 41
 Minimum Fit Function Chi-Square = 111.49 (P = 0.00)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 104.89 (P = 0.00)
 Chi-Square Difference with 1 Degree of Freedom = 0.31 (P = 0.58)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 63.89
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (37.43 ; 98.03)
 Minimum Fit Function Value = 0.56
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.32
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.19 ; 0.49)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.088

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.068 ;
 0.11)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) =
 0.0018

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.78
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.65 ;
 0.95)

ECVI for Saturated Model = 0.66
 ECVI for Independence Model = 12.85

Chi-Square for Independence Model with 55 Degrees of
 Freedom = 2534.56

Independence AIC = 2556.56
 Model AIC = 154.89
 Saturated AIC = 132.00
 Independence CAIC = 2603.85
 Model CAIC = 262.35
 Saturated CAIC = 415.69

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.96
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.71
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.97
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.97
 Relative Fit Index (RFI) = 0.94

Critical N (CN) = 116.93

Root Mean Square Residual (RMR) = 2.36
 Standardized RMR = 0.052
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.91
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.86
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.57

The Modification Indices Suggest to Add the

Path to	from	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR2	Benlik	8.3	1.53
S3PAR1	Benlik	16.5	1.83
S3PAR1	Prob	7.9	-1.03
S3PAR2	Benlik	21.9	-1.91
S3PAR2	Prob	8.7	0.94

The Modification Indices Suggest to Add an Error Covariance

Between	and	Decrease in Chi-Square	New Estimate
P3PAR3	P3PAR1	8.3	-11.48
S3PAR3	B3PAR3	9.4	1.74
S3PAR3	S3PAR1	21.9	14.25
S3PAR3	S3PAR2	16.5	-15.33

Time used: 0.016 Seconds

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK

Sayı : 69396709-300.00.00-1030-1

01/06/2016

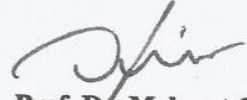
Konu: Etik Kurulu Kararları

Sayın Gizem AKCAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Klinik Psikoloji Doktora Programı

Üniversitemiz Etik Kurulu'nun 25/05/2016 tarih ve 2016/04 sayılı toplantısında alınan karar aşağıda sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet ÇİVİ
Rektör

25/05/2016 tarih ve 2016/04 Sayılı Etik Kurulu kararı:

KARAR NO-2:Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Doktora Programı öğrencisi Gizem AKCAN'ın "Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ve Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkenleri İle Problem Çözme ve Stresle Başa Çıkma Becerileri Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kontrollü Bir Çalışma" isimli çalışması görüşüldü. Yapılan görüşmeler sonucunda; Gizem AKCAN'ın çalışmasıyla ilgili Üniversitemiz Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Yılmaz ÖZAKPINAR'ın da görüşü doğrultusunda söz konusu projenin uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

DAĞITIM

Gereği İçin

- Gizem AKCAN

Bilgi İçin

-Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK

Sayı : 69396709-300.00.00- 1090-1

01/06/2016

Konu: Etik Kurulu Kararları

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Etik Kurulu'nun 25/05/2016 tarih ve 2016/04 sayılı toplantısında alınan karar aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet ÇİVİ
Rektör

25/05/2016 tarih ve 2016/04 Sayılı Etik Kurulu kararı:

KARAR NO-2:Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Doktora Programı öğrencisi Gizem AKCAN'ın "Erkek Eşcinsellerde Benlik Kavramının Netliği ve Mutlak Gerçek İhtiyacı Değişkenleri İle Problem Çözme ve Stresle Başa Çıkma Becerileri Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Kontrollü Bir Çalışma" isimli çalışması görüşüldü. Yapılan görüşmeler sonucunda; Gizem AKCAN'ın çalışmasıyla ilgili Üniversitemiz Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Yılmaz ÖZAKPINAR'ın da görüşü doğrultusunda söz konusu projenin uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

DAĞITIM

Gereği İçin

- Gizem AKCAN

Bilgi İçin

-Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Gizem AKCAN
Doğum Tarihi : 15.12.1988
E-Mail : akcan.gizem@hotmail.com
Adres (İş) : Sötlüce Mah. İmrahor Cad. No: 82
Beyoğlu – İstanbul Haliç Üniversitesi

EĞİTİM DURUMU

2013 - 2017 İstanbul Arel Üniversitesi Klinik Psikoloji Doktorası
2011 - 2013 İstanbul Arel Üniversitesi Psikoloji Tezli Yüksek Lisansı
2006 - 2011 Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü (Şeref Öğrencisi)
2009 - 2010 Groningen University (Hollanda) Erasmus Öğrenci Değişim Programı Psikoloji Bölümü
2008 - 2011 Orta Doğu Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü (Girişimcilik Programı) Yan Dalı
2003 - 2006 Kocaeli Anadolu Lisesi Türkçe/ Matematik

YABANCI DİL İngilizce (Çok İyi)

İŞ TECRÜBESİ

2015 - Halen Haliç Üniversitesi Psikoloji Bölümü Araştırma Görevlisi
2012 – 2014 İstanbul Arel Üniversitesi Psikoloji Bölümü Araştırma Görevlisi